

Onsdagen den 15 november

Kl. 09.00–14.21
16.00–16.08

Välkomsthälsning

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Innan debatten börjar vill jag hälsa delegationen från det slovenska parlamentet välkomna till kammaren.

Today we have some special guests in the Gallery, the President of the Slovenian National Assembly, Her Excellency Ms Urška Klakočar Zupančič, and her delegation. I am honoured to have the Speaker and her delegation here since Monday and for the rest of today on their official visit to Sweden and the Riksdag and I hope you will find today's debate interesting. You are more than welcome!

(Applåder)

§ 1 EU-politisk partiledardebatt

*EU-politisk
partiledardebatt*

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi lever i ofredens tid. I Mellanöstern rasar ett krig med väldigt stort mänskligt lidande som följd.

EU står enat i mycket. Vi fördömer Hamas avskyvärda terroristattacker den 7 oktober, där minst 1 200 personer dödades och över 220 kidnappades. Inte sedan Förintelsen har lika många judar mördats på en och samma dag.

Sverige och EU står bakom Israel och landets självklara rätt att försvara sig i enlighet med folkrätten. Samtidigt understryker EU att humanitärt tillträde i Gaza med förnödenheter som vatten, mat och mediciner är absolut nödvändigt. Sveriges humanitära bistånd kommer Gazas civilbefolkning till del. Civila liv måste skyddas så långt det är möjligt.

Både i Sverige och i Europa kan man tycka olika om konflikterna i Mellanöstern. Det hör till vår demokrati. Men det är fullständigt oacceptabelt när aktioner och demonstrationer mot kriget där övergår i hat och hot mot judar här. Sveriges regering står entydigt bakom vår judiska minoritet.

(Applåder)

Det Europa som en gång svor att judar aldrig mer ska behöva frukta för sin säkerhet är återigen en otrygg plats för judiska familjer. Det är faktiskt en skam, eller som Frankrikes president Emmanuel Macron säger: Vi ska föra tillbaka antisemitismen dit där den hör hemma – inför rätta och bakom galler. Ingen tolerans för de intoleranta!

(Applåder)

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är vår tids europeiska tragedi. Ändå finns det nu röster som ifrågasätter att friheten är värd att försvara – som om eftergiftspolitik mot diktaturen skulle ligga i demokratins intresse! Förklarar Ukraina, så förklarar Europa, så förklarar Sverige.

Kriget i Ukraina visar EU:s säkerhetspolitiska betydelse. EU:s militära insats har redan tränat 30 000 ukrainska soldater. Under det svenska ordförandeskapet enades vi om att förse Ukraina med 1 miljon artillerigranater.

Ett EU-medlemskap är Ukrainas mål. Den svenska regeringen delar detta mål och drev frågan under vårt ordförandeskap. EU-kommissionen rekommenderade i torsdags Europeiska rådet att inleda medlemskapsförhandlingar med Ukraina. Jag kan i dag ge beskedet här i kammaren att den svenska regeringen stöder beslutet att inleda dessa förhandlingar efter årsskiftet.

(Applåder)

Att hjälpa Ukraina att överleva som ett fritt land och att göra Ukraina till en fullvärdig medlem av EU kommer att vara två av vår generations mest formativa europeiska uppgifter.

Herr talman! Det är inte längre en fråga om om utan när och hur EU ska växa. Att sprida stabilitet, demokrati och respekt för rättsstatens principer ligger i vårt gemensamma intresse. Men EU-medlemskap delas inte ut lättvindigt utan bygger på meriter och framsteg i det egna reformarbetet. EU har krav och villkor som ska uppfyllas. Här finns inga genvägar. Rättsstatens principer ska försvaras och gäller för såväl nya som gamla medlemmar.

Samtidigt måste EU vara redo att ta emot nya medlemmar när de är redo. EU behöver reformeras för att fungera effektivt även med fler medlemsstater. Det gäller inte minst jordbruks- och sammanhållningspolitiken. Även EU:s budget och formerna för beslutsfattande kommer att behövas ses över.

Herr talman! 70 procent av de kriminella nätverken i EU är verksamma i minst tre länder. Regeringen genomför nu en historisk offensiv mot de svenska kriminella gängen. Vi stärker rättsväsendet, och vi ger polisen nödvändiga verktyg och befogenheter. Vi river sekretessen så att myndigheter kan bekämpa den organiserade ekonomiska brottslighet som göder gängen.

Samma offensiv behövs nu i EU. När EU:s stats- och regeringschefer nästa sommar beslutar om de politiska prioriteringarna för de närmaste åren måste kampen mot den gränsöverskridande grova kriminaliteten vara en prioriterad fråga. Regeringen arbetar intensivt med förslag på hur detta EU-samarbete kan vässas. Mer kan göras för att ge myndigheter bättre tillgång till information som kommuniceras krypterat. Mer kan göras för att strypa pengaflöden och för att samordna brottsutredningar mot gränsöverskridande kriminalitet.

Europol måste stärkas för att kunna slå hårdare mot den organiserade brottsligheten, och mer samarbete behövs för att stoppa införseln av narkotika via EU:s hamnar.

Herr talman! EU måste ta kontroll över Europas yttre gräns. Det är viktigt för EU men också helt nödvändigt för Sverige.

Regeringen och Sverigedemokraterna genomför nu ett paradigmskifte inom svensk migrationspolitik. Det har redan fått stor effekt. Migrationen ökar till många EU-länder, men i Sverige har antalet asylsökande minskat med 25 procent jämfört med förra året. Drygt 200 000 migranter har tagit sig över Medelhavet bara i år. Det är 52 procent fler än förra året. Dessa människor utnyttjas grovt, och denna människosmuggling är en betydande inkomstkälla för den organiserade brottsligheten.

Under det svenska ordförandeskapet togs ett stort steg närmare en ny, ansvarsfull och restriktiv asyl- och migrationspolitik. Det var en betydande framgång. Målet är att stärka EU:s yttre gräns och att införa ett snabbspår i mottagandet för att skilja ekonomiska migranter från flyktingar. Det kommer att minska trycket på EU och på Sverige.

Men återvändandet måste öka. Vi behöver mer samarbete och mer informationsutbyte mellan alla berörda myndigheter inom EU för att verkställa fattade utvisningsbeslut. Dessutom behövs fler återvändandeavtal med ursprungsländerna. Det behövs ett kraftigt utökat samarbete med ursprungs- och transitländer. Bara så kan vi förebygga migrationens grundorsaker och förhindra att många söker sig till Europa längs livsfarliga vägar över land och till havs.

Herr talman! Den gröna omställningen är ett svenskt kärntresse. Svenska företag och industrier ligger i framkant inom tekniker som världen efterfrågar, som fossilfritt stål, batterier, elektrifierade fordon och skogsbaserade innovationer. Sverige har redan kommit långt på vägen mot fossilfrihet genom att tidigt fasa ut oljepannor och kolkraft. Tillsammans med Portugal har Sverige lägst utsläpp per capita i hela EU. Mer behövs. Klimatförändringar och miljöförstöring är ett gränsöverskridande problem som kräver gränsöverskridande lösningar.

Svensk klimatpolitik ska bygga på europeisk grund. Under det svenska ordförandeskapet antog EU ett av världens mest ambitiösa klimatpaket, det som kallas Fit for 55. EU gör nu gemensam sak mot gemensamma mål, och alla medlemsländer är med och tar ansvar. När 450 miljoner européer ställer om gör det global skillnad.

Det hållbara svenska skogsbruket är viktigt inte bara för Sveriges utan för hela Europas omställning. Regeringen arbetar tillsammans med Finland för att skapa större förståelse för skogens betydelse. Skogen är inte bara en kolsänka och en förutsättning för biologisk mångfald; skogen är också avgörande för att ersätta fossila material och minska våra utsläpp.

Även kärnkraften spelar en avgörande roll för fossilfri elproduktion i EU. Regeringen arbetar hårt för att både konventionell kärnkraft och små modulära reaktorer ska kunna användas på samma villkor i EU som förnybar energi. Vi samarbetar tätt med andra EU-länder i det som kallas kärnkraftsalliansen.

Herr talman! Sverige och Europa behöver en högre tillväxt, och den inre marknaden är central för att stärka vår ekonomi. EU är själva kärnan i den svenska industrins internationalisering. Men EU:s andel av världsekonomin krymper, och konkurrenskraften har försämrats. Ny teknik kommer allt oftare från USA:s västkust och Kinas östkust. Europa ska vara en kontinent som är med och utvecklar ny teknologi, inte främst en kontinent som importerar den.

EU:s samlade investeringar i forskning och utveckling som andel av bnp är betydligt mindre än i USA och Kina, men också mindre än i Japan och Sydkorea. Det är hög tid att fler medlemsstater når EU:s mål om att investera minst 3 procent av bnp i forskning och utveckling.

Tillväxt och innovationer springer inte ur en statsstyrd ekonomi utan ur en kunskapsbaserad marknadsekonomi med konkurrenskraftiga företag. Det kräver mindre regelkrångel, lägre energipriser, snabbare tillståndsproucerer samt bättre tillgång på kapital och kompetens. Europeiska företag ska ha regler och villkor som klarar den konkurrensen. Enklare och färre regler kommer att bli ett svenskt huvudtema när inriktningen för Europas konkurrenskraft ska beslutas. EU-lagstiftningen måste ta större hänsyn till företagens förutsättningar.

Det är fri konkurrens på den inre marknaden och frihandel med länder utanför EU som har byggt Europas ekonomi stark. Men frihandelsavtal är också viktiga av geopolitiska skäl. Om inte EU är närvarande i världens tillväxtregioner kommer andra länder att vara det. EU:s styrka har länge varit dess öppenhet mot världen. Den öppenheten måste vara förenlig med våra egna intressen, våra värderingar och våra säkerhetshänsyn.

Herr talman! I min första regeringsförklaring sa jag att Sverige ska vara en aktiv, engagerad och pådrivande medlem i EU före, under och efter vårt ordförandeskap. EU-frågor är alltså inte en lyx som en regering kan ägna sig åt när kalendern så tillåter. EU-politik är svensk inrikespolitik. Många nationella svenska intressen kan bara värnas genom EU.

Sverige är dock ofta sämre än andra på att identifiera och formulera våra nationella intressen. Ibland har vi saknat viljan att tydligt ta ställning. Ibland har vi bara inte sökt likasinnade. Ibland har vi kommit in alldeles för sent.

Detta ändrar vi nu på. Regeringen kommer att inrätta nya former för samråd och samarbete med det svenska näringslivet, med arbetsmarknadens parter och med andra viktiga aktörer som representerar strategiska, vitala svenska nationella intressen. Det är bra både för Sverige och för EU.

Herr talman! Jag har nu redogjort för regeringens syn på de problem och de möjligheter som EU har framför sig i denna mycket turbulenta tid. EU är vårt främsta internationella samarbete och en viktig plattform för ett litet men internationaliserat land som Sverige. Låt oss bättre använda den plattformen för att bekämpa brotten och minska invandringen genom att stärka Europas yttre gränser, för att klara klimatomställningen och för att värna våra framgångsrika svenska exportföretag – men också för att skydda de grundläggande värderingar om frihet, fred, demokrati och rättsstat som vi i Sverige tror på.

Sveriges historia är intimt sammanflätad med Europas, men det är också Sveriges framtid.

(Applåder)

Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Utvecklingen i Sverige går åt fel håll. Kostnadskrisen pressar hushållen hårt. Det dödliga gängvåldet har nått nya rekordnivåer. Den organiserade brottsligheten rör sig närmast obehindrat över Europas gränser. Svenska folket är rekordpessimistiska i sin syn på framtiden. En överväldigande majoritet upplever att utvecklingen går åt fel håll. För var-

je dag som Ulf Kristersson styr Sverige blir det ett land som blir både farligare och fattigare.

Samtidigt lever vi i en värld där kriser och konflikter kommer allt närmare. Ett långdraget, folkrättsvidrigt anfallskrig pågår med full kraft i vårt närområde. Konfliktnivån och våldet ökar i samhället. Proryska krafter, högerextremister och islamister vill utnyttja situationen för att splittra Sverige och Europa.

Herr talman! När det stormar i omvärlden ska Europa hålla ihop, som vi gjorde när Ryssland brutalt invaderade Ukraina och vår starka enighet skickade en tydlig signal att vi aldrig kan acceptera Rysslands oprovoceerade våld mot ett demokratiskt grannland. Samma enighet ska vi sträva efter när vi fördömer Hamas fruktansvärda terrorattack och ställer krav på att internationell rätt följs i Gaza.

I mörka tider måste Europa komma samman. Det är viktigt, för internationella konflikter prövar också våra samhällen här i Europa där inte bara extremister utan även ledare för traditionella partier försöker utnyttja situationen i sina egna politiska syften. Då måste alla vi andra göra det vi kan för att samla oss och stå upp mot alla former av antisemitism, rasism och hat mot muslimer samtidigt. Då måste Europas ledare gemensamt visa att såväl israeler som palestinier har samma rätt till liv i säkerhet, fred och frihet – på samma sätt som alla ukrainare har rätt till fred, frihet och säkerhet och på samma sätt som vi i Sverige, i Tyskland och i Spanien har rätt att leva i säkerhet, fred och frihet.

Vi länder i Europa har kommit samman för att värna våra demokratiska principer och stå upp för freden i Europa. Vi socialdemokrater kommer alltid att hålla fast vid det.

(Applåder)

Herr talman! Världen har på kort tid förändrats. Europa står nu inför en avgörande tid. Putins folkrättsvidriga aggression utmanar inte bara folkrätten utan hela vår kontinents säkerhet. Kampen i de ukrainska skyttegravarna handlar inte bara om Ukrainas territoriella frihet, integritet och demokrati. Den handlar också om Sverige och svenska folkets trygghet och säkerhet.

Ukrainas frihetskamp vilar på stödet från väst. Men om ett år går USA till val på nytt. Vi i Europa måste förbereda oss på att USA återigen kan komma att välja en president som attackerar idén om internationellt samarbete och gemenskap och som överger gemensamma överenskommelser om säkerhet, ekonomi och klimat. Det kan ske i en tid då proryska högerextremister, religiösa fundamentalister och främmande makter vill försvaga Europa och splittra vår gemenskap.

Herr talman! Sveriges och svenska folkets säkerhet vilar på vår förmåga att göra det som krävs i Europa. När det blåser kraftigt måste Europa öka sin sammanhållning.

Herr talman! I denna osäkra och mörka tid är det europeiska samarbetet en stabilitet, en säkerhet och en trygghet att luta sig mot för svenska folket. Det är ett skydd mot osäkerhet i en förändrad värld.

Bakom oss har vi en mandatperiod i det europeiska parlamentet som inte liknar någon annan med migrationskris, pandemi, ekonomisk kris och krig i Europa. Men vi är 450 miljoner européer som har lyckats hålla samman i en historiskt tuff tid. Vi har klarat av att göra bra saker för vanliga europeiska hushåll. Genom gemensam europeisk upphandling av vaccin

blev inte minst vi svenskar vaccinerade snabbare än vi annars hade blivit. Tack vare ett historiskt klimatpaket kommer Europa att bli oberoende av Putin och oljeshejkernas olja. Vi har också fått EU att skapa fler trygga industrijobb för elektriker, montörer och truckförare.

Vi socialdemokrater vill fortsätta arbeta för att genom EU göra livet bättre, tryggare och billigare för vanligt folk i Sverige. För vi socialdemokrater sätter alltid Sverige och svenska folkets intressen främst.

Herr talman! Vi måste förhålla oss till den värld vi lever i nu. Det är en värld i förändring. Det finns stora risker, inte minst för ett litet land i norr.

Vad vill då SD-regeringen? Det är inte utan att man undrar. Det största partiet i regeringsunderlaget har nämligen valt att mitt under brinnande krig i Europa öppna upp för att Sverige ska lämna EU, för att Europa ska samarbeta mindre och för att Sverige ska bli svagare. Vad innebär det för Sveriges roll i Europasamarbetet att regeringsunderlaget drar åt olika håll?

En sak är klar. Vi socialdemokrater vet vad vi vill. Europa ska hålla ihop. Sverige hör hemma i Europa.

(Applåder)

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! EU har som bekant beslutat att Europa ska bli världens första koldioxidneutrala kontinent. Det tycker vi i Sverigedemokraterna är i grunden positivt. Vi har allt att vinna på att göra oss fria från fossila bränslen. Det kommer att gagna vår ekonomi, och det kommer att gagna vår säkerhet. Men att göra målsättningar vid skrivbordet kostar som bekant inget.

När det gäller detaljerna – hur, när och på vilket sätt – har Sverigedemokraterna haft bestämd kritik. Vi har kritiserat att EU-kommissionen använder klimatet som en murbräcka för att ta sig nya befogenheter, för hur man vill styra svensk skogspolitik och svensk bostadspolitik med mera. Det har vi fått mycket kritik för; vi har inte sällat oss till majoriteten.

Herr talman! Hur går det till när EU-kommissionen försöker förverkliga målet om sin gröna giv? Jag tänker ta upp ett exempel i dag. Det föreslås att fastighetsägare ska tvingas renovera för att radikalt minska byggnadens energiförbrukning. Det låter positivt. Men detaljerna är allt annat än positiva.

Det första delmålet är att alla bostäder om tio år ska vara minst energiklass D. Till 2033 ska en tredjedel av bostäderna i vårt land renoveras. Till 2050 ska alla fastigheter vara nollutsläppshus.

Herr talman! Det finns uppenbara skillnader mellan Molkom och Malta. Därför är det orimligt att Europeiska unionen ska besluta om gemensamma byggregler. Skillnaderna i klimat är stora liksom mellan hur ländernas fastigheter isoleras och framför allt hur de värms upp. På kontinenten är många fastigheter dåligt isolerade, och de värms upp med gas eller olja. Här hemma, i Europas norra utkant, har vi bättre isolering, och våra byggnader värms upp med fjärrvärme framställd av sopor och med värmepumpar som nyttjar el från kärn-, vind- och vattenkraft.

Koldioxidutsläppen från fastigheter i Sverige är helt enkelt mycket lägre än i övriga Europa. Svenskarna släpper ut i snitt 26 kilo koldioxid per år för uppvärmning och kylning medan snitteuropén släpper ut 700 kilo koldioxid per år. Med 4 procent i genomsnitt har Sverige med stor marginal lägst utsläpp av alla länder i unionen.

Men trots att vi har gjort vårt, har gjort vår läxa och är bäst i klassen föreslår EU-kommissionen att ungefär samma andel ska renoveras i samtliga länder. Eftersom tvångsrenoveringar i sig kommer att resultera i utsläpp är det sannolikt att det kommer att vara mer till skada än till nytta för klimatet. Renoveringarna av svenska fastigheter kan mycket väl skapa större utsläpp än det man bygger bort. Förslaget är således samhällsekonomiskt oförsvarbart och samtidigt inte nödvändigtvis hållbart ur ett klimatperspektiv, i alla fall inte i Sverige.

Herr talman! Om EU-kommissionen skulle få igenom sitt förslag om tvångsrenoveringar väntar hyreschocker och nedvärderingar av äldre villor och bostadsrätter. Kostnaden för att renovera ett småhus på 100 kvadrat i energiklass G så att det lever upp till EU-kommissionens krav om energiklass D innan 2033 är enligt Villaägarnas Riksförbund över en halv miljon kronor. Om villan är större blir kostnaden för tvångsrenoveringen naturligtvis mycket högre. Till 2050 ska alla villor vara nollutsläppshus. Det blir ännu dyrare.

Särskilt på landsbygden har många villor ett värde som är lägre än renoveringskostnaden. Det saknas en plan för vad de som bor i dessa hus ska göra när deras fastigheter rasar i värde.

Flerbostadshus ska också renoveras. Det handlar inte om småpengar. Sveriges allmännytta har beräknat kostnaden till 550 miljarder fram till 2050. De kostnaderna kommer att tas ut genom högre hyror. Botkyrkabyggens ekonomichef varnar för höjningar på 30 procent.

Därtill ska offentliga byggnader liksom kontor, industrifastigheter och sommarstugor renoveras.

Herr talman! Förslaget är naturligtvis oförsvarbart. Det är positivt att riksdagen, regeringen och Sverigedemokraterna är överens om att det är ett orimligt förslag.

I Europaparlamentet har exempelvis Miljöpartiet och Socialdemokraterna velat gå ännu längre än EU-kommissionens förslag, trots att tvångsrenoveringarna riskerar att motverka sitt syfte och öka utsläppen. Att Miljöpartiet driver på det här förvånar ingen. Men det kan noteras att inte heller Socialdemokraterna vill lyfta bort stenar utan tvärtom öka bördan för vanligt folk genom att lägga till än fler stenar. Man har tappat sin ideologiska kompass och fortsätter ignorera verkligheten som medborgarna tvingas leva i.

Det är därför Sverigedemokraterna finns. Vi representerar sunt förnuft i kontrast till EU:s och Socialdemokraternas tvångsrenoveringar.
(Applåder)

Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Efter Hamas fruktansvärda terrorangrepp på över 1 000 civila israeler har den israeliska regeringen självklart rätt att försvara sig. De har dock inlett ett bombardemang av Gazaremsan av sällan skådat slag. Enligt Amnesty har tusentals flyganfall genomförts på ett område som är mindre än Öland och som har över 2 miljoner invånare. Hälften av dem är barn. Genomsnittsåldern på dem som dött av bombningarna är fem år. Det är framför allt småbarn som har dödats. Nu måste för tidigt födda barn på al-Shifa-sjukhuset i Gaza tas ut ur kuvöserna och lindas in i folie för att hållas varma. Flera har redan dött.

Hela familjer är utplånade. Familjen Hijazi utplånades i en flygattack. Tre var barn. Amnesty International har inte funnit några bevis för att det funnits militära mål där de befann sig vid tidpunkten för attacken.

Den 19-årige Imad var på väg att köpa bröd till familjen när han döddes i attacken mot marknaden i Jabalialägret. Amnesty berättar att familjen precis lämnat sitt hem i Beit Hanoun efter att de mottagit varningsmeddelanden från den israeliska armén och därför gått den långa vägen till flyktinglägret – som sedan alltså blev bombat av Israel. Imad hade burit sin lillebror på sina axlar på väg till skolan i Jabalialägret. Dagen efter var det pappa Ziyad som bar sin 19-årige sons livlösa kropp på sina axlar på väg till begravningen. Ziyad berättade om bårhuset att alla letade efter sina barn i högarna av kroppar. Kropparna var brända. ”Jag kände igen mitt barn på byxorna han bar.”

Sverige måste nu arbeta i linje med EU:s resolution för att krigsbrotten ska utredas och gärningsmännen lagföras och att militära insatser måste hållas inom ramen för den internationella rätten. Oskyldiga barn ska inte dö. De ska aldrig dö. Men nu ligger de i högar på bårhusen.

Medan EU och FN fördömde attacken på Jabalialägret i hårda ordalag sa vår svenska utrikesminister Tobias Billström att agerandet var proportionerligt. Medan EU och FN mycket tidigt påminde om varje lands ansvar att följa den internationella rätten kunde den svenska utrikesministern inte för medierna på väg in till EU-mötet i Luxemburg den 23 oktober bekräfta att Sverige står upp för den internationella rätten. Detta är häpnadsväckande.

Jag känner inte igen den svenska utrikespolitiken längre – den som står upp för människan och hennes mänskliga rättigheter, försvarar oskyldiga civila mot terror och krigsbrott, försvarar den regelstyrda världsordningen och skyddar små nationer, inte minst mot länder med stormaktsambitioner, vilket också i högsta grad ligger i Sveriges eget intresse.

Rätt ska gå före makt. Alla måste följa folkrättens principer. Civila måste skyddas. Ulf Kristersson måste visa världen att försvaret av den internationella rätten är starkt i Sverige. Det gör han inte. Israeler och palestinier har båda rätt till frihet och värdighet, till sitt land och sin framtid.

Sverige ska inte vara det land som sist av alla ansluter sig till EU:s försvar av den internationella rätten. Sverige ska vara pådrivande för internationell rätt i EU. Precis som Spanien, Frankrike och Irland måste den svenska regeringen nu kräva ett humanitärt eldupphör som är varaktigt och omedelbart och i förlängningen leder till att krigshandlingarna upphör.

I FN:s generalförsamling lade regeringen ned den svenska rösten vid omröstningen om humanitärt eldupphör. Motiveringen var att Hamas fruktansvärda attack inte fördömdes tydligt i den specifika resolutionen. Men EU har varit mycket tydligt i alla sammanhang med sitt fördömande av Hamas. Därmed är det obegripligt varför regeringen inte kan ställa sig bakom ett humanitärt eldupphör i EU. När nu EU har fördömt detta, varför ställer sig inte regeringen tillsammans med de andra partierna och länderna bakom ett eldupphör?

(Applåder)

Anf. 6 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Med 27 länder, närmare 450 miljoner medborgare, 24 officiella språk och världens tredje största ekonomi är Europeiska unionen en avgörande del av vår värld, vår vardag och vår verklighet. Sverige är i sin tur en avgörande del av Europeiska unionen. Vår kraft och vår röst kan och ska göra skillnad. Vi ska påverka EU därför att EU påverkar oss.

Besluten som fattas i Bryssel och Strasbourg påverkar varje dag investeringar, upphandlingar, lagar, arbetsmarknad och klimatarbete i svenska kommuner och regioner, från Bengtsfors till Sollentuna och från Boden till Simrishamn. Den debatt vi för här i dag om EU:s politik och framtiden borde vi föra varje dag året om.

EU:s och Sveriges gemensamma framtid är inte huggen i sten. Den formas av de val och prioriteringar som politiken gör, både på hemmaplan och i Bryssel. Därför spelar det roll hur vi i den här kammaren agerar och vilka vi väljer ska företräda oss i det val till Europaparlamentet som bara är månader bort.

Vi ser hur världen ser ut just nu. Våra vägval blir viktiga på riktigt. Den europeiska freden är slagen i spillror. Vi har ett krig i Europas hjärta, där Rysslands vansinniga våld skördar människoliv och släcker framtidstro varje dag. Det är vårt ansvar att hålla hoppet vid liv, se till att fortsätta stödja Ukrainas sak och aldrig blanda av strålkastarljuset mot Putins krigsbrott och ukrainarnas frihetskamp. Här är ett enat Europa nyckeln till framgång.

Vi har ett gängkrig i Sverige som inte känner några gränser, vare sig när det kommer till våldsanvändning eller till smuggling av narkotika eller vapen. Det är ett gängkrig som till varje pris måste stoppas. Här är ett enat Europa nyckeln till framgång.

Vi ser hur klimatförändringarna påverkar varje del av vår värld och hur extremväder och utsläpp fullständigt struntar i länders och kontinenters gränser. Ska klimatkrisen bromsas här hemma och i vår närhet, och ska vi få andra i världen att också göra sitt, är ett enat Europa nyckeln till framgång.

Allt detta borde vara självklarheter. Ändå finns det partier i den här kammaren som är tveksamma kring EU, som vill vända samarbetet ryggen när vi behöver det som allra mest och som tar EU-systemets brister till intäkt för att allt med EU är dåligt, i stället för att göra det som fungerar mindre bra bättre och lyfta hur EU-samarbetet gjort Sverige till ett starkare land.

Vart vi än vänder blicken i dag blir bilden tydlig: Ensam är inte stark. Ensam är svag. Till den som frågar ”Varför EU?” är svaret lika tydligt, därför att lösningarna på morgondagens utmaningar är europeiska.

Det är bara tillsammans som vi klarar av att göra EU klimatneutralt och samtidigt stärka våra företag i den gröna omställningen. Det är bara tillsammans som vi kan möta hoten mot vår demokrati, som kommer både utifrån och inifrån. Det är bara tillsammans vi kan stå upp för den personliga integriteten. Det är bara tillsammans vi kan få ett EU starkt nog att slå undan benen för den organiserade brottsligheten. Det är bara tillsammans vi kan göra EU tillräckligt starkt i världen och sätta hårt mot hårt mot länder som Kina och Iran när de fängslar våra medborgare, förtrycker sina egna och använder ekonomi och handel som utpressningsverktyg. Det är

Prot. 2023/24:30

15 november

EU-politisk

partiledardebatt

bara tillsammans vi kan stå upp mot Ryssland och aldrig vika en tum från budskapet att Ukrainas sak är vår.

Nej, EU är inte perfekt – just därför att det är ett samarbetsprojekt. Men varje kraft som tror på EU måste också tro på tanken att det kan bli bättre. Mitt och Centerpartiets löfte är att vi kommer att fortsätta jobba hårt för att få klimatomställningen gjord. Vi kommer att kämpa hårt för att varje dag få ett grönt, frihetligt, modigt ledarskap för Europa och för ett starkare Sverige.

(Applåder)

Anf. 7 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! EU tillkom som ett svar på dåtidens stora kriser. I vår tid står världen inför nya svåra utmaningar och stor politisk osäkerhet: Rysslands krig mot Ukraina, energikris och klimatförändringar, hög inflation och osäkerhet om Europas ekonomiska framtid, en ohållbart hög migration – listan kan göras lång.

Trots utmaningarna finns ändå anledning att vara optimistisk. Under det svenska ordförandeskapet i våras lyckades vi ro i hamn världens mest ambitiösa klimatpaket: Fit for 55. Vi lyckades även med det som många trodde var helt omöjligt: en historisk uppgörelse mellan medlemsstaterna om migration. Under den absolut värsta säkerhetspolitiska situationen sedan andra världskriget lyckades Sverige också bidra till att bibehålla enigheten bland EU:s medlemsstater om elva sanktionspaket mot Ryssland.

(Applåder)

Oroliga tider kräver nämligen ett tydligt ledarskap. Oroliga tider kräver också ett ledarskap som vågar prioritera kärnuppgifterna: för det första att slå vakt om EU:s grundläggande värderingar och skapa trygghet i vår del av världen, för det andra att skapa goda förutsättningar för företag att ställa om, växa och skapa välfärd och för det tredje att stoppa den organiserade brottsligheten och den illegala migrationen. Som en av EU:s grundare, kristdemokraten och den västtyska förbundskanslern Konrad Adenauer, gick till val på 1957: Keine Experimente! Inga experiment! Inga utsvävningar, utan ett EU som gör det unionen ska – ett EU som är lagom!

Herr talman! Efterkrigstidens kristdemokratiska projekt, som kom att bli EU, var ett projekt som stödde pluralism grundad i den judisk-kristna etiken och västerlandets värdegrund, rättsuppfattning och demokrati. Utifrån denna etik och värdegrund har vi fått uppfattningen om människolivets okränkbarhet och alla människors lika värde. Det är den värdegrunden som gör att vi kristdemokrater slåss för allas samma rättigheter, oavsett om du är muslim i detta land, kristen, icke-kristen eller jude. Vi slåss för allas rättigheter. Det är också denna människosyn som gett upphov till öppna samhällen där idéer får flöda fritt och varor utbytas över gränser.

Herr talman! Dagens säkerhetspolitiska utmaningar kräver en jämförbar etisk och värderingsbaserad övertygelse för att skapa opposition mot vår tids auktoritära meningsmotståndare – mot dem som vill resa sig på vår bekostnad, som menar att det handlar om ett nollsummespel eller som vill underminera våra grundläggande fri- och rättigheter på grund av en religiös övertygelse.

Hamas besinningslösa angrepp på Israel är en sådan värderingskonflikt. Rysslands anfallskrig på Ukraina är en sådan värderingskonflikt. Båda är kamper om samhällets grundläggande värden. Båda är värderingskamper vi ska vinna tillsammans.
(Applåder)

Herr talman! När oskyldiga människor systematiskt och kallblodigt mördas är det terrorism. När en stridande part medvetet avrättar civila människor är det krigsbrott. När judiska kvinnor och barn slaktas enbart för att de är judar är det en fortsättning på Förintelsen. Fråga bara Ruth, 87 år gammal, som bodde i kibbutzen Be'eri! Hon överlevde såväl nazisternas förföljelse som Hamas attack den 7 oktober. Men ingen får förminska människovärdet på någon sida av gränsen mellan Gaza och Israel. Det är en fullständig humanitär tragedi vi ser just nu.

I den europeiska debatten måste det påtalas att det är ett misslyckande för våra samhällen att antisemitismen kunnat leva så ostört i stora delar av vårt land. Det här är en viktig kamp att ta. Därför måste EU prioritera sina kärnuppgifter framåt för att kunna stå starkt även för kommande generationer i en svår tid.
(Applåder)

Anf. 8 PER BOLUND (MP):

Herr talman! När jag som språkrör i dag gör min sista partiledardebatt gör jag det i en osäker tid och i en osäker omvärld. Rysslands olagliga och fruktansvärda anfall på Ukraina skördar människoliv varje dag. I konflikten mellan Israel och Gaza förlorar många människor, varav många barn, liv eller hälsa. Då är det viktigt att Sverige är medlem i en union där vi tillsammans kan vara en stark aktör för global säkerhet och mer trygghet och tillsammans kan ha en stark röst för alla människors rätt till liv, hälsa och frihet. Men EU är också en otroligt viktig kraft för att motverka grunden för osäkerhet. Då tänker jag inte minst på klimat- och miljöhoten.

Ännu en månad har passerat, och ännu ett globalt temperaturrekord har noterats, skrev TT förra veckan, när rapporter kom om att det här är på väg att bli det varmaste år som någonsin registrerats. Det har aldrig varit tydligare att vi kan möta en mörk framtid om vi inte ändrar riktning. Som FN-chefen António Guterres uttryckte det nyligen: "The era of global boiling has arrived." Han gjorde ett medskick till alla länders ledare, även de svenska: "Leaders must lead. No more hesitancy. No more excuses."

Samtidigt möts vi i Sverige av närmast bedövande ointresse bland Tidöpartierna. Det duger inte att kalla det här för en ödesfråga i regeringsförklaringen och liknande men sedan låta Sverigedemokraterna styra klimatpolitiken och behandla den så styvmoderligt som sker. Vad betyder då orden? Klimatpolitiken ska uppenbarligen göras av någon annan någon annanstans någon annan gång. Det här verkar vara vad Ulf Kristerssons sida i politiken är allra mest överens om: Klimatkrisen är inte vårt problem.

För alla oss andra utanför regeringen är problemet att Ulf Kristersson har fel. Det är nämligen vårt problem när människors hem i Gävle, Västerås och Uppsala förstörs efter extrema regnfall och när lantbrukares skördar torkar bort och regnar bort om vartannat. Det är vårt problem när äldre dör på äldreboenden i extremvärmen. Det är vårt problem när tiotusentals människor förlorar livet i översvämningar då Västtarktis kollapsande

isar är på väg att höja havsytan med flera meter och när Europa drabbas av den värsta torkan och de värsta skogsbränderna på över 500 år.

Allt detta är vårt problem, och det är också vårt ansvar att göra någonting åt det. Men det är också vår stora möjlighet, för en aktiv och ambitiös klimatpolitik har visat sig vara avgörande för länders konkurrenskraft. Det säger inte bara vi. Det säger också våra allra största företag och industrier.

Herr talman! Samtidigt som Sverige nu monterar ned sin egen klimatpolitik sätter vi och många andra hoppet till EU. Här i den svenska riksdagen sägs det ofta att klimatpolitiken ska göras internationellt och på EU-nivå. Men det verkar tyvärr också bara vara tomma ord från regeringspartierna, för när den sittande regeringen haft chansen att verka i EU:s ministerråd har den röstat nej till naturrestaureringslagen, motarbetat avskogningslagen och försökt blockera EU:s lag om minskad användning av miljögifter i jordbruket. Man ställer sig inte ens bakom lagstiftningen om att öka kolsänkorna i skog och mark. Man slår sig för bröstet för en överenskommelse som kom till när Sverige var ordförande men som man själv faktiskt har motarbetat.

Vi har alltså en regering som ökar utsläppen här hemma och som inte ens menar allvar med att EU ska ta ledningen. När EU agerar så är det inte heller konstigt att klimatarbetet hackar. Förra veckan kom en rapport som visar att EU är på väg att missa samtliga klimatmål till 2030. För att komma vidare krävs det alltså fler åtgärder, inte färre, både på EU-nivå och nationellt. Sverige lyfts i rapporten fram som ett land som var på väg att nå målen med råge. ”Var”, säger jag, för det var med den förra regeringens politik. Så är det inte längre.

Vi har mycket att vara stolta över i EU:s klimat- och miljöpolitik. Många gröna ministrar och gröna europaparlamentariker har jobbat hårt för det. Men vi behöver också se till att takten ökar nationellt, för EU är inte mer än summan av sina medlemsstater.

Herr talman! Genom hårt arbete av gröna politiker har EU blivit en motpol till den svenska regeringens klimat- och miljöpolitik. När regeringen sviker varje klimatlöfte och bryter mot varje klimatmål står vårt och många andras hopp till ett starkt, grönt EU.

I dag vill jag också ta chansen att uppmuntra svenska väljare som tittar på debatten inför EU-valet 2024: Ge inte de partier som nu monterar ned klimatpolitiken i Sverige chansen att göra det också i EU, utan gör ett förändrande val. Rösta för en stark grön kraft i EU för en ljusare framtid!

(Applåder)

Anf. 9 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Den 7 oktober vaknade Israel och omvärlden till helt ofattbara bilder av terror, ondska och förödelse. Hamas utförde den värsta massakern på judar sedan Förintelsen. För Liberalerna finns inget tvivel. Sverige och EU måste stå bakom Israel i dessa svåra tider.

Hamas startade ett krig, och Israel har rätt att försvara sig enligt internationell rätt. Att Sverige och EU ökar det humanitära stödet till utsatta människor i Gaza är också ytterst välkommet. Alla som lider under Hamas terrorregim förtjänar Sveriges och Europas stöd.

I vår egen del av världen fortsätter Putins brutala invasion av Ukraina. Vi ser det i ruinerna av tusentals bombade skolor och i resterna av hela byar och städer. Men våra blågula vänner står fortfarande heroiskt upp i kampen mot Putins mördarregim. De ger inte upp. Vi ska stå bakom dem hela vägen.

Liberalerna vill att EU ska vara en fyr i ett kompakt mörker för att inspirera frihetstörstande folk runt om i världen och för att markera mot despoter som endast känner våldet som metod. För detta krävs samarbete och enighet.

Det är därför vi driver på för fler skarpa EU-sanktioner mot Ryssland. Det är därför vi driver på för fler vapen till Ukraina och ger skydd till ukrainska civila i vårt land. Det är därför vi driver på för att EU ska släppa in Ukraina i vår gemenskap så fort det bara är möjligt. Det är den europeiska gemenskap där Ukraina hör hemma.

Herr talman! Det har snart gått 30 år sedan Sverige anslöt sig till EU-samarbetet. Så här i efterhand kan man konstatera att det nog är ett av de mest kloka beslut som Sverige och den här kammaren har fattat i modern tid.

Möjligheterna för ungdomar att plugga i Frankrike, jobba i Tyskland och tågluffa över kontinenten finns tack vare EU. Möjligheterna att starta ett företag från ett garage i Örebro och hitta kunder i Madrid eller Prag finns också tack vare EU. Möjligheterna att binda samman 27 länder i gemensamma klimatmål för vår överlevnad och för en grönare och bättre morgondag finns också tack vare EU.

Vår frihet har vidgats med EU. Vårt välstånd har ökat med EU. Vår morgondag är tätt sammanflätad och sammanlänkad med Europa och EU. Men det är något som saknas, herr talman. Det är en sista pusselbit för att Sverige fullt ut ska bli en del av Europa och inta vår rättmätiga plats vid det stora bordet, tillsammans med länder som Finland, Tyskland, Frankrike och Nederländerna: Vi saknar en stabil valuta. Vi saknar euron.

Man skulle kunna säga att det råder kris i valutafrågan. Att säga nej till valutasamarbetet har stått oss dyrt. Det har vi märkt på senare år när vi importerat inflation. Fråga bara vad svenska folket tycker om att få semesterkassan uppäten. Småföretag kämpar med höjda inköpspriser, för att inte tala om priset på paprikan och resten av matkassen.

Liberalerna kräver nya tag i eurofrågan. Våra beslut om vår framtid måste fattas där vi är fullt ut med och påverkar. Liberalerna vill ta konkreta steg framåt för att göra en övergång från kronan till euron så smidig som möjligt. Därför har vi nu installerat ett eurokansli. Vi ska mejsla fram en genomförbar plan så att vi säkrar ett svenskt välstånd och påverkansmöjligheter fullt ut på vår framtid.

Vi vill samla experterna, näringslivet och medborgarna som ser problemen med en alltför svag valuta. Och vet ni vad? Alla ni härinne är välkomna att delta för att förklara hur ni vill göra för att säkra välståndet, inflytandet och säkerheten.

Tillsammans är vi starka; ensam är man motsatsen. Jag vill att vi uppgraderar vårt medlemskap i EU från bas till premium. Liberalerna tänker stå i första ledet för detta.

(Applåder)

Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! I Sverige bryr vi oss om vad som händer i världen och tar ofta vårt delansvar för att lindra nöd och elände även i konflikter långt borta som vi har väldigt litet inflytande över, som i Mellanöstern.

Herr talman! Samtidigt måste vi ta det fulla ansvaret för vad som händer här hemma. Sverige kan inte tillåtas bli en scen för världens alla konflikter, som när utländska medborgare kommer hit för att bränna koraner i syftet att kränka muslimer, som när regimtrogna och regimkritiska från Eritrea rent fysiskt gör upp i slagsmål i Järva eller som nu när terrorroman-tiken från Gaza leder till antisemitism i Sverige.

Efter Hamas terrorattack den 7 oktober ser både Sverige och EU en våg av antisemitisk propaganda. Anmälningarna om hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv har ökat med 50 procent. Många judar hör och ser hatet och hoten varje dag. Antisemitismens konspirationsteorier förenar nu höger- och vänsterextremister med islamister och en del som har sitt ursprung där man hatar Israel.

Det måste vi stoppa, herr talman. Vi ska inte vara toleranta mot intoleransen. Regeringen fokuserar på tre områden. Det gäller att stärka judars trygghet och säkerhet i Sverige, att uppmärksamma judiskt liv i Sverige och att med utbildning stärka kunskapen om Sveriges judiska minoritet.

Nu är det vår ovillkorliga skyldighet i den här kammaren bortom partipolitiken att garantera att judiska familjer aldrig ska behöva frukta för sin trygghet och sin säkerhet här i sitt eget land.

(Applåder)

Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! I en debattartikel i våras framhöll Jimmie Åkesson att ”det finns i dag stora anledningar att på riktigt utvärdera vårt medlemskap i unionen”. Han menade att EU-medlemskapet börjar bli farligt likt en tvångströja. Låt oss kalla det för vad det är. Det är en förtäckt svexitdebatt, eller kanske inte ens så förtäckt eftersom Sverigedemokraternas ungdomsförbund nu driver svexit öppet.

Detta sker i ett läge där vi har ett krig i vårt direkta närområde och när det är viktigare än på flera decennier att EU förmår visa enighet, komma överens och hålla ihop. Detta sker innan vi ens är fullvärdiga medlemmar av Nato. Vad tycker Ulf Kristersson att det skickar för signal till Ryssland?

(Applåder)

Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det var en intressant fråga, givet vad Vänsterpartiet häromdagen sa om EU-samarbetet.

I Sverige är såvitt jag vet åtta partier av åtta i grund och botten för det svenska EU-medlemskapet. Annat var det när vi folkomröstade. Då var halva socialdemokratin emot medlemskapet, och man kvoterade in hälften–hälften för rättvisans skull. Välkomna i sällskapet nu!

Att vi alla är för EU-medlemskapet betyder inte att alla tycker lika, på goda grunder. EU är svensk inrikespolitik. Vi tycker alltså olika i olika frågor.

Jag välkomnar allt detta. Men om statsministern, som är jag själv, håller ordning på att regeringens EU-politik är väl förankrad kanske oppositionsledaren ska hålla ordning på sitt eget regeringsunderlag.

(Applåder)

Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Återigen hör vi Ulf Kristersson vifta bort svåra frågor om Sverigedemokraterna. Vi har sett det gång på gång. Nu i talarstolen var Ulf Kristersson faktiskt tydlig när det gällde koranbränningarna. Jag önskar att han skulle ha varit lika tydlig med det tidigare, i våras eller i opposition.

Men min fråga svarade Ulf Kristersson inte alls på. Min fråga är: Vad tycker Ulf Kristersson att Sverigedemokraternas förtäckta svexitdebatt eller deras ungdomsförbunds öppna svexitställningstagande sänder för signal till Ryssland? Att regeringsunderlaget är splittrat i den här frågan, vad skickar det för signal till Ryssland?

(Applåder)

Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att man i Ryssland är mycket mer intresserad av vilka partier i Sverige som vill att vi ska gå med i Nato och vilka som vill stå utanför. Socialdemokratins halva regeringsunderlag är emot den enskilt viktigaste säkerhetspolitiska reformen i modern tid. Och Magdalena Andersson har mage att stå här och prata om olika ståndpunkter i EU-frågan!

Jag vet att ni är besatta av Sverigedemokraterna. Alla vet det. Men den stora frågan här och nu är: Vad ska vi använda EU till? Vilka problem ska EU lösa, och vad handlar EU om politiskt? Där kan man tycka olika.

Jag tar fasta på att nästan alla numera är för det svenska EU-medlemskapet. Det är gott så. Jag respekterar att vi tycker olika när det gäller vad vi ska använda EU till, men jag ser också en växande enighet, till exempel om EU:s roll för att minska invandringen – det gäller i varje fall i några partier – och en växande roll för EU i klimatpolitiken. Det är gott så.

(Applåder)

Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi ser nu fruktansvärda scener på Gazaremsan. Det är barn som får bära ut kroppar av sina syskon utan huvud ur rasmassorna. Det är bombningar av sjukhus och sjukhuspersonal, och man begär nu att få något stöd och någon hjälp av världssamfundet. FN har nu i flera veckor krävt ett eldupphör. Regeringens motivering till att lägga ned sin röst i FN:s generalförsamling häromveckan var att det i den specifika resolutionen inte fanns ett tydligt fördömande av Hamas handlingar.

EU gör nu mycket tydligt att Hamas handlingar och gisslantagandet är ett mycket allvarligt brott. Varför driver då inte Sverige frågan om eldupphör tydligare i ett EU-sammanhang?

Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar helt Nooshi Dadgostars beskrivning av fasan på Gazaremsan. Det gör jag helt och fullt, och jag tror att hela världen gör det.

Jag tycker att Sverige och EU har varit extremt tydliga på de punkter där EU är enigt. Vi fördömer entydigt Hamas. Det är inte alla länder i världen som orkar med en sådan sak. Senast i morse kunde vi till exempel läsa den palestinske ambassadörens uttalande i Dagens Nyheter.

Vi försvarar entydigt Israels rätt att försvara sig inom internationell rätt. Vi kräver humanitärt tillträde. Vi kräver respekt för krigets lagar. Vi kräver en tvåstatslösning. Allt detta är EU överens om. Det är mycket bra.

FN:s deklaration röstade en majoritet av EU:s medlemsländer inte ja till av precis det skäl som Nooshi Dadgostar antyder. Den förmådde inte fördöma Hamas agerande. Där börjar den här konflikten.
(Applåder)

Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Detta är ju själva poängen med min fråga. Nu fördömer ju EU Hamas agerande och gisslantagandet. Varför driver då inte Sverige krav på eldupphör när detta hinder nu är borta? Eller var det inte sant att det var därför som regeringen lade ned sin röst? Det är detta vi inte begriper.

Varför kräver inte Ulf Kristersson i EU-sammanhang ett eldupphör nu när det finns ett fördömande av Hamas agerande? Självklart kan inte ett krigsbrott motivera ett annat. Regeringen måste vara tydlig med att man fördömer även de eventuella krigsbrott som kan begås av den israeliska armén. Visst är det en självklarhet för den svenska ståndpunkten att fördöma alla angrepp mot civila, oavsett vilket land de kommer från?

Om det som regeringen säger är sant, varför driver man då inte krav på ett eldupphör, när det finns ett fördömande av Hamas i EU?

Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag förstår ärligt talat inte riktigt frågan. Vi tog ju ställning till en resolution som de flesta EU-länder konstaterade att de inte kunde rösta ja till eftersom den inte svarade mot de krav som de flesta EU-länder hade.

I stället uttalade EU mycket tydligt ungefär det som Nooshi Dadgostar säger. Det handlade om att fördöma Hamas, kräva respekt för krigets lagar, försvara rätten att försvara sig och om att framföra krav på humanitärt tillträde och pauser för att kunna komma in med sådant material som det humanitära tillträdet kräver. Det var exakt så Sverige röstade. Det var exakt så majoriteten av EU:s länder röstade. Det är där den stora majoriteten finns, i enighet.

(Applåder)

Anf. 19 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! ”Ju bättre beredskap vi har för att lämna, desto mer kommer vi få i framtida förhandlingar.” Så uttryckte sig Jimmie Åkesson om EU så sent som i maj i år.

SD vill nu också att EU-medlemskapet ska utvärderas när Tidöavtalet ska förnyas. Vi vet alla hur det brukar sluta när Sverigedemokraterna vill något i Tidösamarbetet.

Min fråga till statsministern är därför rak och enkel: Kan statsministern här i dag lämna en garanti till alla oss som är EU-vänner att Sverigedemo-

kraternas vilja att öka beredskapen för att Sverige ska lämna EU inte också blir regeringens?
(Applåder)

Prot. 2023/24:30
15 november

*EU-politisk
partiledardebatt*

Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Som jag sa alldeles nyss är Sverige stabilt förankrat i EU. Det finns en förkrossande majoritet svenskar som vill ha svenskt EU-medlemskap. Det svenska näringslivet skulle inte fungera utan ett svenskt EU-medlemskap. Svensk säkerhet skulle försämrats. Vi skulle inte kunna skydda våra gränser utan ett svenskt EU-medlemskap. Sverige överväger över huvud taget inte att lämna EU.

Som jag sa tidigare tar jag fasta på att rent principiellt är åtta av åtta partier numera för det svenska EU-medlemskapet. Men jag respekterar också att det finns partier som är mindre entusiastiska. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är väl de två tydligaste. Jag respekterar det.

Man kan tycka olika. Vi utvärderar vårt EU-medlemskap varje dag. Ofta kommer vi fram till att det är väldigt bra, men ibland landar vi i att EU gör saker vi inte gillar. Skogspolitiken tycker jag till exempel sköts dåligt av EU just nu, och då säger vi det i klartext.

Anf. 21 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! Jag får tacka statsministern för att han delar självklarheten med oss: att Sverige inte skulle klara sig utan EU.

Men nu pratas det om en utredning som på sikt kan komma med i Tidöavtalet. Det är inte vilken utredning som helst, utan den handlar om att Sverige på sikt också kan behöva lämna EU. Jag kan inte tolka Sverigedemokraternas retorik på något annat sätt än att vi ska utvärdera medlemskapet och skaffa oss en beredskap för att lämna.

Moderaterna och Centerpartiet har länge delat den självklara hållningen att vi ska fortsätta vara en del av EU. Men de senaste åren visar att Sverigedemokraterna styr alltmer av vad politik och idéutveckling heter i Tidösamarbetet. Därför upprepar jag frågan: Kan Ulf Kristersson, statsministern, här och nu lova att han inte kommer att låta Sverigedemokraterna underminera det svenska EU-medlemskapet?

Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Som jag sa för en stund sedan: Jag tar ansvar för mitt regeringsunderlag. Jag förutsätter att Centerpartiet tar ansvar för det regeringsunderlag som Centerpartiet numera ingår i – där även Vänsterpartiet ingår. Lycka till med det!

(Applåder)

Sverige kommer inte att utvärdera medlemskapet i någon annan mening än att vi varje dag utvärderar vad som funkar bra och vad som funkar dåligt. Det ska vi fortsätta att göra. Vi ska fortsätta att ställa tuffa krav på EU, delta med full kraft, säga ja till bra saker, säga nej till dåliga saker och påverka. Det har varit Moderaternas och den här regeringens linje från dag ett. Så kommer det att förbli. Men jag är väldigt mycket för att vi värnar svenska nationella intressen i vårt EU-samarbete och att vi höjer vår röst, som andra länder gör, när vi tycker att EU trampar fel.

Återigen: Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna är de två mest skeptiska. Om Centerpartiet hanterar Vänsterpartiets EU-skepsis ska jag nog kunna hantera Sverigedemokraternas EU-skepsis.

(Applåder)

Anf. 23 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande är EU tyvärr på väg att missa alla stora klimatmål för 2030. Det visar de senaste utvärderingsrapporterna. Medlemsländernas gemensamma åtgärder är inte tillräckliga för att man ska kunna nå målet om att minska utsläppen, för att man ska kunna öka kolinlagringen i skog och mark eller för att man ska kunna bygga ut tillräckligt mycket förnybar energi. Sverige, med den nya regeringen, är tyvärr en del av problemet på alla dessa tre områden.

Det krävs alltså fler verktyg för att hjälpa människor, företag och organisationer runt om i Europa att ställa om. Men i stället för att leta efter nya vägar framåt och driva på för fler åtgärder som tar Sverige och EU framåt i omställningen har Ulf Kristersson skrivit under ett krav i sin partigrupp, EPP, om ett totalstopp för all ny klimat- och miljöpolitik.

Prognosen är att EU missar sina klimatmål. Statsministerns prioritet är att kräva ett stopp för ny klimatpolitik. Därför undrar jag, Ulf Kristersson: Tänker regeringen behandla EU:s klimatlag på samma sätt som man tänker hantera den svenska klimatlagen? Som Elisabeth Svantesson sa: När vi det inte, så när vi det inte.

Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att man kan säga att EU är en förutsättning för en internationell europeisk klimatpolitik, som en del i en global klimatpolitik. Men den ersätter naturligtvis inte vad enskilda länder behöver göra själva och enskilda länders uppfattning om vad som är rätt klimatpolitik. Självklart är det så. Det är ett mellanstatligt samarbete som vi tar på mycket stort allvar.

Låt mig ta tre exempel:

Klimatpaketet Fit for 55 ger unika förutsättningar för EU att bli världens första klimatneutrala kontinent. Det är fantastiskt bra. Jag uppfattar att det finns ett mycket brett stöd för den ståndpunkten.

EU värnar inte svenskt skogsbruk tillräckligt bra. Det har Miljöpartiet aldrig förstått. Det är obegripligt; ni vistas ju en del i skogen. Svensk skogspolitik kan inte delegeras till EU-nivå. Svensk skog är en fundamental förutsättning för arbetstillfällena och för ekonomin i Sverige.

Kärnkraft växer nu fram i EU på ett nytt sätt.

Det är tre exempel – bra och dåligt.

Anf. 25 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Ulf Kristersson inte säger emot, utan han har skrivit på ett upprop om att man ska ha ett stopp, ett moratorium, för ny klimatpolitik trots att siffrorna pekar i fel riktning.

Det är lite pinsamt att stå och stoltsera med Fit for 55-paketet när det är uppenbart att regeringspartierna har motarbetat innehållet i det genom sitt agerande i Europeiska rådet.

Jag har försökt prata med Ulf Kristersson om klimat och ansvar och om hoten mot framtiden. Det har inte gått så bra, kan man konstatera. Därför tänkte jag pröva att i stället för att prata om koldioxidutsläpp prata om kronor och se om det går bättre.

Vi har stora utmaningar. Vi har fått 38 miljarder från EU:s återhämtningsfond. EU-kommissionen hotar nu med att dra in de pengarna för Sverige för att man inte uppfyller klimatkraven.

Regeringen vill luta sig hårt mot flexibiliteten, det vill säga köpa utsläppsrätter från andra länder. Det kommer enligt bedömningar att kosta tiotals, kanske hundratals, miljarder kronor. Gör man inte det kommer man i stället att få betala EU-böter på ungefär samma nivå.

Min fråga till Ulf Kristersson är: Hur mycket tycker Ulf Kristersson att det ska kosta för svenska folket att köpa sig fri från att göra klimatjobbet på riktigt?

(Applåder)

Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vad detta handlar om är att varje land måste skapa nationella förutsättningar för att vi ska kunna klara av våra gemensamma klimatåtaganden. Då finns det en förutsättning som vi tjuvar oss blå om och som ni låtsas inte finns: ren fossilfri el.

Det börjar och startar där. Har man ingen energipolitik har man ingen klimatpolitik. Kan man inte ersätta fossila bränslen har man ingen klimatpolitik. Kan man inte ha stabil el till de industrier som ska elektrifiera har man ingen klimatpolitik. Dessbättre växer nu den gemensamma europeiska insikten om detta.

Det förfärliga kriget mot Ukraina har fört med sig ett litet men viktigt bidrag, som är bra: en snabb avveckling av beroendet av olja från Ryssland. Nu ska EU bli helt fossilfritt. Då krävs stabil energi. Kärnkraftsalliansen är en bra början på detta, men eftersom Miljöpartiet vägrar att ens prata om stabil ren el har Miljöpartiet ingen långsiktig klimatpolitik.

(Applåder)

Anf. 27 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att Ulf Kristersson tydligt stängde dörren för Sverigedemokraternas krav på en utvärdering av medlemskapet, och eftersom den utvärderingen var tänkt att användas som en del av Sverigedemokraternas politik för att vi ska förbereda oss på att kunna lämna EU tackar jag för det beskedet och det löftet. Vi får se hur länge löftet håller sig.

Herr talman! Det kommande EU-valet kommer att vara helt annorlunda än tidigare val. Krigen rasar i Ukraina och i Mellanöstern. Kostnadskrisen fortsätter att pressa hushållen stenhårt. Gängkriminaliteten rör sig över Europas gränser, och vi blir smärtsamt påmind om terrorhotet mot Sverige och Europa.

Vi socialdemokrater är inte naiva. Vi är varken aningslösa EU-entusiaster eller svexitkramare. Vi ser verkligheten för vad den är, och just nu blir Sverige både farligare och fattigare för varje dag.

I en tid när gängkriminaliteten och terrorismen utgör ett hot mot alla medborgares säkerhet och trygghet måste Europa hålla ihop och växla upp samarbetet. Knark och vapen måste stoppas redan vid gränsen.

Just nu blir Sverige fattigare. Vem står då för svenska folkets ekonomiska intressen? Jag kan ta ett konkret exempel. I ett läge när varje hundralapp räknas för hushållen har en högermajoritet i Europaparlamentet, inklusive parlamentariker från Sverigedemokraterna och regeringspartierna, röstat igenom nya regler för vattenrening. Det är regler som för ett svenskt hushåll kan innebära 1 000 kronor om året i höjda avgifter. För en barnfamilj motsvarar det två vinterjackor. I stället för att de stora bolagen, som tjänar pengar på sina produkter, ska betala för sin egen förorening får vanligt folk betala notan. Men vi socialdemokrater kommer alltid att stå upp för vanliga europeiska hushåll i vårt EU-arbete.
(Applåder)

Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Precis som Magdalena Andersson sa i sitt anförande går vi mot val till Europaparlamentet. Det är ett viktigt val, och vi hoppas på ett stort valdeltagande. Från mitt partis sida hoppas vi på många sverigedemokrater i Europaparlamentet.

Det som jag skulle vilja fråga Magdalena Andersson om är vad man egentligen får om man röstar på Socialdemokraterna i Europaparlamentsvalet. I mitt anförande tog jag upp kommissionens förslag på tvångsrenoveringar, där den dåvarande socialdemokratiska regeringen sa en sak och de socialdemokratiska parlamentarikerna i Bryssel sa en helt annan sak.

Detsamma gäller kärnkraft och gröna investeringar. Då sa regeringen en sak, medan parlamentarikerna sa en annan sak. En ny suveränitetsfond ville parlamentarikerna ha, men det ville inte Magdalena Andersson. Morgan Johansson ville använda bistånd som påtryckningsmedel för att kunna utvisa personer som inte har rätt att vistas i Sverige. Det ville inte parlamentarikerna.

Min fråga är: Har Magdalena Andersson någon koll på vad parlamentarikerna från Socialdemokraterna gör i Bryssel?

Anf. 29 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Om man röstar på Socialdemokraterna får man parlamentariker som varje dag kommer att arbeta för vanliga svenska hushålls bästa i EU och som exempelvis röstar emot Sverigedemokraternas och högerns förslag att vanliga hushåll ska betala för storföretagens utsläpp snarare än de företag som gör miljon- och miljardvinster på produkter som orsakar utsläppen. Vi står på vanligt folks sida.

Man får parlamentariker som, till skillnad från Sverigedemokraterna, inte kommer att rösta för en ökad skattekonkurrens mellan EU:s länder som kan leda till minskade möjligheter att finansiera vår gemensamma välfärd – skolan, sjukvården och äldreomsorgen.

Man får parlamentariker som står upp för Sverige och svenska folkets trygghet och säkerhet.
(Applåder)

Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Magdalena Andersson, för svaret! Jag kan konstatera att man även får en parlamentariker som Erik Bergkvist som förhandlar budget för Socialdemokraterna i Europaparlamentet och där driver på

för en ökad budget. Vi har haft en socialdemokratisk regering som drivit på för en minskad budget, och sedan har man alltså en budgetförhandlare i Europaparlamentet som gör sitt bästa för att minska de svenska rabatterna och öka EU:s budget så att svenska medborgare ska få betala mer i medlemsavgift varje år.

Det här är en mycket märklig situation, så jag skulle återigen vilja höra: Varför arbetar socialdemokratiska parlamentariker för öka den svenska medlemsavgiften samtidigt som den dåvarande socialdemokratiska regeringen påstodde sig arbeta för att minska avgiften? Varför vill socialdemokratiska parlamentariker ha jättedyra tvångsrenoveringar av svenska hem? Har Magdalena Andersson någon koll på sina parlamentariker i Bryssel?

Anf. 31 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! I den senaste EU-förhandlingen om långtidsbudgeten fick Sverige en rekordstor rabatt. Det var en oerhört framgångsrik förhandling som Stefan Löfven skötte. Det är möjligt att Martin Kinnunen är orolig för hur det ska bli när den nuvarande regeringen förhandlar budget.

Vad gäller renoveringar är det alltid intressant att Sverigedemokraterna vill att vi ska vara fortsatt beroende av Putins olja och gas för att värma upp våra hem. Vi socialdemokrater vill att europeiska hushåll ska slippa det, för det kommer att bli väldigt, väldigt dyrt. Då behöver vi renovera de hem som står och läcker.

Självklart kan inte varje familj ensam stå för den kostnaden, utan här behöver familjer få stöd. Det ska inte ligga på den enskilda individen, utan det är länderna som ska se till att detta sker på ett sätt som är fördelningspolitiskt bra.

(Applåder)

Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! I maj hölls en palestinsk konferens i Malmö som vi nu vet var ett Hamasarrangemang. Palestinas Sverigeambassadör bekräftade detta svart på vitt i Dagens Nyheter i morse. Denna Hamaskonferens ägde alltså rum fyra månader före den bestialiska terrorattacken där 1 200 israeler mördades.

En som trots palestiniernas avrådan från deltagande deltog i den här konferensen var den socialdemokratiska riksdagsledamoten Jamal El-Haj. Ändå har Magdalena Andersson uttalat sitt fulla förtroende och personligen gått i god för att han har bedrivit en, som det heter, livslång kamp mot Hamas.

Min fråga till Magdalena Andersson är: Står hon fast vid sitt oreserveerade stöd för El-Hajs agerande?

Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Om det på allvar var en konferens ordnad av Hamas, varför tillät regeringen det? Vilka säkerhetsarrangemang hade man? Varför kontaktade inte Säkerhetspolisen alla deltagare och berättade det för dem? Varför var moderater anmälda till konferensen?

Om Ulf Kristersson tar vad den palestinska ambassadören säger för en sanning, innebär det att Ulf Kristersson tar allt hon säger i intervjun för en sanning, inklusive att Israel tillät attacken den 7 oktober?

Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar bara det som många har vittnat om, nämligen att det var ett arrangemang med Hamasföreträdare och att den person som Magdalena Andersson personligen säger har vikt sitt liv åt att bekämpa Hamas deltog. Är det inte en ganska uppseendeväckande uppgift? Det är väl en sak att säga att man inte tycker att det är bra och att ifrågasätta och en annan att garantera att det här är en del i en livslång kamp.

Min bestämda känsla är att det finns en terrorromantik i vissa S-kretsar som borde besvara S-ledaren.

(Applåder)

Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson, anklagar du Jamal El-Haj för att vara en terrorromantiker? Hans sonhustrus familj utplånades för några dagar sedan – 36 personer, bortsvapta i det här fruktansvärda kriget. Och du menar att han är en terrorromantiker som står bakom Hamas?

Det är en fruktansvärd anklagelse, Ulf Kristersson. Du är landets statsminister. Hur kan du göra så här?

Anf. 36 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna har drivit på för ett så kallat socialt Europa, och det låter ju bra. Men nu har vi faktiskt facit på vad det leder till.

Under det gångna året har vi fått ett direktiv för lönetransparens och ett direktiv för minimilöner, direktiv som arbetsmarknadens parter är mycket oroliga för ska störa ut den svenska modellen. Därför sa både KD och S nej när dessa direktiv var uppe.

Trots detta fortsätter Socialdemokraterna att elda på för nya så kallat sociala EU-initiativ. Förra året ställde sig till exempel S i Europaparlamentet bakom en icke-bindande uppmaning om att EU borde lagstifta om långtids- och anhörigvård.

Är S redo att säga nej till ytterligare EU-initiativ inom det sociala området och arbetsmarknadsområdet, eller vill man fortsätta att ge stöd till EU-centralism inom områden som medlemsländerna bäst sköter själva?

Anf. 37 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att frågor som bör regleras på EU-nivå, där det finns en vinst att reglera dem på EU-nivå, bör regleras där. Andra frågor bör inte göra det. Däremot kan EU jobba med bland annat jämförelser inom det sociala området, för att på så sätt inspirera varandra. Det är något som man gör på bland annat kommissionsnivå.

Vad gäller minimilönedirektivet råder det inget tvivel om att det finns ett starkt motstånd i Sverige. Vi har en av världens absolut mest framgångsrika arbetsmarknadsmodeller med tydliga kollektivavtalsförhandlingar mellan parterna. Det är därför vi inte är kritiska till minimilöner.

Men jag tror att man ska vara klar och tydlig. Det är inte för att vi vill ha en diskussion om ett socialt Europa som direktivet har drivits på av länder, utan det har drivits på betydligt längre än så.

Anf. 38 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Under framför allt den förra mandatperioden var det många kommentarer från den dåvarande S-ledda regeringen på temat: Vi såg det inte komma. Vi var naiva. Vi har varit naiva.

Jag vill fortsätta att varna för att vi kommer att se en stor risk för minskat EU-stöd framöver om vi fortsätter att lyfta upp frågor på EU-nivå som rör äldreomsorg och sjukvård som vi själva vill råda över och därvid riskera få en EU-överstatlighet som helt enkelt inte är bra.

Jag vill också passa på att uttrycka min sorg över alla dem som har mist sina liv till följd av Hamas–Israel-konflikten. Det gäller palestinier i Sverige, såsom El-Hajs familj och släkt som mist sina liv. Det här är en fruktansvärd sorg och tragedi, men man måste hålla rent i egna led och se till att den moderna antisemitism som nu flödar på gator och torg får ett tydligare fördömande även inom vänsterled.

(Applåder)

Anf. 39 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Och även inom högerled. Vi har sett undersökningar som visar i vilka partier som antisemitismen flödar mest. Där är naturligtvis Sverigedemokraterna det parti som det förekommer mest i, och Kristdemokraterna är det näst mest förekommande partiet.

Det som vore bra skulle vara om regeringspartierna äntligen kunde komma fram till att antisemitismen ökar i Europa. Det finns en organisation som ska kämpa för minoriteters rättigheter i Europa, nämligen OSSE-delegationen, men den svenska OSSE-delegationen leds av en person som anser att judar inte kan vara svenskar.

Ta ansvar för antisemitismen i regeringsunderlaget och i de företrädare ni har valt!

(Applåder)

Anf. 40 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Vi behöver ett tryggare, säkrare och billigare Sverige, sa Magdalena Andersson i sin inledning. Det var inte så många år sedan som Magdalena Andersson kraftigt argumenterade för att Sverige ska sitta vid det stora bordet när Europas framtid avgörs, att vi ska delta fullt ut i det så viktiga valutasamarbetet. Vi vet att kronan i dag är alltför instabil, och det leder till osäkerhet för investeringar och att det vi importerar blir dyrare. Vi importerar därmed inflation. Men det är också en säkerhetsfråga att Sverige är med i valutasamarbetet fullt ut.

Kan Magdalena Andersson tänka sig att delta i eurosamarbetet för att se till att Sverige fullt ut deltar i EU-samarbetet?

Anf. 41 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att frågan förtjänar en seriös debatt. Under de 20 år som har gått sedan vi hade en folkomröstning om EU tycker jag själv att argumenten för att gå med i eurosamarbetet har stärkts, men det gäller även argumenten för att inte gå med i euron.

Argumenten för att gå med har stärkts på så sätt att det är uppenbart att situationen för små valutor ser annorlunda ut nu än för 20 år sedan. Argumenten emot har stärkts därför att det som då sades, nämligen att det inte skulle kosta något för länderna att vara med i euron, har visat sig oriktigt

eftersom euroländerna har fått ställa upp med miljardbelopp till krisande euroländer. Det har varit dyrt.

En seriös debatt om de för- och nackdelar som finns och hur de har förändrats är viktig och bra för Sverige.

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Det här ser jag positivt på. Att delta för Sveriges framtids skull i detta samarbete är viktigt. Det är inte fråga om en aningslös EU-entusiasm, utan det är att ta ansvar för Sverige. Det är att ta ansvar för vår säkerhet att vi sitter vid det stora bordet och inte vid barnbordet, så att säga. Det är vidare fråga om att trygga vårt välstånd. Vi får investeringar till Sverige. Även om Sverige är välskött ekonomiskt innebär det en risk när de stora kontinentalplattorna geopolitiskt krockar och vi har ett för litet valutaområde.

Jag menar att socialdemokrater i Finland, Tyskland, Frankrike och Nederländerna tar fullt ansvar för Europas framtid. Jag vill att Sverige gör detsamma, och jag välkomnar denna diskussion och att Magdalena Andersson kommer att ompröva sin nuvarande ståndpunkt.

(Applåder)

Anf. 43 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte vilken ståndpunkt jag ska ompröva.

Men jag kan berätta en sak för Johan Pehrson, nämligen att vi alla sitter vid samma bord också när vi diskuterar EU-frågor. Sverige är också med vid bordet. Jag skulle ifrågasätta att det handlar om vår säkerhet. När vi diskuterar säkerhet sitter vi verkligen alla vid samma bord.

Däremot är den svenska kronans värde ett problem. Och det handlar mycket om bilden av Sverige som sprids utomlands just nu. Sverige har fått ett nedsolkat rykte. Där vore det bra om Johan Pehrson kunde bidra inte bara genom att lyfta upp en eurodebatt utan också genom att ta sig ett rejält snack med sina kompisar i Sverigedemokraterna, vars aktivitet med att sprida hat mot muslimer och elda på koranbränningar inte är bra för Sverigebilden och den svenska kronan.

(Applåder)

Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! I går ingick partierna i Tidösamarbetet en principöverenskommelse om klimatpolitiken. Det är en bra överenskommelse för Sverige och för samarbetet eftersom det stakar ut riktningen för klimatpolitiken framöver. Men varför är det så viktigt just nu?

Herr talman! Det handlar naturligtvis om samarbetet i Europeiska unionen. EU:s överstatliga klimatpolitik, som sträcker sig över en lång rad politiska områden, såväl skogspolitik som vattenvårdsfrågor och bostadspolitik, har ändrat villkoren för den nationella klimatpolitiken. Det är således bråttom att anpassa svensk klimatpolitik till EU:s oavsett vad man tycker om besluten på EU-nivå.

Som exempel kan vi ta ESR-förordningen, som i princip straffar oss för att vi redan har fasat ut den fossila energin från vår bostadsuppvärmning. Eftersom vi gjorde det före 2005 får vi inte tillgodoräkna oss detta alls inom ESR-förordningen. Andra länder kan göra de här investeringarna nu och på så vis klara förordningen. Vi kan inte göra det.

Det här var således en katastrofal förhandling av den dåvarande S-regeringen. Det är nu Sverigedemokraternas och övriga samarbetspartiers uppgift att försöka städa upp efter denna katastrofala förhandling för svensk del, där man inte brydde sig om svenska intressen. Nu måste vi ta konsekvenserna av den dåliga förhandlingen och försöka uppfylla den här rättsakten på bästa möjliga sätt.

Det är det detta handlar om. Det handlar om att ta ansvar för Sverige, här i Stockholm men även i Bryssel – att inte säga en sak när man sitter i regeringen här och sedan skicka ned parlamentariker till Bryssel som gör motsatt sak.

Socialdemokraterna har parlamentariker i Bryssel som driver på för beskattning på EU-nivå samtidigt som man har haft en socialdemokratisk regering som sagt att det här är en zon som vi absolut inte ska röra oss i. Det tror jag är viktigt att svenska väljare känner till i valet.

Kontrollera vad era Europaparlamentariker gör där nere i Bryssel! Risken är stor och överhängande att de inte bryr sig ett dugg om svenska intressen när de väl flyttat dit.

(Applåder)

I detta anförande instämde Leonid Yurkovskiy (SD).

Anf. 45 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Järnvägarna i Sverige är inte så bra, tycker de flesta svenskar. Man kan fråga vilken tågresenär som helst – det är ganska mycket suck och stön över försenad tågtrafik.

En stor anledning till det här är EU:s krav på att privatisera och upphandla alla delar av järnvägssystemet. Det är stora marknadsexperiment inom järnvägen som styckar upp den här infrastrukturen och gör den väldigt svår att kontrollera och ha som en sammanhållen infrastruktur över hela landet.

Privatiseringen är dock egentligen en myt, för det är en massa andra stater som kör tågtrafik i Sverige – nästan uteslutande Kina men också en del andra stater.

Ni är det största partiet i regeringens konstellation. Varför åker Sverigedemokraterna och regeringen ned till Bryssel och applåderar det här marknadsexperimentet med järnvägen? Förklara för tågresenärerna varför det är så bra att tågen fungerar så dåligt!

Anf. 46 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Nooshi Dadgostar, för frågorna!

Från Sverigedemokraternas sida – och från de flesta av medborgarnas sida, tror jag – kan jag bara instämma i att det är bedrövligt hur det fungerar i järnvägstrafiken. Det är en källa till stor irritation och stora problem för många medborgare i vårt land.

Vi har inget till övers för EU-initiativ på det här området. Jag tror inte att det behövs mer klåfingrighet från Bryssel, så jag kan inte säga att vi sverigedemokrater känner igen oss i att vi stöder något slags experiment eller åker ned till Bryssel och vill experimentera ännu mer på det här området.

Anf. 47 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det kommer ett nytt initiativ nu. Det är ytterligare en järnvägspakt som ska ytterligare privatisera och stycka upp järnvägen. Men jag är glad för Martin Kinnunens uttalande här.

Jag utgår från att om den svenska regeringen inte med full kraft motverkar ytterligare privatiseringar och inte kraftigt driver på i Bryssel för ökad statlig kontroll över svenska järnvägar, då kommer Martin Kinnunens parti naturligtvis att undandra sitt förtroende för denna statsminister och upprätthålla den positionen i riksdagen. Är det rätt uppfattat?

Anf. 48 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Naturligtvis kommer Sverigedemokraterna att verka för svenska intressen även när det ska förhandlas nya förslag på järnvägsområdet inom Europeiska unionen.

Vi har ett samarbete med regeringen i en lång rad frågor. Huruvida vi kommer att samarbeta om den här rättsakten eller inte får visa sig. Sverigedemokraterna står fritt i en lång rad EU-frågor. Vi samarbetar antingen med regeringen eller utanför regeringen för att försöka förmå regeringen att inta en så god position som möjligt.

Vi är en konstruktiv samarbetspartner till regeringen och övriga partier i EU-frågor, men vi kommer också att vara tydliga med att vi kommer att ta till vara svenska intressen. Är det så att europeiskt samarbete kan åstadkomma förbättringar för svensk järnvägstrafik är vi öppna för det. Men är det så att europeiskt samarbete gör det dyrare eller mer komplicerat att stärka den svenska järnvägstrafiken, ja, då kommer vi att vara tuffa motståndare.

Anf. 49 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! Jag börjar med ett nu bekant citat: ”Ju bättre beredskap vi har för att lämna, desto mer kommer vi att få i framtida förhandlingar.” Det är Sverigedemokraternas ingång i det man nu själv vill kalla en ny EU-strategi och något som man enligt egen utsago ska driva mot sina Tidökamrater.

Samtidigt har Sverigedemokraternas eget ungdomsförbund tagit bladet från munnen och pratar nu öppet om ett krav på svenskt EU-utträde.

Min fråga är rak och enkel: Om Sverigedemokraterna inte får se de förändringar i relationerna mellan Sverige och EU som man kräver, kommer man då att sluta upp bakom sitt ungdomsförbund och kräva det som partiet nu bara insinuerar: en svexit, alltså att Sverige lämnar EU?

Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Muharrem Demirok, för frågorna!

SD:s förslag om svensk EU-strategi står delvis i centrum för den här debatten. Det är roligt, tycker jag. Samtidigt kan jag konstatera några saker.

Sverigedemokraterna har inga förslag här i riksdagen om att ändra på det svenska EU-medlemskapet, så det ligger inte på bordet här i dag.

Samtidigt måste man vara ödmjuk inför faktumet att det europeiska samarbetet förändras. Vi har en utvidgning som är på väg att mejslas fram. Vi har haft ungefär 9 000 nya rättsakter i Europaparlamentet bara den här

mandatperioden. Vi har krav på ökad budget. Vi ser att EU-samarbetet allt oftare tar sig nya former och tar sig an nya frågor.

Jag tror att vi måste vara öppna för att utarbeta en strategi för oss här i Sverige, för vi ska komma ihåg att vi har det mest EU-kritiska parlamentet. Riksdagen är det mest EU-kritiska parlamentet i Europa. Hur tillvaratar vi detta parlaments intressen?

Anf. 51 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! Tack för svaren, Martin Kinnunen!

Att prata om ett EU-utträde ”ligger inte på bordet här i dag”. Det är ett ordagrant citat från svaret jag just fick. Det handlar om en omförhandling av EU-strategin, där det öppet pratas om en beredskap för att lämna EU. Jag kan inte tolka det som något annat än att det inte ligger på bordet här i dag men att det kan komma upp.

Då undrar jag och många med mig: Om man inte får igenom en omförhandling, om man inte mot all förmodan får med sig regeringen eller om det inte blir några förhandlingar med EU, när kommer då Sverigedemokraterna att lyfta upp frågan som inte ligger på bordet här i dag om ett svenskt EU-utträde?

Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Muharrem Demirok, för frågorna!

Vad EU-strategin handlar om är att försöka ta vara på svenska intressen i det förändrade EU-samarbetet. Det man hör om man lyssnar på hur debatten går i Europa är att vi går mot en utvidgning av unionen. I vilken takt det går – om det handlar om några år eller åtskilliga decennier – återstår att se, men väldigt många röster säger att det här kräver fördragsändringar.

Sverigedemokraternas tankar kring en EU-strategi är att vi ska sätta upp röda linjer för vad Sverige ska kunna gå med på. Det kommer att stärka Sveriges förhandlingsposition, för man kommer inte att vilja se ett splittrat Europa. Vet man att det finns nivåer som man inte kan ta samarbetet vidare till, nivåer dit riksdagen inte vill, kommer den svenska förhandlingsstrategin att förbättras.

Hur saker och ting utvecklas, om vi får se en union som går mer mot en handelsunion eller om vi får se olika nivåer av samarbete, får framtiden utvisa. Vi är öppna för många olika vägar här.

Anf. 53 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna och Martin Kinnunen pratar gärna och ofta om att andra länder ska ta sitt ansvar i stället för Sverige när det gäller miljö- och klimatpolitiken. Men det korthus man har försökt bygga upp i klimatpolitiken faller väldigt snabbt när man tittar på hur Sverigedemokraterna faktiskt röstar i EU-parlamentet.

I våras röstade parlamentet till exempel igenom flera lagar som ska se till att unionen minskar sina utsläpp. Det handlade bland annat om en gränsjusteringsmekanism, det vill säga att länder utanför EU, som Kina, Indien och USA, ska få betala skillnaden mellan det utsläppspris de betalar och det vi betalar i EU, när de exporterar produkter till oss.

Sju av riksdagens åtta partier röstade för detta. Sverigedemokraterna var ensamma om att rösta emot, trots det höga tonläget och trots att man riktat kritik mot andra länder och menat att Kina och Indien skulle göra

jobbet. Det går helt enkelt inte ihop. Klimatarbetet ska göras utomlands, enligt Sverigedemokraterna, men samtidigt ska man ge konkurrensförde- lar till företag som inte betalar sin klimatnota i andra länder.

Jobbet ska alltså inte göras i Sverige, inte i EU och inte internationellt. På vilken planet ska klimatarbetet egentligen göras, Martin Kinnunen? (Applåder)

Anf. 54 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Per Bolund, för en bra ställd fråga! Jag tycker att det är en viktig fråga hur vi kan bibehålla svensk och europeisk konkurrens- kraft när vi samtidigt ska minska utsläppen. Sverigedemokraterna är prin- cipiellt positiva till CBAM, som gränsjusteringsmekanismen heter på EU- språk.

Dock hänger allt på detaljerna. Det finns utestående frågor gällande CBAM som skapar oro för oss. Det handlar till exempel om hur konkur- renskraften kan upprätthållas i samband med export. Det handlar om att vi ska importera saker från andra marknader och tillverka saker själva, men vi vill också sälja saker till andra marknader. Hur kommer detta att fungera i WTO? Kommer vi att få ett handelskrig, och så vidare? Det finns frågor som vi inte tycker är lösta och saker som behöver lösas på detaljnivå, helt enkelt.

Anf. 55 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna brukar kalla sig själva för Sverige- vänner. Klimatvänner tror jag vore mycket sagt, med tanke på den politik ni genomför. Men om ni nu är Sverigevänner kan man tycka att ni skulle vilja gynna svenska företags konkurrenskraft.

Svenska företag säger nu mangrant: Vi ska gå mot att bli fossilfria, minska våra utsläpp och elektrifiera oss. Volvo ska bara producera elbilar, och Scania går över till att producera eldrivna lastbilar. SSAB och LKAB ska producera grönt stål utan fossila bränslen.

Samtidigt röstar Sverigedemokraterna emot gränsjusteringsmekanism- en. Man vill alltså i stället gynna dem som exporterar till Europa – pro- dukter som konkurrerar ut svenska företags produkter. Man vill kasta grus i maskineriet för fossilfritt stål. Detta skriver man debattartiklar om; man är emot hela det projektet. Och man kämpar hårt för att göra det billigare att både köpa och köra fossildrivna bilar, som konkurrerar ut svenskpro- ducerade bilar från Volvo, till exempel.

Martin Kinnunen, hur kan du säga att det är Sverigevänligt att konkur- rera ut svenska industrier som vill bli fossilfria och hållbara? (Applåder)

Anf. 56 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det handlar som sagt om vad vi tycker om detaljerna i olika rättsakter och vad vi tycker om principerna. Vi tycker exempelvis att EU:s utsläppshandelssystem är bra. Samtidigt är vi oroliga för på vilket sätt och i vilken takt utsläppen ska minska och hur kurvan för det ser ut. Vi är oroliga för att detta kommer att skada hushåll i Europa och svensk konkurrenskraft. Detta innebär att vi, fast vi, utgår jag från, har röstat nej i Europaparlamentet till olika förslag om ETS, samtidigt är positiva till principen med ETS.

Det är samma sak med en gränsjusteringsmekanism. Vi ser ett stort värde i att vi kan försöka ta betalt av de företag som har betydligt gynnsammare ekonomiska villkor till följd av att de släpper ut väldigt mycket mer växthusgaser. Men detaljerna är ändå kärnan som avgör hur man röstar. Principer har man mer i principiella deklARATIONER.

Anf. 57 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det är många som pratar *om* er sverigedemokrater, men inte *med* er. Jag har inget problem med det sista. Jag tycker att det är helt nödvändigt att vi förhåller oss till parlamentariska realiteter i den svenska kammaren, för att få något gjort och göra rätt saker.

Men jag blir ändå lite oroad. Som vi kunde se i går har Sverigedemokraterna klivit in i den europeiska gemenskapen och är med på klimatmålen, som inte minst Martin Kinnunen själv presenterade i går. Detta är ett stort steg framåt för SD, bort från eventuell klimatförnekelse, och det är att välkomna på alla sätt. Men jag tänker på detta att man ska börja utvärdera saker. Om jag skulle komma hem till min sambo och säga att jag tror att vi ska börja utvärdera vår relation vet jag inte hur det skulle tas emot. Folk är i regel intresserade av att man ska fördjupa en relation som man är i.

Vad vill Sverigedemokraterna med EU på lång sikt?

Anf. 58 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det är bra att vi kan utbyta åsikter och inte bara prata om varandra. Våra partier har en bra relation på det sättet i dag.

Fru talman! Sverigedemokraterna har inte riktigt sett på EU-medlemskapet som ett äktenskap. Därför är vi inte lika oroade för hur vi uttrycker oss om det.

Vi konstaterar att Sverige är medlem i Europeiska unionen och att det inte ligger några förslag på bordet om att ändra på detta. Det finns inget folkligt eller parlamentariskt stöd för det i dag.

Men vi ser samtidigt att mycket händer i Europa. Vi ser att den svenska riksdagen blir alltmer isolerad. Svenska regeringar får allt svårare att förhandla i Europa. Länder driver på för att EU ska få befogenheter på områden där vi inte vill se dem. Man vill se en högre budget. Då behövs det en ny svensk EU-strategi för hur vi kan ta till vara svenska intressen på ett bättre sätt. Där ska många olika frågor finnas på bordet.

Anf. 59 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det där på slutet blev inte så bra. Det visar på de stora skillnader som finns mellan Sverigedemokraterna och Liberalerna. Det var rena brexitargument om att vi måste bygga oss själva och klarar oss bättre själva. Vi klarar oss inte alls bättre själva. Sveriges framtid är intimt förbunden med de övriga EU-ländernas. Vi har en gemensam framtid och måste lösa problemen gemensamt.

Det är väl ingen risk att Sverigedemokraterna kommer att delta vid Liberalernas eurokansli och i arbetet för att se till att vi byter valuta till en som är stabil, gynnar investeringar i Sverige, som vi älskar, och ser till att svenska löntagare och medborgare får behålla sina välförtjänta kronor i stället för att de ska sjunka i värde. Eller kan Sverigedemokraterna tänka sig att se till att Sverige får en stabil, stark och trygg valuta?

Anf. 60 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna uppskattar i grunden ett europeiskt samarbete. Vi älskar frihandel och tycker att det är fantastiskt att vi har den handel vi har i Europa.

Det vi är oroadade över är allt annat – att vi har en europeisk union som vill skanna alla våra meddelanden. Vi ska inte ens kunna skicka sms eller krypterade meddelanden till andra människor utan att någon skannar dem. Det var inte detta EU som människor gick med i.

Vi är öppna för att vi kommer att se förändringar. Det kan kanske hända att det blir ett EU på olika nivåer.

Fru talman! När det gäller frågan om euron vill vi också att människor, precis som Johan Pehrson sa, ska få behålla sina kronor. Att vår valuta är svag beror inte på att vi har krona, utan det beror på dåligt fattade beslut i den här kammaren under flera decennier. Det ska vi tillsammans försöka ändra på.

(Applåder)

Anf. 61 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Det är bra att EU sätter en ram för utsläppen och pressar medlemsländerna. Men problemet är att EU, tillsammans med den svenska regeringens linje i EU, hindrar medlemsländerna från att genomföra klimatomställningen i praktiken.

Regeringen arbetar både i EU och på hemmaplan för att minska investeringarna i kollektivtrafik och järnvägsutbyggnad. Regeringen tvingar fram ännu fler tvångsprivatiseringar och komplicerade upphandlingsregler på järnvägen, vilket har visat sig ytterst ineffektivt för att få en snabb och fungerande tågtrafik. Och EU fortsätter att förhindra för oss i Sverige att ha en vettig och offensiv bostadspolitik. Där är i och för sig regeringen, om möjligt, ett ännu större inhemskt problem.

Klimatomställningen är ett samhällsbygge som måste kunna genomföras i praktiken. Fortsätter EU:s mycket nyliberala marknadsliberala tvångströja att hindra Sverige från att genomföra klimatomställningen kommer vi inte att nå klimatmålen.

Sveriges regering måste börja stå upp för svenska intressen i EU. Kräv ett undantag från elmarknaden för att få ned de svenska elpriserna! För enkla och förbättra järnvägsunderhållet och järnvägsutbyggnaden! Kräv att få ha en bostadspolitik som gör att det går att bygga bra, billiga bostäder till svenska folket!

Vi måste ha en regering i Sverige som börjar jobba på riktigt i EU för en klimatomställning som är bra och rättvis och som leder Sverige framåt.

Anf. 62 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Den fruktansvärda attacken mot Israel den 7 oktober har lämnat få oberörda. Jag har noterat att Nooshi Dadgostar har varit mycket tydlig i sitt avståndstagande från terrorhandlingarna från Hamas. Det är bra.

Min fråga är hur det kommer sig att just Vänsterpartiet behöver öppna utslutningsärenden på grund av ledande lokalpolitikers sympatier med terrorsektorer och hur det kommer sig att det är just Vänsterpartiets biståndsorganisation som i förlängningen har varit med och finansierat palestinsk terrorism.

Även i Europaparlamentet avviker Vänsterpartiet från övriga svenska partier. Som enda svenska parti valde exempelvis Vänsterpartiet den 23 oktober att inte ställa sig bakom ett ställningstagande om att Hamas bör elimineras.

Min fråga till Nooshi Dadgostar är följande: Vilken politisk självrannsakan i Europaparlamentet likaväl som på hemmaplan är Vänsterpartiet berett att göra för att kunna visa en enad front mot terror och antisemitism på dessa båda beslutsplan?

Anf. 63 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är för att Vänsterpartiet, till skillnad från Kristdemokraterna, inte accepterar någon som står upp för terrorism. Då utesluts den personen.

Nu ser vi i Gaza att den kristna minoriteten håller på att rensas ut totalt. Detta är inget som Ebba Busch har sagt något om. Hon har inte fördömt det. Kristna Gazabor har försökt söka skydd i kyrkor. Det kristdemokratiska partiet i Sverige har inte tyckt att det finns några problem med det. Kyrkorna har bombats, och den kristna minoriteten håller på att förintas på Gazaremsan. Det är inget som bekymrar Ebba Busch.

Vänsterpartiet har i EU-parlamentet stått upp mycket kraftfullt för ett fördömande mot Hamas, så jag har ingen aning om vad Ebba Busch talar om. Men vi kräver också att alla länder står upp för internationell rätt. Ett krigsbrott kan inte motivera fler krigsbrott.

Vi vill se att Ebba Busch och regeringen nu kräver ett eldupphör för att skydda den kristna minoriteten på Gazaremsan.

Anf. 64 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Mina tårar är desamma för palestinska mödrar som nu tvingas begrava sina barn som de är för israeliska eller judiska mammor som tvingas begrava sina barn. De är desamma. Mitt fördömande av oskyldigt liv som släckts är detsamma oavsett var det skett. Jag fördömde det så sent som i mitt stora tal på rikstinget i helgen.

Min fråga här är: Finns det någon självrannsakan hos Vänsterpartiet, utöver de fördömanden som jag har hört från Nooshi Dadgostar själv, när det gäller den starka grogrunden för detta i Vänsterpartiet? Den statsministerkandidat som Nooshi Dadgostar själv stöttar borde ta sig samman och ta ansvar. Vi hör inga fördömanden mot den antisemitism som ses på gator och tog här i Sverige där man har ropat ”from the river to the sea”, ett tydligt antisemitiskt slagord som Hamas använder och som Tyskland nu förbjuder. Var är fördömandena och självrannsakan när detta har större plats i vänsterkretsar än någon annanstans?

Anf. 65 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag vill rätta till Ebba Buschs felaktigheter. Det Vänsterpartiet har gjort är alltså att stärka kvinnors rättigheter på Västbanken tillsammans med unga kvinnor. Vi har inte finansierat någon typ av attack, vilket Ebba Busch var inne på.

Hela vårt politiska engagemang, allt det vi står för, handlar om alla människors lika värde. Ebba Busch själv har mycket svårt för detta. Hon förstår inte varför det är så viktigt, och hon samarbetar själv med ett parti som så sent som på 90-talet stod och heilade på Sergels torg.

Ebba Busch måste rensa upp där hon själv står. Och hon klarar inte att tydligt kräva ett eldupphör när Gazabor, även kristna, håller på att utrotas. Det är för mig obegripligt hur ett kristet parti kan stå för detta.

Anf. 66 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Europas framtid är EU. Det ger Europa förutsättningar att i en svår tid då utvecklingen går åt fel håll i så många delar av världen kunna lösa gemensamma problem.

Det är många som har undrat vad Sverigedemokraterna vill med EU, men jag undrar också vad Vänsterpartiet vill med EU. Är ni för eller emot ett medlemskap? Ni har ju kongress eller stämma snart. Vad vill ni? Vill ni att vi ska vara fullvärdiga medlemmar eller ska vi vara utanför? Ska vi lösa energiproblemet tillsammans i Europa? Ska vi lösa frågan om kollektivtrafik i Europa tillsammans? Vill ni vara kvar i EU, är det ett solklart besked från Vänsterpartiet?

Anf. 67 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Vi tycker att vi ska samarbeta så mycket som möjligt. Många av våra problem är gemensamma.

Däremot är Vänsterpartiet inte fanatiker på det sätt som Liberalerna är när de menar att det viktiga är att vi flyttar all makt från Sverige till Bryssel, kosta vad det kosta vill. Det kan inte Vänsterpartiet ställa upp på.

Vi ser stora problem med den järnvägspakt som är på väg fram, där vi ska sönderprivatisera vår järnväg. Nu senast gällde det regler för upphandling som gör att resenärer inte kan resa mellan Göteborg och Stockholm. Detta sker trots att vi vet att vi skulle kunna fixa vår järnväg på ett snabbare sätt om vi bara använde rätt verktyg. Det blir väldigt märkligt.

Det är klart att det är orimligt att vi ska betala 20 procent högre elpriser för att vi är med i en elmarknad som är helt feldesignad. Det måste vi våga arbeta för, även inom ramen för EU.

Anf. 68 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Man håller på med ett balanserande; man plockar ut något ämne: från Sverigedemokraterna var det bostäder, och från Vänsterpartiet var det tågen. Man berättar att det där är så himla dåligt och att vi minsann ska sköta oss själva.

Nooshi Dadgostar låter som en konservativ gubbe i Storbritannien för några år sedan när de krattade och lade grunden för en brexit. Vi ska inte ha det så. Vi är förbundna med de övriga EU-länderna att tillsammans lösa gemensamma problem. Det handlar om tågens tidtabeller, om mer räls och om att man ska ha möjlighet att resa över hela EU. Fler ska kunna få tågluffa, som jag fick göra många gånger. Det är viktigt.

När det gäller elen måste vi binda samman Europas el. Om det blåser här ska elen kunna skickas dit där det inte blåser, om det är vindkraft vi pratar om, och om solen lyser där ska elen från den kunna skickas hit. Men då måste vi ha en gemensam elmarknad.

Men allt det där ska stängas ned, det ska isoleras och det ska vara en nationalistisk klimatpolitik. Nej tack!

Anf. 69 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det stör Johan Pehrson att samtala med ett balanserat parti, men det är sådana vi är. Vi klarar att säga att det som är bra är bra och att det som är dåligt är dåligt. Vi välkomnar det som är bra, och vi tänker bekämpa det som är dåligt.

Det är inte bra för svenska elkunder att vi har så mycket el och skulle kunna sänka våra elpriser men att vi inte får det för EU. Det handlar inte om att det inte blåser i Sverige. Tvärtom har vi ett överskott på el, och just därför ska vi betala mer för elen, enligt den europeiska elmarknaden. Detta tycker vi är fel. Det bromsar klimatomställningen, och det gör att våra företag kanske flyttar ifrån de södra delarna av Sverige och etablerar sig på en helt annan kontinent. Detta är dåligt för klimatomställningen.

Och det är dåligt för klimatomställningen om vi inte kan använda tåget, tycker vi.

Anf. 70 MUHARREM DEMIROK (C):

Fru talman! Den vita skyddsvallen ringlade sig längs strandkanten. I översvämmade källare flöt familjealbum, kläder och skor runt i det brungrumliga vattnet. När vi gick över bonden Anders marker stod vattnet högt upp på stövelskaften, och det kippade om stegen. Här förstördes mer än en fjärdedel av skörden.

Den som fortfarande tvivlar på klimatförändringarnas effekter kan fråga Salaborna om deras sommar – fråga om skyfallen som förstörde allt. Den som fortfarande säger sig värna Sverige, den som påstår sig värna bönder och skogsnäring och den som påstår sig värna vanliga människor måste också värna klimatet och göra mer för att ge både Sverige och EU en ännu skarpare klimatpolitik. För det är bara när vi har modet att göra det som verkligheten kräver av oss och ännu lite mer som vi kan förändra. Det är när vi samarbetar globalt som vi kan lösa även de lokala problem som klimatförändringarna skapar.

Centerpartiet arbetar varje dag med att skärpa EU:s klimatpolitik. Vi gör skillnad, men vi vet också att det krävs mer. Vi vill skärpa klimatmålen och minska utsläppen ännu mer till 2040. Vi vill investera mer i förnybar energi och ett starkare europeiskt elnät. Vi vill se en europeisk vattenpakt som ger människor, industrier och jordbruk det rena och säkra vatten man behöver.

Vi vill helt enkelt göra EU till en klimatunion, en union där vi tillsammans gör det som krävs för att säkra framtiden såväl i Sala som i Salzburg. (Applåder)

Anf. 71 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! I en inte alltför avlägsen framtid kommer EU att anta sina klimatmål för 2040. Det är en viktig hållpunkt på vägen mot klimatneutralitet, som unionen har föresatt sig att nå 2050, jämfört med Sveriges 2045.

Vi väntar nu på omfattande analyser och genomgångar från EU-kommissionen av hur de ser på frågan och vilka följder olika mål skulle få för unionens klimatpolitiska styrmedel. Centerpartiet verkar dock redan vara färdigt med sin analys, för redan i somras gick partiet ut och krävde minst 95 procents minskning till 2040 i relation till 1990 års nivåer.

Det här låter krångligt, men jag kommer nu till frågan, fru talman. Sverige röstade nyligen nej när den så kallade LULUCF-förordningen skulle

uppdateras för att nå 2030-målen, som en följd av den osäkerhet det skulle innebära för svenskt skogsbruk. Frågan till Demirok är därför: Vilka följder tror han att Centerns förslag till nytt klimatmål för 2040 skulle få för svenskt skogsbruk?

Anf. 72 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Ebba Busch!

Frågan om skogsbruk är en ödesfråga, inte bara för Sverige utan för Europa, men det är också klimatförändringarna.

När jag besökte Sala och pratade med Anders så pratade vi också om skogen. Man kom inte in i skogen därför att det rådde svinpest och den hade fått stängas av. Man kunde inte se de skador som skyfallen hade orsakat. Att blunda för klimatförändringarna och att inte våga göra det som krävs nu är också att blunda för det som är svenskt skogsbruk.

Jag kan säga att när vi i Centerpartiet beslutade om skogen drev vi på för det som Tidöregeringen här i Sverige inte kunde driva på för, nämligen att säkra att skogsmark inte skulle omvandlas till reservat och att trygga markägarnas rättigheter. Detta är vad Centerpartiet har drivit på för i EU-parlamentet via våra parlamentariker men också i denna kammare, och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 73 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att ambitionshöjningarna låter bra, men jag tycker att det låter som att konsekvensanalysen är bristfällig. När EU nu skulle köra detta framåt gjorde man det på bekostnad av skogen. Man körde skogen av banan. När Centern nu går fram med liknande förslag i samma riktning finns ju inga garantier för att EU inte landar i något som blir ännu värre för svensk skog.

Centern verkar tro att man kan bilda regering med MP utan att det får negativa konsekvenser för svensk landsbygd, och i EU-politiken tror partiet uppenbarligen att man kan vinna ett budgivningskrig om nya klimatmål redan innan man sett konsekvensanalyserna för sitt eget förslag och utan att det får konsekvenser för den svenska landsbygdens näringar. Jag menar att detta är oärligt eller i bästa fall omedvetet väldigt riskfyllt.

Vi kristdemokrater vet att klimatpolitiken måste utformas med eftertanke, inte med ett budgivningsrace med svenskt skogs- och lantbruk som insats.

Anf. 74 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Jag vill påstå att svenskt skogsbruk redan ligger på förhandlingsbordet och att det ingår i den pott som nu står på spel, för det är klimatförändringarna som påverkar Sveriges skogsbruk, lantbruk och landsbygd allra mest.

De globala klimatförändringarna får lokala konsekvenser, inte bara i Sala utan även i min egen hembygd på Östgötaslätten. Där ser man konsekvenserna av en extrem torka men också av extrema skyfall. Konsekvensanalysen är väldigt tydlig. Klimatförändringarna är här och nu, inte något som vi kan vänta på, och varje dag som regeringen drar fötterna efter sig och varje dag som vi inte får tydliga beslut på bordet, i EU-parlamentet eller här, innebär att förutsättningarna blir svårare för alla markägare och alla lantbrukare som kämpar varje dag.

Kostnaderna för dem blir också oöverstigliga, så jag ser fram emot att kunna diskutera dessa frågor. Men om vi drar fötterna efter oss är det svenska skogsbrukare och lantbrukare som får betala priset.

(Applåder)

Anf. 75 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! I förra valet till Europaparlamentet gjorde Kristdemokraterna kärnkraften till en viktig valfråga. Detta uppskattades inte riktigt av alla, kan jag säga, särskilt inte de rödgröna partierna. De påstod att kärnkraften, alltså grunden för ett leveranssäkert elsystem, inte hör hemma på EU-nivå.

Men om vi tittar tillbaka på det gångna året säger verkligheten något annat. Kärnkraftsfrågan har seglat upp till den absoluta toppen i EU-agendan. Låt oss konstatera följande: Kärnkraften klassas numera som en hållbar investering i taxonomin, innovationsfonden inom det nya utsläppshandelsystemet ska finansiera nollutsläppsteknologier, det vill säga även kärnkraft, och bara sedan jag tillträdde som energiminister har det hänt en hel del.

För det första: En kärnkraftsallians sammanträdde för första gången i Stockholm under det svenska ordförandeskapet.

För det andra: En historisk överenskommelse slöts under svensk ledning som innebär att direktivet om förnybar energi för första gången erkänner kärnkraftens roll.

För det tredje: I den nya elmarknadsdesignen inkluderades möjligheten att stödja bygget av ny kärnkraft.

För det fjärde: I förslaget om nettonollindustri inkluderas kärnkraft. Och så sent som förra veckan öppnade kommissionen för att bilda en industrialians för små modulära reaktorer.

Fru talman! Banbrytande steg har tagits. Men det hade inte varit möjligt utan oss. Det hade inte varit möjligt utan partier som valde att värna unionens kärnuppgifter – den kristdemokratiska kärnuppgiften för EU – och våga gå före när andra ställer sig vid sidan av.

Vi kommer att fortsätta arbetet för att kärnkraften ska kunna användas för att genomföra den gröna omställningen. Jag kan konstatera att det spelar roll vilken regering man röstar fram och vilka ledamöter som man väljer till Europaparlamentet.

Anf. 76 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag noterar naturligtvis med glädje att Ebba Busch talar om elmarknadsdirektivet och designen för detta. Hon förstår naturligtvis vad jag är inne på.

Sverige har väldigt mycket el. Vi har gjort vår hemläxa. Vi har vattenkraften som har gjort att vi har haft mycket låga elpriser under lång tid. Just därför ska den nya EU-förordningen som snart kommer att träda i kraft innebära att vi måste exportera denna el, vilket gör att vi i Sverige kommer att få betala höjda elpriser. Just för att vi har gjort vår hemläxa och producerar mycket el ska vi exportera. Kanske kommer det att sänka elpriset något på kontinenten. Det kan vi inte vara helt säkra på. Men det som vi vet är att elpriset kommer att chockhöjas i Sverige.

Varför är detta så bra, Ebba Busch?

Anf. 77 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Genomför man den nya elmarknadsdesignen på det sättet vill jag nog säga att Nooshi Dadgostar och jag är överens om att det inte ens är bara dåligt utan att det är useft.

Samtidigt är det så att i och med att vi de senaste tio åren tryckt in 10 000 megawatt ny kraftproduktion – men nästan allt har varit väderberoende – är vårt elsystem otroligt labilt. Det kommer och går lite grann när det vill. Vi har inte tillräckligt med effekt där det behövs och när det behövs. Det gör att vi vissa dagar ger bort jättemycket el – vi exporterar och säljer den såklart – och andra dagar är helt beroende av import. Under vintern brukar det bli ganska tufft till exempel i februari. Därför kan vi inte bara kapa kablarna. Vi måste bygga ut vår egen kraftproduktion, och vi måste göra den hemläxa som S, V, MP och C har vägrat göra de senaste tio åren. Det ska vi ta hänsyn till när vi implementerar det nya direktivet.

Anf. 78 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Detta är inte seriöst. Nu måste energiministern svara på dessa riktiga frågor. Det kommer en EU-förordning som kommer att göra att det svenska elpriset kanske kommer att höjas generellt med uppemot 20 procent. Det har med EU:s marknadssystem att göra. Det spelar ingen roll hur mycket el vi pumpar in i Sverige, utan det handlar om hur elen prissätts på EU:s elmarknad. Därför måste energiministern nu svara på den frågan. Svenska kraftnät har nu gjort en simulering. Om vi har det som vi har det nu blir det 20 procent högre pris. Det har ingenting med produktionen av el här och nu att göra, utan det har att göra med elmarknaden och hur den fungerar.

Vad tänker Ebba Busch göra åt detta? Vi har föreslagit ett undantag, som jag sa i mitt anförande. Varför arbetar inte regeringen hårdare för att få ned det svenska elpriset?

(Applåder)

Anf. 79 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Under någon av alla de stenar som Magdalena Andersson och Morgan Johansson lovade att lyfta på verkar delar av Vänsterpartiets energipolitik ha befunnit sig, och Vänsterpartiet verkar ha missat debatten under de senaste åren. Det är klart att detta har att göra med vår produktion. Om vi inte har tillräckligt med kraftproduktion och kraftproduktion med rätt egenskaper för att göra systemet stabilt och anpassat för ett så avlångt land som Sverige blir vi mer sårbara för det som händer på kontinenten. Det finns en direkt korrelation mellan dessa saker.

Man har nu gjort en testkörning av det som kallas för flödesbaserade kapacitetsbegränsningar och kapacitetsberäkningar. Det är en testkörning. Vi har kallat till oss myndigheterna för att föra dialog om huruvida de tror att detta verkligen blir utfallet och vad vi då kan göra för att fortsätta stå på företagets och hushållens sida. Men detta hänger ihop. Och det är för tidigt att säga exakt vad effekten blir. Men långsiktigt finns det bara en väg framåt, nämligen att bygga mer kärnkraft.

(Applåder)

Anf. 80 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Skiva för skiva ska vi leverera på den där falukorven. Så sa Ebba Busch inför KD:s riksting förra helgen. Vallöftena ska börja infrias. Men verkligheten är ju en annan.

Ett av löftena var bättre villkor för Sveriges bönder. Men ser man på verkligheten väljer Ebba Buschs kollegor i Europaparlamentet en annan väg. I stället för att kämpa för att EU ställer lika höga krav på djurvälstånd och låg antibiotikaanvändning som våra svenska bönder har och har arbetat med under decennier viker man ned sig. Landsbygdsminister Peter Kullgren, som jag såg här inne nyss, vill i stället att Sverige ska sänka sina krav. Och KD:s partigrupp röstade nej till en ny djurvälståndslagstiftning.

Min fråga är: Varför har det plötsligt blivit viktigare för Ebba Busch och Kristdemokraterna att värna den tyska bratwursten och den polska kabanossen framför den svenska falukorven?

Anf. 81 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag menar att den slutsats som Muharrem Demirok landar i inte stämmer. Vi har en situation i Sverige där regeringarna under de senaste två mandatperioderna fortsatt att tillåta en överimplementering av EU-direktiv. Det innebär att vi har gett oss själva och de svenska företagarna, däribland både skogsbrukare och lantbrukare – svenska bönder – ett väldigt mycket tuffare läge, utöver den tuffare lagstiftning som Sverige har gentemot den europeiska konkurrensen, det som kallas gold plating.

Nu kommer vi inom kort att presentera och skrida till verket med införandet av implementeringsrådet som kommer att kunna sätta stopp för mycket av detta men också kommer att kunna överpröva tidigare implementering.

Men på område efter område i Europaparlamentet fortsätter vi att stå på både svenska skogsbrukares och lantbrukares sida.

Anf. 82 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Ebba Busch för svaret.

Vi är helt överens om att det inte ska vara så många krångliga regler. Detta har Centerpartiet levt efter under alla år, både i denna kammare och i EU-parlamentet, och drivit på. Vi har fått till en minskad antibiotikaanvändning i EU som en följd av vårt engagemang.

Men jag tycker att Kristdemokraterna behöver ha större förtroende för de svenska lantbrukarna och det arbete som de har gjort under alla år. De förtjänar en enorm respekt för det arbete som de har gjort med djurvälstånd och minskad användning av antibiotika, vilket också har skapat en konkurrensfördel för dem gentemot lantbrukare i de andra europeiska länderna.

Det som regeringen nu riskerar att göra är att dra undan mattan för just de svenska bönderna och ta ifrån dem den konkurrensfördel som de har och i stället lägga över den på andra europeiska lantbrukare.

Jag tycker inte att man ska vika ned sig i förhandlingarna i EU-parlamentet. Ändå är det vad Kristdemokraterna gör.

Jag måste fråga: Hur exakt stärker det det svenska jordbruket att ta ifrån svenska bönder den konkurrensfördel som de har med en omfattande djurvälstånd?

Anf. 83 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Snart är det jul igen, snart är det jul igen – och julen varar *nästan* ända fram till den 9 juni, då vi röstar om vilka som ska representera svenska folket i Europaparlamentet.

Jag konstaterar att Centerpartiet och Kristdemokraterna har valt lite olika vägar i en del avgörande frågor, som lantbruket och skogen. Jag menar att svenska bönder och svenska markägare har fått mer valuta för pengarna – eller snarare mer politik och en mer landsbygdsvänlig röst – tack vare den röst de lade på KD. Så kommer det också att fortsätta vara, tror jag. Men det finns ett gott och stort engagemang i båda våra partier.

Jag vet faktiskt inte om jag fullt ut förstår Muharrem Demiroks fråga, för jag vet inte vilken omröstning det är som centerledaren hänvisar till. Vi ska inte se till att fler grisgårdar slås ut på grund av en osund konkurrens där man inte kan hävda sig gentemot sina europeiska kollegor – och där den som bryter mot de lagar som finns på EU-nivå bara kan fortsätta, vilket har skett i bland annat Tyskland och Danmark. Det ska vi sätta stopp för.

Anf. 84 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Ebba Busch har verkligen lyft falukorven till nya nivåer, både i luften och i den politiska debatten. Men när man väl har köpt den där falukorven – vilket man förhoppningsvis har gjort om den nu ska levereras skiva för skiva – är det ju ganska bra om man har råd att tillaga den också. Där är jag nog inte ensam om att vara väldigt orolig över den inriktning som regeringen har valt.

Man säger att man tycker att alla energislag är bra, men det man i praktiken gör är att motarbeta de billiga energislagen – de som kostar minst att bygga – för att i stället hoppas på en framtidslösning som inte ens är bevisad än och som i dagsläget kostar fyra eller fem gånger mer att bygga. Inte minst från Ebba Buschs sida har man uppviglat mot vindkraften, vilket gör att kommuner runt om i Sverige nu säger nej. Man pratar om att det är mörka stålskogar som ska byggas, man har behållit det kommunala vetot och man har motarbetat utredningen om att återbörda en del av vinsterna till kommunerna.

Min fråga är: Om man nu har råd att köpa falukorven, hur ska man med tanke på Kristdemokraternas energipolitik ha råd att tillaga den?
(Applåder)

Anf. 85 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag slå fast att alla goda krafter behövs. Ni kommer att höra mig säga det många gånger: Alla goda krafter behövs där vi kan komma överens i politiken. Till exempel hoppas jag på ett brett stöd för de mest grundläggande delarna, som gör att vi kan få ordning och reda i energipolitiken här hemma i Sverige när en ny energipolitisk inriktningsproposition når riksdagens bord.

På EU-nivå har vi fört i hamn det största klimatlagstiftningspaketet – eller lagstiftningspaketet någonsin – i EU:s historia, Fit for 55. Det skedde under den här regeringens ledarskap under det svenska ordförandeskapet. Under våren fick vi också i hamn det som kallas RED, förnybartdirektivet. Där har vi alltså på europeisk nivå banat väg för en massa ny förnybar energi. Men vi har också sagt att vi, om vi blir ännu fler länder som går samma väg som Sverige har gjort och trycker in en massa förnybart i syste-

met, måste bana väg även för baskraft som vattenkraft och kärnkraft. Det är det vi har gjort på EU-nivå.

Prot. 2023/24:30
15 november

*EU-politisk
partiledardebatt*

Anf. 86 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Man ska gärna hålla sig till fakta och sanning, inte minst när det gäller vad ett energisystem ska baseras på. Sanningen är att EU drev igenom så mycket som möjligt av Fit for 55-paketet innan Sverige blev ordförande för att man var orolig för den nya regeringens, och inte minst dess regeringsunderlags, inriktning. Regeringen röstade också nej till delar av paketet, så man har ju knappast hjälpt det på traven.

Jag tycker att det är väldigt spännande att debattera energi med Ebba Busch. Det jag möts av är en galopperande teknikpessimism: Det som EU-kommissionen har som mål och det som en majoritet av Ebba Buschs energiministerkollegor ser som en självklarhet – det vill säga att basera systemet på de tekniker som vi vet finns i dag och som är förnybara och att knyta ihop dem till ett fungerande och hundra procent förnybart energisystem – säger Ebba Busch inte är möjligt. Men hon kombinerar det med en galopperande energioptimism gällande att nya tekniker, som inte ens finns att köpa, ska lösa alla problem framåt – till exempel små modulära reaktorer.

Att kalla det svenska energisystemet nedmonterat är faktiskt en överdrift som heter duga när utvärderingar visar att det är miljövänligt, robust och motståndskraftigt.

Det jag vill fråga Ebba Busch är varför hon är en sådan pessimist gällande möjligheten att bygga ett förnybart energisystem i Sverige.
(Applåder)

Anf. 87 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Fakta och sanning var det. Fem av elva delar av Fit for 55-paketet – det största paketet i EU:s historia och det mest ambitiösa klimatmålet och klimatpaketet i hela världen – gick i hamn under det svenska ordförandeskapet. Det är ett faktum. Fem av elva delar tog vi i hamn.

RED, EED, ReFuelEU Aviation, FuelEU Maritime och AFIR – alla dessa jättestora förändringar för att bana väg för just klimatomställningen och en grön omställning bygger på befintlig men även ny teknik. Det är befintlig teknik som behöver utvecklas; till exempel behöver vi se till att vindkraften i Sverige också bidrar med stödtjänster som dödnätsstart och ödrift, vilken den inte gör i dagsläget. Det är också en anledning, av många, till att vi i vintras hade en reell risk för fränkoppling.

Hur Miljöpartiet kan säga att detta är robust är bortom mig. Det är inte robust när kommuner tvingas säga nej i stället för ja till företagsetableringar. Det ordnar vi nu upp både på EU-nivå och i Sverige.

(Applåder)

Anf. 88 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Så här i min sista partiledardebatt som språkrör tänkte jag passa på att titta lite bakåt.

Jag vill se det arbete som jag och Miljöpartiet gjorde under vår regeringstid men också de beslut som har tagits i denna kammare. Det är så många viktiga beslut som har byggt en starkare grund för Sverige i framtiden. Jag tänker på klimatramverket, med en av världens skarpaste klimatlagar. Jag tänker också på alla de beslut – från elbilsbonus och bränslebyte

till industrikliv, det vill säga hela paletten av klimatpolitik – som ledde fram till att målen inte bara fanns på papper utan var möjliga att nå, och det till och med i förtid.

När jag som miljöminister talade med mina kollegor, ministrar från andra länder, var det tydligt att det vi gjorde i Sverige gjorde Sverige till ett land som hamnade i fokus. Vi var ett land som visade att klimatomställningen inte är en belastning utan en möjlighet med enorma industriinvesteringar och den snabbaste elektrifieringen i hela EU. Detta var något som många såg med avundsjuka på. Även på EU-nivå har både gröna ministrar och gröna parlamentariker gjort EU till en viktig arena för skapandet av en hållbar värld.

Fru talman! Jag vill så här i min sista debatt även passa på att tacka. Jag vill rikta ett varmt tack till talmanspresidiet för att ni har lett debatterna så bra. Jag vill också tacka riksdagsdirektören och hela Riksdagsförvaltningen med dess fantastiska personal och medarbetare här i riksdagen – utan er skulle inte mycket bli gjort i den här kammaren.

Som tidigare minister vill jag också passa på att tacka alla fantastiska medarbetare på Regeringskansliet för den kompetens och det driv ni har hjälpt såväl min som tidigare och senare regeringar att genomföra sin politik med. Det är berömvärt.

Inte minst vill jag rikta ett stort tack även till alla riksdagsledamöter. Och till mina kollegor i partiledarkretsen vill jag säga: Tack för alla spännande debatter! Låt oss minnas att vi ska hålla demokratin levande – men också ha i åtanke att vårt mandat vilar på ett förtroende från väljarna. Det är ett förtroende vi varje dag måste förtjäna.

Tack så mycket för den här tiden!
(Applåder)

Anf. 89 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Per – min kollega, min parhäst på Finansdepartementet och min vän. Jag saknar dig redan!

Vi har varit igenom mycket tillsammans, från regeringsförhandlingarna efter valet 2014 och hela vägen – via många och långa budgetförhandlingar, en migrationskris, januariavtalsförhandlingar och rekordmånga extra ändringsbudgetar under pandemin – till i dag. Du är en skicklig förhandlare och politiker. Du är påläst, du är saklig och du är övertygad. Du har alltid förmått sätta Sverige och svenska folket främst – också när det har varit tuffa tider, som under migrationskrisen, under pandemin eller när Ryssland invaderade Ukraina.

Du har kämpat för det du tror på och nått stora framgångar, inte minst med det klimatpolitiska ramverket och Klimatpolitiska rådet. Du har drivit på för stora klimatinvesteringar, järnvägsinvesteringar, investeringar i skolan och skolbibliotek, sänkt moms på reparationer, friluftsguider, upprustning av vandringsleder, skydd av värdefull natur och många andra saker som vi har tillbringat timmar med att diskutera.

När världen för några år sedan förundrades över att Nya Zeeland i sin budget hade med andra mått på utveckling än bnp hade Per Bolund argumenterat in detta i den svenska budgeten flera år tidigare.

Som så ofta låg du steget före. För snart tio år sedan, när du fick in idéerna om cirkulär ekonomi i den svenska budgeten, var det revolutionerande. I dag är det ju mainstream. Det är så mainstream att jag har med mig en begagnad bok till dig – klimatsmart återanvänd. Den handlar om fina vandringar i Stockholm, som jag hoppas att du har mer tid att genomföra när du slutar som språkrör. En av dem är precis i närheten av där jag bor. Jag tänker mig att du under den vandringen ska stanna till hemma hos mig och göra precis det som Annie Lööf och hennes familj var med på, nämligen att komma på en grilllunch på min numera inte riktigt lika hemliga sandstrand i närheten av där jag bor. Jag ser fram emot att ses, Per.
(Applåder)

Anf. 90 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack så otroligt mycket, Magdalena, för allt framgångsrikt arbete, för alla trevliga stunder och för alla långa förhandlingar som vi hade, som också ledde fram till så väldigt mycket som jag tycker att vi båda kan vara glada och väldigt stolta över! Jag tycker att vi visade att vi kunde kombinera det bästa från våra två partier till en enhet och en helhet som levererade mer än vad vi skulle ha kunnat göra var och en för sig. Detta är ju någonting att verkligen vara stolt över.

Jag vet också att det inte bara finns en rationell ekonomisk analytiker i dig utan också en sann naturvän som brinner för att värna den svenska naturen, friluftslivet och möjligheterna till rekreation. Detta är en passion som vi båda har, och jag ser verkligen fram emot att få dela den med dig för första gången. Jag hoppas att det inte blir den sista.

Stort tack – nu fortsätter vi att kämpa tillsammans för en grönare, och rödgrönare, framtid!
(Applåder)

Anf. 91 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag vill till att börja med förklara varför jag är här. Jag är här eftersom Jimmie Åkesson fick kasta in handduken tidigt i morse på grund av sjukdom. Han hade hemskt gärna velat vara här och ta debatten. Han hade också velat vara den som fick tacka av språkröret Per Bolund.

Jag har med mig en hälsning från Jimmie Åkesson. Med anledning av att detta är Pers sista partiledardebatt i riksdagen vill Jimmie Åkesson överlämna en gåva i form av en symbolisk donation till Stiftelsen Hållbara Hav, som kämpar för en frisk och levande Östersjö och en hållbar tillväxt i regionen.

Våra två partier har ju ibland lite olika uppfattningar om saker och ting, men just havsmiljöfrågorna är faktiskt ett område där vi tillsammans har förhandlat politik i Miljömålsberedningen och kommit fram till en väldigt tjock bok. Tyvärr har det inte blivit så mycket av den ännu – vi får se vad som händer framöver.

Personligen kan jag också beklaga att partiledarkretsen blir av med sin enda AIK:are. Jag hoppas att ni kan välja någon ny gngare som språkrör – jag vet inte vilka kandidater ni har.

Anf. 92 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag får be Martin Kinnunen att tacka Jimmie Åkesson och skicka med ett stort "krya på dig" till min partiledarkollega.

Jag kan konstatera att passion kommer i många olika sorteringar. Detta gäller både i fotbollen, där passionen för AIK – och, såklart, för andra fotbollslag – kan gå långt över alla partigränser, och i politiken. Även om Sverigedemokraterna och Miljöpartiet har ganska få överlapp i uppfattningar kan man konstatera att våra partier driver sin politik med passion och engagemang. Vi gör inte samma analys av omvärlden, och vi kommer inte till samma slutsatser, till exempel när det gäller ambitionen i klimatpolitiken. Vi driver dock politik med passion, och det är i alla fall en bra början.

Jag vill också passa på att tacka Martin Kinnunen för att han i debatten har pratat mycket om klimatpolitik. Detta behöver vi prata mycket mer om, för det är verkligen vår tids ödesfråga. Jag hoppas att det gemensamma arbetet för havsmiljön i Miljömålsberedningen resulterar i att det blir handling och inte bara en väldigt bra plan.

(Applåder)

Anf. 93 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Käre Per! Jag vill säga tack för många debatter och samtal under många år och i många olika roller. Stort tack för det!

Som jag tror att både du och jag vet är det kanske mer som skiljer oss åt än vad som förenar oss, i varje fall i den vanliga politiken. Några viktiga gemensamma nämnare har vi dock, och just i dag vill jag ta fasta på dem.

Vi har ett djupt engagemang för det vi tror på – det handlar om olika saker men samma engagemang.

Vi tycker olika om klimatpolitiken och om EU-politiken, men jag tror att vi förenas i att det är bra att fler länder nu sluter upp bakom gemensam klimatpolitik.

Jag tror att vi båda kan säga att vi har en förmåga att skilja på sak och person.

Den friska luften utanför kontoret förenar oss också. Du är alltid på en cykel; jag har helst löparskorna på.

Du är ju stockholmare och jag sörmlänning, men vi förenas i landskapet Sörmland. Det är underskattat.

Du ska få två saker av mig i dag. Det sägs att det numera bara är partiledare och bankdirektörer som bär slips. Vi är ju båda i den rollen – i alla fall just nu. Jag har ingen aning om vad du ska göra härnäst, men det kan inte uteslutas att det kommer att finnas tillfälle för en slips även i nästa liv. I så fall har vi en beredd här – den svenska EU-ordförandeskapsslipsen.

Det andra du ska få är landskapet Sörmland. Detta är den enda bok man behöver när man vandrar de 100 milen av Sörmlandsleden. Jag har bara gått 50. Vill du ha sällskap på en sträcka är jag helt öppen för det, så kan samtalet fortsätta.

Stort tack för dessa år!

(Applåder)

Anf. 94 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket, Ulf Kristersson!

Vi har som sagt arbetat med många olika frågor och i många olika roller. När jag var finansmarknadsminister jobbade vi mycket med den ekonomiska stabiliteten, alltså med att hålla budgetdisciplin och att se till att hålla den svenska ekonomin i balans och under kontroll. Detta engagemang vet jag finns, liksom engagemanget för många andra politiska frågor.

Jag hoppas att Ulf Kristersson och jag kommer att dela ett engagemang inte bara för den ekonomiska budgeten utan också för koldioxidbudgeten och se till att vi tillsammans kan hålla den på en nivå som gör att vi klarar klimatet för framtiden.

Jag tackar för presenterna. Jag ser verkligen fram emot detta. Vandring – eller jogging, för den delen – är ju ett fantastiskt sätt att få uppleva vår underbara svenska natur. Även där hoppas jag att vi kommer att kunna dela ett engagemang för att se till att den finns kvar till kommande generationer.

Jag vill också tacka för slipsen. Jag hävdar ju, som jag sa i mitt anförande, att vi måste förtjäna vårt mandat att uppbära svenska folkets förtroende. Jag tycker att man gör det också genom att vara lite välklädd i debatterna. Den här slipsen kommer att kunna vara väl till fyllest, vad jag nu än ska göra framöver.

Stort tack för presenterna!

(Applåder)

Anf. 95 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Johan sa förut något om att jag var som en konservativ politikerfarbror. Det var trevligt uttryckt. Jag uppskattar din saklighet i debatten, Per. Du är en mycket stark, god och traditionell politiker, vilket jag verkligen uppskattar i dessa tider. Jag funderade också på att köpa en slips till dig, för du bär alltid slips eftersom du är en mycket saklig politiker och en doer. Du har genomfört saker under lång tid, även i Stockholms stadshus, och jag vet vilka avgörande klimatinsatser du har gjort.

Vi står varandra nära, så nära att vi delar innergård på riksdagen, och jag ser därför ofta Per cykla in på denna innergård. Eftersom vi bor i Sverige, inte på västkusten än så länge men i Stockholm, regnar det då och då, och då är man blöt som en katt när man kommer in. Därför har jag valt att inhandla en poncho till dig så att du kan hålla dig lite torrare, för jag vet att du kommer att cykla mycket även i framtiden.

Jag kommer att sakna dig mycket. Vi behöver mer saklighet och tydlighet och fler människor som står upp för värderingar i politisk debatt. Jag är väldigt glad över att vi i våra två partier har samarbetat under många år, och jag hoppas att vi kan göra det i framtiden också.

Jag står inte riktigt ut med att du ska göra andra saker; det vet jag inte om du heller gör. Jag hoppas därför fortsätta att se dig i klimatarbetet i Sverige. Tack för allt du har gjort för vårt land och vårt samhälle, Per!

(Applåder)

Anf. 96 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Vad underbart! Jag tackar såklart för de fina orden; de värmer verkligen. Det är kanske min bakgrund i forskningen som gör att sakens saklighet ligger mig varmt om hjärtat – kanske lite väl varmt eftersom en del tycker att jag är lite torr och tråkig i debatterna, men jag tycker att saklighet har sin funktion i politiken.

Ponchon kommer att göra underverk. Det är inte helt lätt att hålla sig torr när man cyklar till och från jobbet, och vi vet att det kommer att vara ännu svårare i framtiden med tanke på hur extremvädren kommer att slå mot både Sverige och världen. Alla borde därför få en regnponcho för framtiden.

Jag vill också tacka för fantastiskt gott samarbete. Jag vet hur mycket Nooshi Dadgostar brinner för mänskliga rättigheter och för ett mer rättvist och jämlikt samhälle. Det är också grunden för miljö- och klimatarbetet: att skapa goda förutsättningar för människor både nu och i framtiden. Jag hoppas verkligen att vi kommer att kunna ses på innergården även framöver. Vi kanske kan ta en fika i solen någon gång framöver nu när jag har lite mer tid. Vi får väl se om ditt schema tillåter det också. Stort tack för samarbetet!

(Applåder)

Anf. 97 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att jag precis när jag har lärt känna dig, Per, ska behöva tacka av dig. Men det är väl en del av den verklighet vi lever i.

Miljö och klimat har alltid stått i fokus för dig, och jag har följt ditt arbete utifrån. Jag har också lyssnat till vad kollegor och vänner i riksdagen och i partiet säger om dig. Oavsett om man känner dig eller inte är det omöjligt att ta miste på ditt genuina gröna engagemang. Det är ingen enskild sakfråga för dig, utan det rinner starkt i dina ådror. Det går inte heller att ta miste på det avtryck du har gjort oavsett om du har varit sakkunnig, riksdagsledamot, statsråd eller språkrör.

Våra partier är inte alltid överens om den exakta vägen mot ett grönare samhälle, men vi är överens om att Sverige måste vandra en väg mot ett grönare samhälle. Vi delar övertygelsen om värdet av en offensiv och aktiv klimatpolitik. Vi delar synen när det kommer till att luta sig framåt i dessa frågor och inte låta andra styra och sätta sig själv i baksätet. Tillsammans har våra två partier flyttat fram positionerna för svensk miljö- och klimatpolitik.

Jag har under min numera inte så korta tid som partiledare kommit att uppskatta dig som person och det arbete du gör oerhört mycket. Det är därför tråkigt att en stark röst inte bara för klimatet utan också för öppenhet, humanism och antirasism nu lämnar riksdagen. Jag önskar dig lycka till i ditt fortsatta arbete, oavsett vad du tar dig för.

Du får ingen materiell gåva utan ett bevis på vikten av att jobba vidare för naturen, miljön och klimatet och att även något så enkelt som att låta blommorna blomma vid väggkanten är en viktig miljöinsats. Vi har gjort en insamling till Världsnaturfonden i ditt namn, och vi vet att den kommer att gå till att stärka naturarbetet i Sverige och på andra platser. Jag hoppas att du uppskattar den.

Alla andra har bjudit in dig, och skulle du vilja komma och plantera en ek eller några blommor i Linköping eller övriga Östergötland, det vackraste av landskap, är du mer än välkommen.

Tack så jättemycket för dina insatser, Per!
(Applåder)

Anf. 98 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Muharrem, för en fantastiskt fin gåva. Som biolog är detta det finaste man kan få, en gåva för ett mer blomstrande landskap och inte minst för våra pollinerande insekter, som tyvärr står inför en del utmaningar.

Jag har verkligen uppskattat möjligheten att samarbeta med dig och diskutera, debattera och hitta vägar framåt. Jag hade tyckt att det hade varit fantastiskt att få fortsätta denna resa, och det känns tryggt att Centerpartiet har en partiledare som är så djupt förankrad i sina värderingar, inte minst när det gäller en hållbar framtid, att hela landet ska leva, en levande landsbygd och miljöfrågorna. Jag tror att vi hade kunnat göra underverk, men nu får jag överlåta åt min efterträdare att förhoppningsvis göra det med er. Jag tror verkligen att ett rödgrönt samarbete där två gröna partier ingår kan göra väldigt mycket bra för Sverige. Jag ser fram emot att följa detta från åskådarläktaren.

Tack så mycket!
(Applåder)

Anf. 99 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Att vara partiledare är en speciell uppgift som man inte delar med många andra. Är man språkrör är man åtminstone två, och det kan jag ibland vara lite avundsjuk på. Att leda ett parti och att göra det i regeringsställning kan bitvis vara tungt. Man ska leverera på det mandat väljarna har gett en och visa omsorg om sin rörelse.

Jag skulle vilja tacka dig, käre Per, för den omsorg du faktiskt visat mig när vi har mötts i många olika sammanhang, för de kaffekoppar du erbjudit i korridoren och för att du frågat hur läget är. Jag har satt stort värde på att detta har kunnat ske utanför de tuffa sakdebatterna, för dessa små tecken på omsorg betyder mycket i ett i övrigt ganska tufft arbetsklimat.

Den här omsorgen verkar vara någonting som har varit signifikant för dig; det hör man när man frågar runt här i riksdagskorridorerna och bland många av dina kollegor i Miljöpartiet.

Att kunna mötas över partigränserna och visa varandra respekt är alltid fint. Självklart ska Per få en present. Jag vet att Per, som den goda miljöpartist han är, köper en del kläder på secondhand. Jag är lite förvånad över det klädtema som har dykt upp i avtackningarna här, men även jag har köpt en slips. Min present till dig är alltså en slips, som jag har fyndat på Myrorna. Jag tycker själv att den är ganska stilig och fin.

Jag hittade också i går, via en fantastisk medarbetare som jag har hos mig, en text som han fick som nyanställd på Finansdepartementet 1984.

Där står: Ett korrekt och vårdat uppträdande bör eftersträvas. Vad gäller klädsel på arbetsplatsen bör manliga kontaktmän bära kavajkostym eller välvårdade byxor och blazer samt välskötta lågskor. Slips används

under tiden den 1 september till den 31 maj om inte vädret påfordrar lätt-
nader härvidlag.

Sedan kommer slutet, som jag tycker är ganska bra: Statsråden och statssekreterarna klär sig representativt och prydligt, men utan att snobba. Det tycker jag att Per Bolund har mött väl! Texten fortsätter: Alltför flagrant klädsel uppskattas inte av väljarna. Å andra sidan förväntar sig inte folk att ett statsråd ska gå runt i tröja i tjänsten. Lite prydlighet ska det vara, men inte för mycket. Jag tycker som sagt att Per Bolund har mött detta väl.

Men tillbaka till secondhandbutiken, där vi hittade slipsen, till stickkaféet, till föräldrakooperativet och till idrottsföreningen – det är där den verkliga kraften finns. Alla goda krafter finns där. Civilsamhället är en grundbult i vårt samhälle. Här har våra partier förenats i flera gemensamma initiativ, och vår uppgift är att stötta dessa.

Vi ger ett litet bidrag från partiet till detta ändamål för att fler barn och ungdomar ska få röra på sig och hålla på med en idrott som de tycker är kul. Det ska inte spela någon roll var man bor eller vad man har för socioekonomiska förutsättningar; alla som vill ska kunna spela basket, och kanske till och med bli riktigt bra på det. Därför har vi skänkt en summa till Svensk Baskets initiativ En sportslig chans.

Tack för din tid här, Per! Jag har på känn att vi kommer att mötas igen fast i andra kapaciteter, och det ser jag fram emot.
(Applåder)

Anf. 100 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Stort tack till dig, Ebba Busch! Vi landar som sagt inte alltid i samma slutsatser, men jag har alltid uppskattat de meningsutbyten som vi har haft. Ofta har vi visat väldigt tydligt var vi står i de olika positionerna och väckt engagemang, och det tycker jag verkligen att Ebba Busch har bidragit väldigt mycket till.

Jag vill tacka dig för att det, även om det ibland är hett i debatterna och det kan framstå som att vi står extremt långt ifrån varandra, alltid har varit möjligt att mötas som personer. Just förmågan att skilja mellan sak och person och att ha respekt för varandra även om man inte delar varandras uppfattningar tycker jag verkligen att du, Ebba Busch, har levt upp till på ett fantastiskt bra sätt. Jag uppskattar det väldigt mycket.

Jag försöker vara välklädd men utan att snobba, som sagt! Det där är alltid en utmaning, för det finns lite olika bedömningar. I den gröna rörelsen är det inte alltid alla som tycker att slips är att inte snobba, utan det finns de som tycker att det är lite över gränsen. Jag har ändå hållit hårt på att klädseln har sin betydelse.

Jag tackar så jättemycket för presenten och engagemanget för en mer hållbar konsumtion. Jag märker att det är fler och fler som delar det, och en begagnad slips är alltid en fantastiskt bra väg för att bli lite mer hållbar och inte snobbig men välklädd.

Jag ser också fram emot att mötas, kanske på basketplanen. Jag tolkar det som en inbjudan.
(Applåder)

Anf. 101 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Ett stort tack, Per, för dina insatser i demokratins tjänst! Nu väntar ett äventyr bortom bergen.

Att vara i demokratins frontlinje är tufft och utmanande. Det är roligt, och det är viktigt. Du har tjänat det svenska folket och demokratin med stort hjärta och starkt engagemang, och jag är otroligt tacksam för att ha fått debattera och diskutera med dig här i kammaren och på andra sätt.

Tjusningen i att få leda ett parti eller en rörelse, oavsett om man är två eller ensam, är väl beskriven i många biografier. Det gäller några av herrarna, stenstatyerna, på andra sidan gatan, i det andra riksdagshuset. Karl Staaff var en känd liberal, också han – jag skojar bara! Han beskrev uppdraget som en kombination av att vara fanbärare, när det behövs, och spottkopp. Det är priset för att ligga i demokratins frontlinje. Du har gjort det med glatt humör, stort engagemang och bevittnat god kunskap.

Nu får du tid till annat bortom bergen. Vi får se vad det blir. Jag har träffat dig i många sammanhang, inte bara här. Oftast är det någon aktivitet, som i Almedalen, Järvaveckan och annat. Då är det ofta lite idrott inblandat, och det är väldigt tydligt att du är ett basketfan. Exakt hur bra du är på att dribbla vågar jag inte riktigt gå i god för, men det kanske finns någon veteranliga som man kan få spela i.

Både du och jag vet vilken roll idrotten spelar för många unga människor. Oavsett det vi båda brukar säga – att man ska klara skolan – måste man också ha en meningsfull fritid. Då spelar idrotten en stor roll, inte minst basketen. Där tycker vi faktiskt helt lika.

Vi har därför köpt en bra basketboll. Den är inte signerad av Michael Jordan. Han är längre än han som har signerat, men han som har signerat är längre än du. Är du bra – kan du ta en passning här?

(PER BOLUND (MP): Pröva!)

Jag skojar bara. Stort tack för dina insatser, och lycka till med basketen!
(Applåder)

Anf. 102 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket, Johan! Bollen var verkligen rätt sak till rätt person. Jag är basketfantast av stora mått, både när det gäller att titta på och att utöva. Då är som sagt längden en viss fördel, och det tycker jag att den har varit lite grann i politiken också. Jag berömde mig själv av att vara längst i partiledarkretsen ända tills jag blev utkonkurrerad av en viss Johan Pehrson, som kom och slog mig med om inte med hästlängder så i alla fall några centimeter.

Det är som sagt en fördel att vara lång också på basketplanen, så om Johan Pehrson vill utvärdera mina dribblingskunskaper finns alltid den möjligheten. Jag ställer alltid upp på en bra basketmatch, eller hur?

Jag vill passa på att tacka Johan Pehrson för alla bra debatter. Du har också tillfört väldigt mycket gott humör och glädje i politiken. Det tycker jag ibland att det finns alldeles för lite av, så du tillför politiken en krydda som den länge har behövt. Jag ser fram emot att mötas, kanske på basketplanen eller i andra sammanhang. Jag hade hoppats på att få ett besök vid grillen av killen, och jag kanske grillar någonting som också är hållbart.

Grillade grönsaker, till exempel, tycker jag väldigt gott. Det kanske vi får pröva någon gång. Tack så jättemycket!
(Applåder)

Anf. 103 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! I förra veckan meddelade EU-kommissionen att det är dags för medlemskapsförhandlingar för Ukraina och Moldavien. Äntligen, säger vi. Liberalerna har alltid tyckt att EU har plats för fler. Det är självklart att Ukraina ska in i den europeiska värmen. Den drömmen ska också leva vidare för länder som Albanien, Bosnien och Georgien, för alla länder som strävar efter demokrati, mänskliga rättigheter och en stark rättsstat.

Låt oss inte glömma att EU skapades i ett Europa som var i ruiner, ett Europa där två världskrig hade utkämpats och ett Europa som fått se extrema ideologier. EU skapades för att säkra fred och demokrati, för i dag och för i morgon.

Freden kräver mer samarbete, gärna med många nya länder som vill gå med i demokratiföreningen. Till dem som vill stänga dörren till världens främsta fredsorganisation för nya länder har jag därför bara en fråga: Förstår ni vad alternativet är? Alternativet ser vi i Ukraina med det ryska anfalletskriget. Alternativet såg vi i de fruktansvärda konflikter som skakade Balkan på 90-talet och under andra världskrigets fruktansvärda fasor.

Fredsunionen kan aldrig få nog av nya medlemsstater. Frihandelsunionen kan aldrig få nog av fler medlemsstater. Klimatunionen kan aldrig få nog av nya medlemsstater.

Liberalerna ser Europas utmaningar. Liberalerna ser att vi måste lösa dem tillsammans. Liberalerna säger ja till nya vänner i EU. Låt oss definitivt börja med Ukraina!

(Applåder)

Anf. 104 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Efter Hamas attack i Israel ser vi hur antisemitismen ökar i hela Europa. Vi ser hur hatet mot judar ökar. Vi har till och med sett hur plan från Israel har stormats. I det läget är det otroligt viktigt att vi står upp mot antisemitismen.

Det finns en organisation, OSSE, som arbetar för minoriteters rättigheter i Europa. Men den svenska OSSE-delegationen från riksdagen leds av Björn Söder, som inte tycker att judar kan vara svenskar. Liberalerna har varit med och röstat fram honom till den positionen. Berätta för mig, Johan Pehrson, varför Björn Söder är den av 349 riksdagsledamöter som är mest lämpad att leda denna delegation i ett läge med ökad antisemitism!

Anf. 105 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Man ska vara noga med att den här salen, som börjar bli lite gles nu, sätts samman av svenska folket i allmänna val. Valresultatet från det svenska folket ligger fast. Det leder till att partier efter storlek får olika uppdrag i denna kammare. Om detta kan man tycka mycket, men vill man ändra på det ser man till att lösa problemen så att man får ett annat valresultat. Det tror jag också att Magdalena Andersson strävar efter.

När vi pratar om antisemitismen på våra gator och torg i dag, om dem som skanderar ut sitt hat mot judar, måste vi vara noga med att se vilka det är som står och skriker. Om man inte ser detta, om man inte är tydlig med vilka det är, bör man nog i grunden bara vara tyst.

Anf. 106 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Johan Pehrson säger att det är valresultatets, alltså svenska folkets, fel att Liberalerna stöder Björn Söder som ledare för den svenska OSSE-delegationen för att stödja minoritetets rättigheter, samtidigt som denne inte tycker att judar kan vara svenskar. Nej, Johan Pehrson, det är inte svenska folkets fel. Det är Johan Pehrsons val.

Johan Pehrson vet mycket väl att ett annat val hade varit möjligt, men nu har Johan Pehrson valt den här vägen. Då måste Johan Pehrson också förklara för svenska folket, när hans val leder till att Björn Söder leder denna delegation, varför Björn Söder är rätt person att göra det. Johan Pehrson måste stå upp för de val han gör och inte skylla dem på svenska folket.

Anf. 107 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Okej, statskunskap, A-nivå: Svenska folket väljer riksdag. Utifrån storlek i riksdagen utses företrädare till utskott och andra entiteter som riksdagen tillsätter. Då spelar valresultatet roll. Det är ingen slump.

Det är helt korrekt att Liberalerna har valt att bilda en liberal borgerlig regering. Det är helt korrekt att vi kan prata med Sverigedemokraterna. Vi tar inte personligt ansvar för varje sak som en sverigedemokrat har sagt, säger eller kommer att säga.

Kampen mot antisemitismen är dock akut. På våra gator och torg skanderar horder av människor som verkligen inte verkar ha förstått vad det innebär att leva i Sverige, där judar har ett minoritetsskydd. Detta skydd ska vi verkligen försvara. Vi ska visa att man i Sverige kan vara både jude, muslim eller kristen och svensk.

Anf. 108 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! 10 miljoner ton koldioxid – så mycket ökar de svenska utsläppen till 2030. Detta är inte mina ord; det kommer direkt från regeringens egen budget. Den här regeringen, med en liberal miljöminister, chockhöjer Sveriges utsläpp. Samtidigt flaggar man för att det kommer att vara svårt att leva upp till EU:s miljökrav. Liberalerna kallar samtidigt också EU för världens viktigaste miljöorganisation.

Jag vet att liberaler i grunder har en högre ambition än det de nu tvingas leverera. Men jag måste ändå ställa frågan: Hur går allt det här ihop? Hur har Johan Pehrson och Liberalerna tänkt att Sverige ska fortsätta vara ett klimatföredöme och lyckas påverka andra länder, inom och utanför EU, när Sverige självt inte klarar att leva upp till de gemensamma klimatmål som vi har beslutat?

Anf. 109 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Först måste vi vara glada över att vi i går kunde presentera en enighet om att klimatmålen är centrala och att delmålen fram till netto-

noll 2045 omfattas av alla partier som nu stöder regeringen – och, gissar jag, även av Muharrem Demiroks parti.

Nettonoll 2045 kan aldrig nås på någon annan väg än via elektrifieringen. När Volvo nu om en, två eller tre månader tillverkar den sista dieselmotorn är det fantastiskt. Parentesen förbränningsmotorer förpassas till historien, och in kliver elektriska transporter. Vägen går via att bygga ut den svenska energiproduktionen med kärnkraft, med vindkraft och med solkraft. Det krävs de facto en fördubbling. Den vägen kommer vi inte undan.

Jag är väldigt glad att Centerpartiet nu stöder svensk kärnkraft. Det tog ett tag, men till slut ramlade polletten ned.

Anf. 110 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Det är glädjande – jag menar det verkligen – att alla partier nu kan ställa sig bakom de långsiktiga klimatmålen. Vad gäller 2030-målet återstår det att se vad det är. Vid pressträffen i går hörde vi tre olika besked om vad 2030-målet innebär.

Det tog sin tid, men det är bra att polletten trillade ned att klimatmålen nu gäller. Problemet är bara att den förda politiken inte ger några resultat. Utsläppen ökar, och klimatmålen kvarstår. Det är inte jag som säger det. Det säger, återigen, Finansdepartementets budgetavdelning. Den politik man för leder till ökade utsläpp och gör att Sverige inte når det man gått med på i de bindande avtal man har med EU. Det är dåligt för Sverige, och det är dåligt för klimatet.

Johan Pehrson! Hur ska Sverige klara av att förhandla med andra och kräva att de ska göra sin del när den svenska regeringen just nu inte klarar av att göra sin egen del här hemma?

Anf. 111 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det är inte så att någon utvärdering i någon budget eller några andra aktörer har visat på en spikrak tangent mot nettonoll 2045. Det har funnits frågetecken också under tidigare regeringar.

Men det är korrekt att det får en kortsiktig negativ effekt att ta bort den nivå på reduktionsplikt som har varit så negativ för många människor, till exempel när det gäller att kunna leva i glesare bebyggda delar av vårt land där kollektivtrafik eller tunnelbanor inte finns. Det får såklart en effekt.

Men produktionen av biodrivmedel slängs inte på något sätt i sjön. Det som produceras flyttas till andra färdmedel. Det kan gå till båtar och flygplan. Det leder till att man kan få ned utsläppen och har en viktig roll att spela.

Vi kommer att återkomma med vår klimatplan för att peka på det. Det finns för den delen mängder av andra åtgärder att vidta när det gäller att få ned utsläppen.

Anf. 112 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! När man är med i sin sista partiledardebatt vill man ju förlänga den så mycket det bara går. Därför måste jag ta en replik till.

Med tanke på utbytet mellan Johan Pehrson och Martin Kinnunen från Sverigedemokraterna är det inte utan att man vill ställa en fråga till Johan Pehrson. Är Johan Pehrson beredd att utvärdera samarbetet med Sverigedemokraterna, eller kommer det tvärtom att fördjupas, så som han rekom-

menderade i sin äktenskapsanalogi tidigare? Jag hoppas att man i en sådan utvärdering kommer fram till att det finns andra samarbeten som gynnar liberala krafter bättre.

Jag vill också fråga om Liberalernas politik när det gäller en annan stor miljöfråga: biologisk mångfald. På Liberalernas hemsida står det att Liberalerna vill skydda skogen. Men när man i EU röstar om till exempel naturrestaureringslagen, som beskrivits som en game changer för miljöarbetet i EU, röstar man emot förslaget. Det går också emot det som Liberalernas Karlsbro i EU-parlamentet säger. Hon menar att det är ”ett beslut emot vetenskapen och internationella åtaganden”.

Är Johan Pehrson beredd att utvärdera även det beslutet?

Anf. 113 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Man utvärderar allting hela tiden. Liberalerna sa före valet att vi måste byta regering eftersom vi måste lösa ett antal omfattande samhällsproblem. Det var bland annat energi- och klimatpolitiken, som hänger så väl ihop och som också påverkar den biologiska mångfalden. Det är mycket riktigt som Per Bolund sa tidigare: Om allt kokas drabbas, förutom människor, en hel del växter och djur av olägenheter. Det hänger ihop.

Vi pratar om brottsligheten, vi pratar om den yttre säkerheten för Sverige och vi pratar om fungerande migration och integration. Här har Sverige gått åt fel håll. Om vi ska kunna värna trygghet, välbefinnande och frihet i landet måste man lösa verkliga sakproblem. Det är grunden för det samarbete vi har med partier som befinner sig på ytterkanten i svensk politik.

Det kommer aldrig att ske att Jimmie Åkesson adopterar mig. Motsatsen kommer heller aldrig att ske. Våra partier bildades av helt olika skäl, men vi råkar förenas i en vilja att lösa för Sverige avgörande samhällsproblem. Det är grunden för att vi har ett samarbete.

Anf. 114 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag anser att Liberalerna har en hel del att bevisa just när det gäller att stå upp för liberala värderingar i sitt val av samarbetspartner. Det gäller tyvärr även arbetet för biologisk mångfald.

Man ska komma ihåg att klimathotet inte är den enda planetära gränsen vi har gått över. Vi har även gått över gränsen när det gäller just artutrotning.

Jag nämnde naturrestaureringslagen. Där röstade Liberalerna emot både vetenskapen och sin egen EU-parlamentariker. Jag vill också nämna avskogningslagen, som är tänkt att skydda mot skogsskövling i inte minst regnskogsområden. Även regelverket om att öka inbindningen av koldioxid – just skogen är en kolsänka, om man sköter den rätt – valde Liberalerna att rösta emot. Det är alltså svårt att förstå hur det här med att Liberalerna vill skydda skogen går ihop med hur de agerar.

Återigen: Samarbetet med Sverigedemokraterna leder inte rätt när det gäller liberala värderingar och inte heller när det gäller miljöarbete. Jag hoppas att Johan Pehrson vill utvärdera det i grunden och inte fördjupa det.

Anf. 115 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Här är det hårda strider. Jag är glad att vi nu har fått alla att inse att vi ska mot nettonoll 2045. Det får en avgörande påverkan också på skog i hela världen och på arter. Det är inget snack om det.

Men man måste också se att människor är goda. Per Bolund är fantastisk god. Jag tycker otroligt mycket om dig som människa, Per. Du är fantastisk. Men det räcker inte. Man måste se svåra samhällsproblem som de är. Det smärta, och bland kräver det också lösningar som är jobbiga.

I fråga om migrationen och brottsbekämpningen får man inte vara naiv. Man måste lösa verkliga problem. Då kan man undanröja de enkla lösningarnas politik, oavsett om den kommer från yttervänstern, ytterhögern eller någon annan ytterkant. Det spelar mindre roll. Man måste ha en politik i mitten som är förankrad och löser svåra samhällsproblem. Det gäller Miljöpartiet, och det gäller definitivt Liberalerna.
(Applåder)

Anf. 116 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill tacka samtliga partiledare för deltagandet i debatten och riktar ett särskilt tack till Per Bolund, som har haft sin sista debatt.

Den EU-politiska partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 oktober justerades.

§ 3 Meddelande om särskild debatt om åtgärder för att motverka barns och ungas kopplingar till kriminella nätverk

Tredje vice talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiets parti-grupp skulle en särskild debatt om åtgärder för att motverka barns och ungas kopplingar till kriminella nätverk anordnas *torsdagen den 30 november efter voteringens slut*.

Från regeringen skulle statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Miljöpartiet begär särskild debatt för att styra bort barn och unga från gängen

Det dödliga gängvåldet når hela tiden nya rekordnivåer. Allt fler anhöriga och andra oskyldiga drabbas. Samtidigt fylls de hänsynslösa gängen med över 1 000 nyrekryterade varje år. Det måste få ett stopp.

Brottsförebyggande rådet har i en ny rapport kastat nytt ljus över hur barn och unga kommer in i kriminella nätverk, hur de styrs och avancerar inom nätverken samt vilka möjligheter de har att lämna. Brå skriver:

”Barn i 12–15-årsåldern rekryteras till kriminella nätverk av andra unga som ofta är 15–20 år. Rekryteringen kan gå snabbt, ibland på mindre än en dag. För de kriminella nätverken är nyrekryteringen ett sätt att bygga ut distributionskedjor för narkotika i närområdet. Det är svårt för ett barn att lämna ett kriminellt nätverk, men ibland uppstår tillfällen till avhopp

när barnets rekryterare lämnar landet eller hamnar i fängelse och därmed inte kan övervaka barnet på samma sätt.”

Det är alltså framförallt lite äldre barn och unga vuxna som rekryterar yngre barn till kriminella nätverk. Att fånga upp både de unga som redan finns i den kriminella miljön och de som är på väg in är därför en absolut nödvändighet om vi ska vinna kampen mot gängen.

Det bästa sättet att förebygga brott är en stark välfärd i hela landet. En skola som ger en bra utbildning oavsett var i landet man bor. En socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri med kapacitet att ge stöd till dem som behöver det. Om vi ska bryta nyrekryteringen måste resurserna till välfärden förstärkas ordentligt.

Polis, socialtjänst, skola, vård, näringsliv och andra aktörer måste också samverka effektivt för att snabbt identifiera barn i riskzonen och se till att de inte hamnar i gängens grepp. Aktörerna behöver använda all tillgänglig kunskap för att förstå hur gängen rekryterar och vilka tidsfönster som finns där redan involverade barn och unga kan hoppa av.

Ett nationellt avhopparprogram måste komma på plats så att stödet till avhoppare blir likvärdigt över hela landet. Det behövs mer avhopparverksamhet som särskilt riktar sig till avhopp för barn och unga. För varje ung person som skyddas från gängen kan samhället undvika att fler oskyldiga människor mister livet.

Slutligen måste de barn som tas omhand i samhällets vård ges adekvat stöd, oavsett om de begått brott eller ej. HVB-hem och SiS-anstalter ska stärka och behandla barn och unga, men fungerar idag alltför ofta som rekryteringsplatser för gängen.

Ska vi klara uppgiften måste riksdagens partier samlas kring en gemensam strategi och väg framåt. Vi har inte råd att misslyckas.

Miljöpartiet begär därför en särskild debatt i riksdagen.

Stockholm den 6 november 2023

Annika Hirvonen

Gruppledare

Miljöpartiet de gröna

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:162

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:162 Statsbidraget för fackförbund

av Sofia Amloh (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 14 november 2023

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Pehrson (L)

Enligt uppdrag

Kerstin Bynander

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:167 Minskad klimatpåverkan från svensk konsumtion

av Katarina Luhr (MP)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 4 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 november 2023

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:37 till justitieutskottet

2023/24:38 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelse

2023/24:35 till utrikesutskottet

Motioner

2023/24:2771 och 2776 till justitieutskottet

EU-dokument

COM(2023) 529 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 januari 2024.*

COM(2023) 649 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 januari 2024.*

Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken

§ 6 Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU6

Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken (prop. 2022/23:142)

föredrogs.

Anf. 117 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i ärendet.

Överimplementering av EU-direktiv och EU:s regler är oftast inte det bästa alternativet, även om det självklart finns undantag, till exempel när det kommer till att främja handel mellan europeiska länder.

I det ärende som vi snart ska ta ställning till i kammaren sker just en sådan överimplementering. Förslaget är att utvidga trafikförsäkringsplikten till att även omfatta eldrivna fordon utan tramp- eller vevanordning som är konstruerade för en hastighet som överstiger 14 kilometer i timmen men som inte går fortare än 20 kilometer i timmen.

Vi kan se att EU:s utvidgade fordonsdirektiv framför allt berör elsparkcyklar som hyrs ut i bland annat Sverige.

När det kommer till elsparkcyklar sker många singelolyckor på grund av att föraren har fört fram sparkcykeln vårdslöst eller oaktsamt. Sverigedemokraterna anser att försäkringsplikten ska begränsas till en ansvarsförsäkring, eftersom det enbart är en sådan försäkring som krävs enligt EU-direktivet.

En trafikförsäkring lär vara mer kostsam än en ansvarsförsäkring. Med tanke på mängden olyckor med elsparkcyklar finns en överhängande risk att premien för alla försäkringstagare oavsett fordon kommer att höjas. Denna risk vill Sverigedemokraterna undvika, och därför anser vi att försäkringsplikten bör begränsas till en ansvarsförsäkring. Vid sidan av en ansvarsförsäkring anser vi i stället att bolagen bör säkra upp förhållandena kring uthyrning av elsparkcyklar när det kommer till både försäkring och användning.

Fru talman! Föraren av elfordon som får gå i upp till 20 kilometer i timmen bör också ta ett större egenansvar att färdas tryggt och säkert både för sig själv och för andra människor som vistas i vårt gemensamma offentliga utrymme.

Man bör ha i åtanke att det redan i dag finns möjlighet för en förare att få ersättning ur en olycksfallsförsäkring, och det är rimligt att den som hyr till exempel en elsparkcykel har en sådan försäkring. Vårt förslag hindrar inte heller att brukaren själv ser över sina försäkringar. Det är fullt möjligt att själv teckna en extra försäkring som då inte skulle drabba andra försäkringstagare genom höjda premier. Man kan också se över villkoren i sin hemförsäkring och vid behov teckna vissa tillägg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 7 Ett hållbart mediestöd för hela landet

*Ett hållbart mediestöd
för hela landet*

Konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU3
Ett hållbart mediestöd för hela landet (prop. 2022/23:133)
föredrogs.

Anf. 118 VICTORIA TIBLÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i konstitutionsutskottets betänkande KU3 *Ett hållbart mediestöd för hela landet*. Jag vill samtidigt yrka avslag på samtliga motioner.

Nu avvecklas äntligen det otidsenliga mediestödet. Jag säger det igen: Nu avvecklas äntligen det otidsenliga mediestödet – presstödet. Sverigedemokraterna har under lång tid drivit på för att detta ska bli verklighet.

Presstödet föddes en gång för att Socialdemokraterna ville rädda parti-
vänlig press. Ett system konstruerades för att rädda den så kallade andra-
tidningen på många orter – en andratidning som nästan alltid var socialde-
mokratisk. Och så ser det fortfarande ut i dag. På nio av tio orter runt om i
Sverige är andratidningen socialdemokratisk.

Sedan stödet infördes har det muterat, växt och blivit något av ett me-
dialt monster. Stödformer har kommit och gått, och allteftersom medie-
landskapet digitaliserats och förändrats har fler och fler kvalificerat sig för
stödet. Stödet har varit rättighetsbaserat och inte behovsbaserat, vilket det
nya stödet är. Vem som helst kunde starta tidning och ha rätt till stöd.

En älv av pengar har kanaliserats till en mängd framför allt tidningar i
olika nyanser av rött. Redaktioner och ägare har maximerat sin verksamhet
för att kunna uppbära så mycket stöd som möjligt på skattebetalarnas be-
kostnad.

Ett slags topp – eller botten – får väl sägas ha nåtts under pandemiåren
när miljöpartister och socialdemokrater öste in pengar i systemet. Man får
förmoda att det var av i huvudsak samma skäl som när stödet infördes.

Fru talman! Fria medier har vi av många skäl. Ett av de viktigaste är
att makten behöver granskas. En sanning är emellertid att det är svårt att
neutralt granska den som föder en. Man kan därför fråga sig om medier
som lever av ett politiskt system helt kristallklart förmår att kritiskt grans-
ka detsamma. Svaret är givetvis nej. Det skulle utifrån detta gå att argu-
mentera för att det över huvud taget inte borde finnas något presstöd. Men
om presstödet helt skulle upphöra skulle förmodligen de allra flesta tid-
ningar snart gå i konkurs, oavsett om de är digitala eller ej.

Om vi inte har några oberoende medier får vi ingen granskning av mak-
ten – och liten, eller ingen, nyhetsrapportering. Utan oberoende medier
skulle annonsmarknaden flytta in på de stora sociala medieplattformarna.
Den lilla nyhetsrapportering vi har kvar skulle nog hamna där med, med
undantag för public service. Vi skulle få en nyhetsmarknad på de ameri-
kanska techjättarnas villkor. Föreställ er det! Det skulle vara en marknad
långt från medborgarnas inflytande och med nyheter med syfte att maxi-
mera antalet klick. Ingen granskning av statliga bolag, aktivistiska myn-
dighetschefer, kommunala revisorer eller folkvalda skulle göras.

Ett mediestöd behövs således för att hålla demokratin levande och
granska maktinnehavarna. Vi alla här i riksdagen behöver granskas. Viktiga
händelser utomlands behöver sin rapportering liksom det som försiggår i
till exempel Vaxholm, Älvsbyn, Borlänge, Sölvesborg och Ånge. Det är
mycket viktigt att stödja mindre, lokala medier som har ett verkligt behov.
Men vi gör inte det genom ett lapptäcke av olika stödformer. I stället inför
nu Sveriges riksdag ett nytt system.

Det nya systemet syftar till att täcka det lokala behovet av en levande
press. Vi styr bort från det gamla rättighetsbaserade systemet där det i hu-
vudsak krävdes en viss upplaga. Vi styr bort från systemet där ledarsidan
var det viktiga. I stället inför vi en ordning där stödet går till lokala nyhets-
redaktioner som har behov av stöd för sin redaktionella verksamhet. Det
är hela grunden i det nya systemet.

Pengarna ska gå dit där de gör störst nytta för skattebetalarna, genom
att redaktioner rapporterar vad som äger rum i orterna där de finns. Det
innebär inte att makten i Stockholm inte längre granskas; det kommer att
finnas gott om tidningar som rapporterar om oss. Det innebär inte att vissa

nationella medier inte längre ska få stöd, men det innebär att tyngdpunkten läggs på lokala medier.

Är det här nya systemet en ultimata lösning? Det är det sannolikt inte, men det är den minst dåliga lösningen. Får vi inte denna ändring på plats till årsskiftet faller hela stödssystemet som ett korthus, eftersom det bygger på ett undantag som Sverige har från EU.

För de tidningar som faller utanför det nya systemet kommer ett tämligen generöst övergångsstöd att lämnas under en femårsperiod. Vi kommer även att utvärdera det nya systemet under 2027 för att vid behov kunna göra korrigeringar.

Fru talman! Ibland är verkligheten helt enkelt så komplex att inga enkla lösningar finns. Ett helt avskaffat stöd är inte vägen fram. Men det gamla stödssystemet avskaffas äntligen, och denna stödreform är den bästa lösningen i ett ständigt föränderligt och skiftande medielandskap.

Anf. 119 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservation 1 i betänkandet som vi nu ska debattera.

Varför ger vi stöd till pressen? Det kan man fråga sig. Låt mig backa tillbaka i historien en bit, närmare bestämt till 1766. Då får Sverige sin första tryckfrihetsförordning. Det är också världens första. Detta leder till en tidningsboom. Inom loppet av sex år startas 80 tidningar. Sedan kommer förvisso andra tider, och Gustav III sätter stopp för tryckfriheten.

Det dröjer sedan ända fram till 1830 innan det som kan kallas den moderna pressens födelse sker, nämligen när Lars Johan Hierta den 6 december 1830 ger ut det första numret av Aftonbladet. Därefter växer dagspressen och gör stora genombrott i Sverige fram till ungefär 1940-talet. Då börjar antalet tidningar minska. Under 1950-talet försvinner i genomsnitt fem tidningar per år. Krisen för dagspressen börjar debatteras på allvar i början av 1960-talet.

År 1963 får Sverige sin första pressutredning. Den beskriver hur den största tidningen på en marknad kommer att ta över på de mindres bekostnad, vilket påverkar mediemångfalden negativt. År 1971 inför Sverige presstöd till andratidningarna. Sedan dess har presstödet utretts många gånger. Men det har egentligen inte gjorts några avgörande förändringar, trots att medielandskapet förändrats drastiskt.

Det finns de som argumenterar för att det egentligen inte borde finnas något statligt mediestöd, med hänsyn till att mediesektorn ska vara så oberoende som möjligt. Men jag vill mena att det finns goda argument för ett statligt mediestöd. Hela Sverige ska ha tillgång till mediemångfald och journalistisk bevakning. Storumanborna liksom Stockholmsborna har rätt att veta hur deras kommunala pengar används och hur deras valda företrädare sköter sina uppdrag. Marknaden löser inte detta på egen hand. Därmed behövs ett offentligt finansierat medie- och presstödsystem.

För mig grundar det sig också i värderingar och principer. Mediestödet har till syfte att värna medborgarnas möjlighet till informationsinhämtning, så att de ska kunna delta i och påverka samhällsdebatten på jämlika grunder. Journalistik och debatt är en väsentlig del i samhällsbygget och alldeles för viktigt för att överlätas åt marknadsprinciper.

Prot. 2023/24:30

15 november

*Ett hållbart mediestöd
för hela landet*

Se på vår eländiga samtid just nu! Kriegen och konflikterna eskalerar runt om i världen. I och med detta sprids både desinformation och propaganda. Oberoende nyhetsjournalistik av hög kvalitet är kanske viktigare än någonsin.

Det behövs ett nytt system. Det stora utbud av lokaltidningar som en gång fanns har blivit betydligt mindre. Så gott som alla brottas med svikande annonsintäkter när de lokala annonsörerna erbjuds lägre priser och bättre målgruppsanpassning av globala digitala aktörer såsom Facebook och Google.

De stöd som finns i dag har onekligen en rad problem. Driftsstödet hamnar ibland hos stora välmående aktörer som får ett incitament att inte öka sin räckvidd så mycket som möjligt, då de i så fall skulle mista stödet. Andra aktörer, som färdagarstidningar, har inte fått någon uppräknig av stödet på länge. I dagsläget hamnar betydande delar av stödet i stora och mellanstora städer när behovet finns på mindre orter och där befolkningen bor glesare.

En annan problematik är att många duktiga journalister finner en tryggare försörjning med bättre arbetsvillkor som kommunikatörer i privat eller offentlig verksamhet. Antalet kommunikatörer blir större, och antalet journalister blir mindre. Det finns ingen motsättning, men detta skildrar en problematisk utveckling.

Allt detta ger sämre grund för den så viktiga lokala journalistiken och därmed också den lokala demokratin. Ska det i hela landet finnas tillgång till lokal journalistik som bevakar de frågor som ligger nära människor måste vi också ta politiskt ansvar för det. Det krävs därför ett nytt mediestöd som fokuserar på en livskraftig journalistik med lokal förankring och täckning över hela landet och en mångfald av medier, så att vi säkerställer en fri åsiktsbildning.

Fru talman! Ett nytt system har arbetats fram. Vi socialdemokrater ställer oss bakom det grundläggande syftet med det nya stödet, nämligen journalistik i hela landet – *mer* journalistik i hela landet.

Men vi är inte eniga, och tyvärr gäller det inte enbart frågor i marginalen. Vi har stora farhågor. Det är farhågor som vi delar med branschen och som remissinstanserna som svarat på förslaget gett uttryck för. Jag blev inte mindre orolig när jag hörde föregående talare från Sverigedemokraterna berätta om syftet med stödet.

Det nya mediestödet riskerar att bygga höga trösklar för nya medier att starta, vilket riskerar att gynna de resursstarka aktörerna och minska mångfalden. Det är bra att det nya stödet fokuserar på lokal journalistik i hela landet, men det får inte ske på bekostnad av mångfalden. Vi riskerar att få vita ämnesfläckar. Vi riskerar också att tappa andratidningarna på orterna. Det är fråga om tidningar som, precis som föregående talare sa, råkar vara socialdemokratiska. Dessa är få till antalet, sju eller sex beroende på hur man räknar. Jämfört med antalet borgerliga ledarsidor är det en ganska skral samling, ska sägas i detta sammanhang. Men också nationella tidningar drabbas, såsom Nu, Dagen och AiP.

Presstödet syfte är att kunna bevara en mångfald på de lokala dagstidningsmarknaderna. Det anser jag ska gälla även med det nya systemet och för framtiden. Målet med att ha ett presstöd är att det ska bidra till allsidig nyhetsförmedling, debatt och opinionsbildning i hela landet, med flera rös-

ter och fri åsiktsbildning. Ni har hört Sverigedemokraterna i den här debatten; det finns alltså ett syfte att specifikt attackera S-tidningar.

En annan sak är att stödet riskerar att ätas upp av stora välmående medier i stället för att gå till dem som är i behov av stöd. Dessutom är det demokrativillkor som regeringen föreslår urvattnat jämfört med utredningens, vilket är olyckligt.

Vi kräver också att regeringen inför en kontrollstation som utvärderar det nya stödet redan om några år, så att vi inte får en oåterkallelig utveckling åt fel håll. Vi socialdemokrater utesluter inte att kontrollstationen även ska inkludera ekonomiska förutsättningar inför framtiden. Vi är beredda att diskutera ekonomin i det här.

Vi vill se lägre trösklar. Vi vill se en stark mediemångfald. Vi vill se ett demokrativillkor värt namnet och ordentlig uppföljning och utvärdering. Det är alltså inga marginalfrågor vi har synpunkter på.

Fru talman! Många medieföretag har nu sagt att de har svårt att överblicka de ekonomiska förutsättningarna för nästa år och framåt. Trots att ett nytt system ännu inte är på plats ser vi redan nu konsekvenser av det nya systemet. Det är nyheter som kom bara häromdagen. Detta är konsekvenser som pekar på både en sämre mediemångfald och färre journalister i hela landet – precis motsatsen till det vi beskrev som syftet med ett nytt mediestöd.

Många avgörande detaljer finns reglerade i den förordningstext som ska beslutas av regeringen. Det ligger därför nu ett stort ansvar på regeringen att se till att de här konsekvenserna inte blir så stora som vi befarar – om det nya mediestödet får godkänt av EU vill säga; det beskedet har vi ännu inte fått. Klockan klämtar. Det nuvarande stödet löper ut vid årsskiftet, och det är inte utan att man får känslan att regeringen är ute i sista minuten.

Fru talman! Det är synd att vi inte är överens i alla dessa delar. Det har ur en historisk synpunkt varit viktigt att ha breda politiska uppslutningar kring presstödet. Om vi politiskt lyckas skapa en stabil och långsiktig mediepolitik finns förutsättningar för mer journalistik till fler och därmed också en mer välmående demokrati.

Anf. 120 SUSANNE NORDSTRÖM (M):

Fru talman! Presstödet infördes på 70-talet. Vi fick en fin historielektion av Ida Karkiainen, måste jag säga. Att det behöver göras om råder det inga tvivel om. Det tycker vi både i politiken och i branschen. Men det räcker inte att bara tycka så. Vi måste helt enkelt få ett nytt mediestöd på plats.

Den av EU kommissionen godkända förordning som vårt nuvarande system vilar på kommer att upphöra vid årsskiftet. Det är där vi befinner oss nu.

Vad har då hänt fram till i dag? I oktober 2021 tillsatte den förra regeringen en utredning, ledd av Mats Svegfors, vars uppgift var att utreda ett nytt press- och mediestöd. En av utgångspunkterna i den nya utredningen var att ta hänsyn till de grundläggande överenskommelser som gjordes i bred politisk samsyn vid införandet av mediestödet 2018.

Den samsynen och tillika syftet med utredningen gällde att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet. Det är nu den utredningen som har legat till grund för propositionen *Ett hållbart mediestöd för hela landet*, som är dagens ämne för debatt.

Fru talman! Marknaden för svenska nyhetsmedier är under en stark förändring, vilket till stor del beror på digitaliseringen. Glädjande nog läste jag häromdagen att andelen pojkar och flickor som dagligen läser böcker och tidningar ökar i alla åldrar från noll till 18 år. De som är noll år läser förstås inte, utan det gäller de andra som är läskunniga. Andelen har ökat enligt undersökningen *Ungar & medier 2023* och enligt en annan undersökning som heter *Småungar & medier 2023*. Samtidigt minskar också andelen barn som inte läser alls.

Så bra det skulle kunna bli för dessa ungdomar, som med det nya mediestödet kan ta del av rejält lokala nyheter, granskningar och bevakningar i den kommun där de bor. En och annan kanske rent av vill bli politiker eller kanske läser till journalist. Det vore en väldigt trevlig konsekvens som jag välkomnar.

Vi behöver för demokratins skull en medial offentlighet i hela landet. Därför föreslås det i propositionen att medier med betydelse för demokratin på lokal och regional nivå ska prioriteras. Det torde innebära att det primära syftet med det nya mediestödet är att främja tillgången till allmänna nyhetsmedier över hela landet. Om man med mångfald menar att alla politiska tidningar ska få pengar är det inte vår bild av hur mediestödet ska användas.

På sidan 173 i utredningen läser jag att syftet ”bör därför vara att främja tillgången till lokal och regional nyhetsförmedling över hela landet, det vill säga så långt möjligt i landets samtliga kommuner och regioner”.

Av våra 290 kommuner är det drygt 200 kommuner som har 30 000 invånare eller färre. För att inte tala om de kommuner som ligger kring 10 000 invånare eller färre. Det är hela 87 stycken. Det vore väl fantastiskt om det så långt det är möjligt fanns en lokal nyhetsredaktör i varje kommun, eller i nästan varje kommun, som kan förse dess invånare med nyheter, granskning och bevakning.

I dag har en väldigt stor andel av dem som bor på landsbygden eller i mindre kommuner ingen journalist som bevakar eller granskar det samhälle som de bor i. Det vill regeringen ändra på.

Fru talman! Nyhetsförmedlingen ska vara av betydelse för demokratin. Det låter ju bra. Men vad betyder det i praktiken? Ytterst handlar det om att demokratin ska kunna hantera gemensamma angelägenheter i samhället. Artiklar eller inslag i exempelvis en lokal tidning där man skriver om kultur- eller nöjesliv kan ha betydelse beroende på hur de kommunala besluten har fattats.

Runt om i Sverige i dag finns det områden där det är särskilt svårt att på kommersiella grunder bedriva nyhetsbevakning och granskning. På dessa platser är det därför extra viktigt att den lokala journalistiken stöttas.

Ett nytt mediestöd kan se till att allmänhetens tillgång till oberoende och kvalitativ nyhetsförmedling stärks. Det är därför det är så viktigt att ett nytt mediestöd prioriterar lokala och regionala medier. Det är således i grunden fråga om ett demokratistöd snarare än ett branschstöd.

Men när staten ska dela ut pengar måste det finnas villkor. Det torde stå helt klart att får man stöd innebär det också att man bidrar till demokratin.

Några av de villkor som nämns i propositionen är exempelvis att man ska ha ett exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll. Man ska ha en egen titel med självständiga redaktionella resurser och en ansvarig utgivare. Man ska också vara tillgängliggörande för dem med funktionsnedsättning.

För att medier ska komma i fråga för det nya mediestödet behöver man ta hänsyn till demokratispekten, det vill säga att det som publiceras inte väsentligt får verka mot grunderna för vårt demokratiska styrelseskick eller väsentligt vara i konflikt med respekten för allas lika värde, människors frihet och integritet.

Fru talman! Kan det då finnas risker med ett demokrativillkor ur ett yttrandefrihetsperspektiv? I juridiskt hänseende regleras yttrandefriheten i regeringsformen. Där framgår att var och en, gentemot det allmänna, har vissa fri- och rättigheter.

För att tillämpa demokrativillkoret är det viktigt att de värderingar som kommer till uttryck går att härleda till de värderingar som återfinns i vår grundlag. Propositionen innehåller en övergripande inriktning och vissa principer. Men alla konkreta villkor om utgivning och stödets storlek kommer i en förordning.

Målet med en mediepolitik där staten är inblandad med ekonomiskt stöd måste vara att stödja yttrandefriheten, mångfald och oberoende. Det finns således goda möjligheter att nu ta vara på detta tillfälle och se till att hela Sverige finns med på den mediala kartan i form av lokal rapportering och granskning.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i KU:s betänkande om ett hållbart mediestöd för hela landet.

Anf. 121 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Först av allt vill jag börja med att yrka bifall till reservation 7. Vi i Vänsterpartiet står givetvis bakom samtliga reservationer vi har i betänkandet, och i detta betänkande är det kanske också särskilt många.

Tidigare talare har gett en bild av mediebranschens utveckling de senaste åren. Det är höga och ökade kostnader och minskade reklamintäkter. Det finns många utmaningar, och där är vi överens.

Moderaternas talare precis före mig talade just om vikten av att så många som möjligt tar del av nyheter och läser. Tidigare talare har också konstaterat att man i årets medierapport *Medieekonomi 2023* konstaterar att det var en rekordhög mediekonsumtion under medieåret 2022. Det är mycket glädjande.

Det finns ett stort intresse hos allmänheten att ta del av nyhetsförmedling och andra medier. Trots det befinner sig medierna i ett tufft läge med minskad lönsamhet på grund av ökade kostnader och minskade reklam-

intäkter. Det konstateras i rapporten, så att vi har det till debatten. Vi är nog ganska överens om alla de utmaningar som finns.

Fru talman! När jag står här vill jag först av allt konstatera att det är i mitten av november 2023. Vi har ett presstöd som löper ut vid årsskiftet. Det krävs ett godkännande av EU-kommissionen innan ett nytt mediestöd kan komma på plats och betalas ut.

Jag kan också konstatera att regeringen bedömde att kommissionens godkännande skulle komma under den tid som riksdagen behandlade ärendet. Nu står vi här i kammaren i dag och debatterar mediestödet utan att detta i sammanhanget väldigt nödvändiga godkännande har kommit.

Läget är minst sagt oklart, eller som Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, den blivande Mediemyndigheten, konstaterade när de skickade ut sitt utkast på föreskrifter i somras: "För närvarande är alltså varken lag eller förordning klar. Anledningen till att utkastet till föreskrifter är utarbetat innan lagen och förordningen är godkända av EU-kommissionen är att myndigheten vill underlätta för aktörerna och kunna inleda handläggningen så snart det är praktiskt möjligt under hösten 2023 för att besluten som gäller stöd för 2024 ska kunna fattas snart efter det att lagen och förordningen har trätt i kraft." Detta är alltså ett citat ur utkastet till föreskrifter.

Vidare går det att läsa på MPRT:s hemsida att myndigheten hoppas kunna betala ut stödet i april 2024. Det beror såklart på det som tidigare talare har varit inne på, alltså att det lagförslag som vi i dag debatterar bara innefattar elva paragrafer på en ganska övergripande nivå, där mycket av det som är väsentligt för de medier som kommer att söka stöd ska specificeras i förordning och föreskrifter.

Fru talman! Förslaget till mediestöd har debatterats och kritiserats mycket det senaste året. Stora delar av mediebranschen vittnar om den stora osäkerhet och oro man nu lever med. På många håll i landet skär man nu ned på redan hårt slimmade medieredaktioner. Jag träffade i veckan en chefredaktör som började som chefredaktör med ansvar för en tidning men nu har hand om tre, och på varje tidningsredaktion har man skurit bort 25 procent av den ganska knappa personalstyrka man hade från början. Men trots allt detta – trots alla varsel, nedskärningar och besparingspaket – är den ansvariga ministern inte här, och därmed kan hon inte svara på de många frågor som finns. Hon har varit ganska osynlig i debatten över huvud taget, och även här lyser hon med sin frånvaro. Och det som kulturministern utlovade om att förordningen skulle förankras hos samtliga riksdagspartier motsvarade inte alls de förväntningar jag hade, tyvärr.

Risken är stor att det nu blir som många varnar för, att mediestödet kommer att utbetalas så sent att mindre tidningar hinner gå i konkurs innan pengarna kommer. Det vore för farligt – jag menar förfärligt – om den varningen blev verklighet.

I detta betänkande har vi ett enigt tillkännagivande som jag välkomnar, där regeringspartierna valt att gå oss i oppositionen till mötes. Det gäller att mediestödet ska följas upp årligen och att det ska ske en utvärdering om några år. Detta är naturligtvis bra, och där lovar jag att noga följa upp de farhågor som många av oss har.

Herr talman! Det finns väldigt mycket att säga om såväl hanteringen av mediestödet som innehållet i regeringens förslag. Vi är från Vänsterpartiets sida eniga med regeringen om att det behövs ett nytt mediestödssystem eftersom det nuvarande systemet är spretigt med flera olika stödformer som gör det komplicerat att förstå. Det är inte heller anpassat till dagens digitalisering. Detta verkar de allra flesta vara överens om.

Vår inställning är att fria, självständiga och oberoende medier är en central del i bygget av en stabil demokrati. I Sverige har vi åtminstone fram till i dag haft en lång tradition av tryck- och yttrandefrihet, och vårt medielandskap innehåller en stor mångfald av såväl privata som gemensamt ägda tv- och radiokanaler och tidningar. Det har rått en samsyn om att medieföretagen i Sverige har spelat en viktig roll genom att bidra till den allmänna debatten i samhället.

I Sverige har vi haft en tradition – tidigare talare har sagt att den går tillbaka till 1700-talet – av att uppmuntra till fri debatt och fria meningsutbyten. Det har funnits en medvetenhet och en bred samsyn om att även medier som har små upplagor har tillfört mycket till debatten och varit viktiga för det fria ordet. Därför behövs en mångfald av medier och ett modernt mediestödssystem som är utformat för att möta de krav som ställs på ett demokratiskt samhälle.

I detta behöver man värna lokal, regional och nationell nyhetsjournalistik såväl som mediemångfalden på det stora hela. Systemet behöver även utformas så att det är så begripligt, rättvist och transparent som möjligt och ge mest stöd till dem som har störst behov, så att man uppfyller syftet att stärka demokratin och att stärka journalistiken i hela landet.

Genom medierna får människor möjligheten att bilda välgrundade åsikter, verktyg att delta i demokratiska diskussioner och möjlighet att utkräva ansvar av dem som har makten. Vikten av bred och omfattande fri journalistik går därför inte att överskatta.

En av de farhågor som förts fram i debatten och som jag delar är oron över att regeringen genom sitt förslag prioriterar stödet till lokal journalistik på bekostnad av mediemångfalden. Det är djupt olyckligt att man ställer upp ett obehövligt och falskt motsatsförhållande som riskerar att utarma mångfalden av medier. Det går också helt emot syftet med mediestödet och den breda överenskommelse som gjorts historiskt om mediestödet, där det har handlat om att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.

Vi i Vänsterpartiet vill naturligtvis värna och betona vikten av lokal och granskande journalistik som håller hög kvalitet, men som jag sa tidigare har vi en tradition av att också se till värdet av de medier som bidrar till mediemångfalden och det fria ordet.

Herr talman! Detta riskerar att utarma mångfalden av medier och få negativa konsekvenser för demokratin. Vi anser att förslaget blir kontraproduktivt eftersom det strider mot det övergripande syftet med mediestödet, nämligen att stärka demokratin.

Herr talman! Nu har jag nästan bara talat om själva hanteringen av propositionen. Nu tänkte jag säga lite grann om vad Vänsterpartiet har för egna förslag också. Jag beklagar att jag redan har överskridit min anmälda talartid.

Förutom det som gäller mediemångfalden har vi invändningar gällande regeringens förslag om ett nytt demokrativillkor, som vi tillsammans med bland annat Journalistförbundet är kritiska till. I korthet går vår och andras kritik ut på att ett demokrativillkor riskerar att bli godtyckligt, i synnerhet i kombination med att beslut om mediestöd inte ska gå att överklaga. Flera remissinstanser har även lyft frågan huruvida ett demokrativillkor strider mot intentionen i tryckfrihets- och yttrandefrihetsgrundlagarna.

Det går att konstatera att bestämmelser om ett demokrativillkor är förknippade med en rad problem. Flera remissinstanser invänder och framhåller att ett sådant villkor kan komma att tillämpas godtyckligt och skulle kunna inverka negativt på pressfriheten. Vi anser att det finns risker med att införa sådana villkor eftersom den politiska majoritetens uppfattning om vilka åsikter och företeelser som kan vara ett hot mot demokratin snabbt kan ändras. Jag anser därför att dagens befintliga system är tillräckligt.

Om man trots allt anser att man ska ha ett demokrativillkor anser vi att lagtexten bör ändras och förtydligas med en hänvisning till regeringsformen för att undvika risker för en begreppsglidning, där det tas hänsyn till andra saker än dem som nu nämns i lagtexten. I kombination med att regeringen föreslår en opolitisk sammansättning av mediestödsnämnden och vårt förslag om en möjlighet att överklaga beslut om mediestöd skulle detta i alla fall minska risken för att demokrativillkoret tillämpas på ett godtyckligt sätt.

Vi anser, precis som jag sa tidigare, att man just ska kunna överklaga mediestödsnämndens beslut, särskilt om ett demokrativillkor införs. Precis som tidigare talare har varit inne på finns det en stor oro och osäkerhet kring hur mediestödsnämnden kommer att fatta beslut. Vilka prioriteringar kommer nämnden att göra? Vilken kommun ska få stöd till sin lokala tidning, och vilken kommun kommer inte att få lokal bevakning? När och hur ska mediestödsnämnden göra den avvägningen, och när kommer man att tycka att det är rimligt att prioritera mediemångfalden framför lokal journalistik? Det blir oklart, anser vi.

Vi tycker, precis som till exempel Tidningsutgivarna, att en överklaganderätt är nödvändig, speciellt i förhållande till beslut om huruvida en sökande kvalificerar sig för stöd eller inte.

Herr talman! Vi har, som sagt, ganska många fler förslag. Jag vill bara nämna ett, som en del som lyssnar på debatten kanske också har intresse av. Det är nämligen ganska nytt från Vänsterpartiets sida att vi har en reservation där vi anser att man ska utreda frågan om nollmoms. Det är inte ett perfekt förslag, och det kan gynna stora aktörer på bekostnad av små. Men vi anser, och har kommit fram till, att detta är ett sätt. Som tidigare talare har varit inne på är pressen i dag ganska beroende av mediestöd. Det finns fler finansieringsfrågor. Och vi har landat i att vi anser att man bör utreda frågan om nollmoms.

Anf. 122 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Det presstöd som gäller i dag går tillbaka till början av 1970-talet. Det är alltså ett halvt sekel sedan. Det är väl en underdrift att säga att en del har förändrats i vårt samhälle sedan dess. Detsamma gäller för mediebranschen. Sättet som den generation som växte upp på 70-talet, den generation jag själv tillhör och i förstone lätt relaterar till, tog del av

nyheter på skiljer sig markant från hur dagens unga konsumerar nyheter, ofta skrollande i sina mobiler och inte sällan styrda av algoritmernas förlovade värld.

Vi är här i dag för att debattera ett nytt mediestöd. Det finns en stor samstämmighet bland oss om att det lapptäcke som genom åren skapats av olika stöd till mediebranschen inte är något att hålla kvar vid. När utredningen, vars promemoria ligger till grund för dagens betänkande, inledde sitt arbete för några år sedan var det alltså på tiden. Vi måste få på plats ett mediestöd som är bättre anpassat till dagens medielandskap än det nuvarande är. Och vi måste gå från det rättighetsstöd som dagens regelverk innebär till ett stöd som ges där det bäst behövs.

Herr talman! Många medieföretag och många journalister är i dag mycket oroliga över hur framtiden kommer att se ut för dem, även den nära framtiden, kanske till och med det närmaste året. Att vi står här bara någon dryg månad innan de regler vi har i dag löper ut och ett nytt regelverk ska ta vid är verkligen allt annat än lyckat. Att processen med att ställa om stödet till mediebranschen klubbas så nära inpå att de gamla stöden löper ut bidrar förstås till att skapa stor osäkerhet i hela branschen, och det är högst olyckligt i en bransch som på flera håll fört en alltmer tynande tillvaro. Inte minst gäller det våra lokaltidningar.

Men nu tänker jag inte stå här och peka finger åt något håll kring hur vi har hamnat i den stora tidsnöden. Möjligen riktar jag mig mot EU-kommissionen i just denna fråga och säger att jag därifrån gärna hade sett tummen upp helst redan i går.

Jag vill rikta mig till regeringen med en tydlig uppmaning. Man måste omgående få nödvändiga förordningar på plats. Som utskottet konstaterar ska det beslut vi klubbar i kammaren i dag kompletteras på förordningsnivå. Det är där som regeringen kommer att utforma bestämmelser om stödformer och om hur prioritering mellan dem som söker stöd ska ske.

Herr talman! För 25 år sedan tillträdde jag en journalisttjänst på en lokaltidning i Östergötland, en tidning som då hade bemannade lokalredaktioner i nästan alla de tio kommuner som tidningen bevakade. Centralredaktionen huserade på flera våningsplan i en större fastighet. Så såg det tyvärr inte ut när jag häromåret besökte samma redaktion. Då trängdes ett antal skrivbord på en liten yta på ett av våningsplanen.

För mig och Centerpartiet är det oerhört viktigt att Sverige har en lokaljournalistik värd namnet – från norr till söder, från förort till landsort. Våra lokala makthavare måste bli granskade. Det måste politiker och andra makthavare bli på alla nivåer. Om vi ska ha en levande och livskraftig demokrati måste oegentligheter upp till ytan, och personer som missbrukar sin makt måste avslöjas. För det krävs en gedigen journalistisk granskning, och den måste ske där kunskapen om och kontaktytorna i lokalsamhället finns, hos journalister på lokala medier. Därför är det viktigt att det nya mediestödet ska inriktas på att så långt som möjligt säkerställa att det finns åtminstone en livskraftig nyhetsaktör på lokal eller regional nivå i hela landet.

Herr talman! Samtidigt med det nya mediestödet införs ett demokrati-villkor, som flera har varit inne på, och det är för att se till att stödet inte går till verksamheter som är oförenliga med grundläggande demokratiska värderingar. Mediestöd ska inte lämnas till medier som bedriver en verk-

samhet som går på tvärs mot grunderna för vårt demokratiska styrelseskick eller som helt går emot respekten för alla människors lika värde.

Vi behöver införa demokrativillkoret – tyvärr, kan jag kanske tillägga – för vi lever i en värld med auktoritära krafter på frammarsch. Vi ser starka påverkanskampanjer även från främmande makt som når rätt in i den svenska debatten, in i de där mobilerna där vi skrollar efter senaste nytt. I ett sådant medielandskap måste vi se till att de som får del av statligt stöd för att bedriva nyhetsförmedling gör det med respekt för våra grundläggande värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter.

Samtidigt är det självklart viktigt att all nyhetsförmedling så långt det är möjligt ska stå fri från all statlig inblandning. Därför är det bra att det nu slås fast att demokrativillkoret ska tillämpas restriktivt. Endast vid allvarliga överträdelser kan medieföretag uteslutas från stöd.

Herr talman! Jag nämnde tidigare den oro som just nu är påtaglig i mediebranschen. Det gäller osäkerheten kring vilka som faktiskt kommer att få stöd och hur den nya regleringen kommer att slå. Vi i Centerpartiet har varit tydliga med att vi måste få en snar uppföljning av utfallet. Därför är det glädjande att ett enigt utskott i dag föreslår ett tillkännagivande om just detta. Det innebär att regeringen varje år i sin budgetproposition ska redovisa hur den nya regleringen har tillämpats och hur utfallet har blivit. När regleringen har varit i kraft i några år ska en analys ske och en bedömning av stödets effekter göras.

Detta är viktigt, och vi kommer att följa det noggrant för att se om mediestödet riktas till dem som faktiskt behöver det. Jag vet att villkoren i mediebranschen är riktigt tuffa, och det är helt avgörande för en livskraftig demokrati att detta stöd blir träffsäkert.

Jag hoppas förstås att jag kommer att se minst lika många skrivbord som senast, helst fler, när jag besöker den där redaktionen i Östergötland igen.

Anf. 123 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Vi har pratat om början av 70-talet här ett par gånger. Några kanske minns *Future Shock*, en bok av Alvin Toffler som kom ut 1970. Hans huvudsakliga tes var att vi då, 1970, stod inför en hälsofarlig, skrämmande och alldeles för stor och överlastad information.

Det var då. Han lever inte längre, kan jag meddela. Men tänk vad som har hänt sedan dess! Det är också därför vi står här och pratar om mediestöd, men det har ju förekommit mycket annat.

Låt mig först säga att vi i Miljöpartiet är positiva till att ett nytt, moderniserat mediestöd kommer på plats. Det behöver finnas granskande journalistik och nyhetsmedier över hela landet och ett mediestöd som tar hänsyn till det moderna medielandskapet och dess behov. Den lokala journalistiken spelar en viktig roll i att säkerställa tillgången till information, nyheter, kommentarer och analyser för alla som bor i Sverige. Det är helt enkelt en central del av en fungerande och livskraftig demokrati.

Vi är dock oroliga för att mediemångfalden på nationell nivå kan komma att tappa mark på så sätt att företag av mindre storlek riskerar att möta en tuff ekonomisk situation. Det är viktigt att säkerställa ett bra stöd till dessa medier. Jag återkommer till våra förslag alldeles strax, men jag vill också gärna lämna en beskrivning av sammanhanget.

Herr talman! Vi har en hotfull omvärld. Vi ser tydliga tecken på minskande utrymme för människor att skapa sina egna liv och utveckla sina förmågor, umgås med vem de vill och finna trygghet för sig själva och sina familjer. Krig och konflikter har blossat upp på ett sätt ingen av oss hade föreställt sig. Fasansfulla bilder når oss och skakar om vår vardag.

För oss som enskilda medborgare är i stort sett all vår kunskap om världen en form av andrahandsinformation. Få av oss har med egna ögon upplevt det som vi pratar om eller varit på plats i de rum där händelser ägt rum och beslut fattats, med undantag för oss som har förmånen att få arbeta i den här salen. Men också vi är beroende av både algoritmer och redaktörer.

Några av oss har förmånen att känna eller följa institutet V-Dem, Varieties of Democracy, vid Göteborgs universitet. De har under en följd av år sammanställt data om demokratiutvecklingen i världen och pekar på att allt fler människor i världen lever i länder med auktoritära styrelseskick. Ett tidigt kännetecken på autokrativering, alltså ledare som för all del kan vara valda men som efter hand tilldelar sig själva allt större makt, är begränsningar i mediernas frihet.

Herr talman! För att skydda oss mot en sådan utveckling även här är det avgörande att bygga ett system som på bästa sätt kan försvara våra värderingar. Då tänker jag att det emellanåt kan vara klokt att ta ett steg tillbaka till grunderna, i vårt fall regeringsformen, där det som bekant redan i andra meningen fastställs att ”den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning”.

Med det i minnet och för att bygga ett så starkt försvar som möjligt ser jag framför mig ett mediestöd som bidrar till både mångfald och tillgång till lokala och regionala medier i hela landet. Det förslag vi har att ta ställning till i dag kan, som flera före mig har påpekat här, tolkas som att det finns en rangordning mellan dessa mål till förmån för lokala och regionala nyhetsmedier. Det blev ju extremt tydligt redan i första anförandet att det är så det är tänkt. Det är inte riktigt vad som sas från början, men så har det blivit.

Detta riskerar att medföra en ökad ägarkoncentration med sårbarhet och likriktning av journalistiken som följd liksom en minskning av andra nyhetsmedier med exempelvis idémässig eller ideologisk grund. Det är ju inte bara socialdemokratiska tidningar vi talar om, som nämndes i början här. Det finns andra tidningar som bygger på kristen eller grön grund, näringslivsgrund och annat. Dessa medier kan ha en nationell spridning men ändå vara av intresse på många håll i landet. De har en avgörande roll för mångfalden, kan jag tycka, och därmed även för demokratin, så jag blir lite rädd när jag hör att regeringsunderlaget så tydligt prioriterar den lokala och regionala nyhetsförmedlingen. Det är inget fel på lokala nyheter; jag gillar att läsa mina båda lokaltidningar. Men vi får inte glömma att de här andra, med andra skärningspunkter, också har betydelse på alla platser i landet.

Herr talman! Jag vill peka på ett antal synpunkter som vi inom Miljöpartiet har fört fram under processens gång. Inledningsvis vill jag uttrycka både oro och förvåning över att vi inte har haft den delaktighet i processen som vi hade väntat oss. Vi har inte haft tillgång till det mer detaljerade arbetet med förordningen och har därmed inte kunnat bedöma de förslag

som vi ser kommer att ingå däri. Detta har även andra talat om. Som tidigare talare har påpekat har den förankringen inte skett över huvud taget, och vi ser inte heller någon från departementen här i dag.

Vi tycker att definitionen av ”allmänna nyhetsmedier” är vag och uttryckligen borde inkludera medier med mer specifika målgrupper utifrån samhällsintressen för att därmed undvika en smalare definition som skulle riskera att utesluta ett antal viktiga mediala röster.

I det förslag som vi nu ska ta ställning till finns en rad kriterier som medieföretag ska uppfylla för att kunna komma i fråga. Vi saknar en tydlig koppling till utredningens förslag om behovsprövning och ser gärna att det läggs till ett sådant uttalat behovskriterium.

Vi behöver säkerställa en strukturerad övergång till det nya mediestödet. Reglerna för övergångsstöd måste vara utformade så att dagens mottagare av stöd också har möjlighet att utveckla de eventuella kriterier som krävs för att kunna söka det nya mediestödet. Övergångsstödet får inte baseras på de nya kriterierna på ett sådant sätt att det i praktiken blir en sorts retroaktiv bedömning av sökandes uppgifter. Vi har för övrigt i vår budgetmotion föreslagit att skjuta till medel till detta för att övergången till ett nytt system ska fungera så bra som möjligt och negativa effekter ska kunna undvikas.

Vi anser också att det behövs ett system för överklagande och att en tidig och återkommande utvärdering av hur såväl övergångsstödet som det faktiska mediestödet har fungerat. Som även andra har nämnt här är vi glada över att vi har kunnat få gehör för de synpunkterna.

Jag vill slutligen också uppmärksamma det gemensamma yttrande som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har lämnat, där vi särskilt betonar att det är vår gemensamma uppfattning att det är olyckligt med en rangordning mellan lokala och regionala nyhetsmedier å ena sidan och en mediemångfald som även innefattar medier med hela landet som område.

Det är också vår gemensamma uppfattning att en återkommande uppföljning är nödvändig, dels för att följa utvecklingen av övergångsstödet och mediestödet, dels för att ha ett gediget underlag inför en framtida förlängning av stödet.

Med det sagt tackar jag för ordet. Jag står självklart bakom samtliga våra reservationer men yrkar för tids vinning bifall endast till reservation 5.

Anf. 124 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag ställer mig bakom utskottets förslag i betänkandet.

Vi debatterar ett paradigmskifte när det gäller svensk mediepolitik och relationen mellan staten och nyhetsmedier. Från att ha varit ett mediestöd grundat på rättighet utifrån hur många prenumeranter och hur stor upplaga man har går det nu över till ett statligt stöd grundat på hur redaktionen ser ut och vilka behov som finns. Riktigt välmående tidningar utan egentligt behov av stöd kan alltså bli utan. Huvudinriktningen är, som vi har hört tidigare talare säga, lokal och regional nyhetsförmedling.

Vi har haft skiften tidigare när det gäller medieutveckling. Under mellankrigstiden, mellan första och andra världskriget, skedde en genomgripande medial förändring som innebar att informationsflödet ökade väsentligt och det blev möjligt att nå ut med budskap till hela landets befolkning mycket snabbare än tidigare.

De flesta av oss har vuxit upp med papperstidning att läsa till frukosten, och det har varit en både trygg och trevlig faktor. Kvällstidningarna har också haft en betydelse, även om förtroendet för morgontidningarna har varit betydligt större. Vi är många som håller fast vid att det är en speciell känsla att hålla i en papperstidning. Det har också gjort att den betalda papperstidningen hållit ställningarna kanske längre än vi trott. Tronskiftet lär ha varit år 2020, då de digitala prenumerationerna på tidningar blev fler än för den betalda papperstidningen.

Det är också viktigt att förstå mediernas roll. Ibland kallas medierna för den tredje statsmakten, som kontrollerar den första makten, riksdagen, och den andra makten, regeringen. Det ger också tidningarna stor makt.

Herr talman! Rättighetsstödet utifrån upplaga och prenumeranter tas nu bort. Den gamla formen av stöd var det nödvändigt att byta ut eftersom EU-kommissionen inte hade godtagit det. EU-kommissionen har tryckt på så att ett modernt så kallat teknikneutralt statsstöd ska börja gälla den 1 januari 2024. Vi lägger alltså det gamla rättighetsbaserade mediestödet åt sidan.

Det som gäller från den 1 januari är alltså ett redaktionsstöd som är behovsstyrt. Från statens synvinkel kommer det nya mediestödet att utgöra en fast kostnad, det vill säga den skenande kostnadsutveckling som tidigare tornade upp sig vid horisonten stoppas nu, och staten sätter en gräns för vad mediestödet får kosta. Men de nivåerna kan givetvis också modifieras framöver. Nu har också utredaren sagt att det finns möjligheter att korrigera så småningom. Det är i och för sig självklart.

Som jag sa är den nya inriktningen lokal och regional nyhetsförmedling. Det har skapat oro i en kategori av tidningar, rikstäckande så kallade fådagarstidningar eller nischtidningar. De är tidningar med nationella nyheter, eller nyheter som tar upp lokala nyheter på ett nationellt plan.

Låt mig ge några exempel på sådana tidningar: Aktuellt i Politiken, som är socialdemokratisk. Dagen, som bygger på en kristen ideologi. Nu, som är liberal. ATL, oberoende lantbruksjournalistik. Syre, som är grön. Dagens ETC, som jag tror är neutral, möjligen vänster.

Herr talman! Jag fanns med i den parlamentariska referensgrupp som skapades när Mats Svegfors utsågs till utredare av den nya mediepolitiken. Från allra första början lyfte jag upp fådagarstidningarnas viktiga demokratiska roll och betydelsen av mångfald. Mats Svegfors är ju en oerhört kunnig person, och jag ser i utredningen att han lyssnade på oss. Men den oro som finns hos fådagarstidningarna måste tas på allvar. Till de allra viktigaste inslagen i Svegfors utredning och regeringens proposition hör just mångfaldsklausulen. Så här formuleras syftet med det nya mediestödet i regeringens proposition:

”Att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling av hög kvalitet. Syftet ska uppnås huvudsakligen genom att mediestödet främjar tillgången på lokal och regional nyhetsför-

Prot. 2023/24:30
15 november

*Ett hållbart mediestöd
för hela landet*

medling i hela landet, men” – lyssna! – ”även genom att stödet bidrar till en mångfald av allmän nyhetsjournalistik av hög kvalitet.”

Herr talman! I det nya systemet är det mediestödsnämnden som avgör vilka som ska få stöd. Det kommer att göras en samlad bedömning om tidningen uppfyller kriterierna och vilket behov av stöd som finns. Sedan fattas beslut.

För de rikstäckande fädagarstidningarna som jag har lyft fram här i dag och sedan ett halvår tillbaka finns det möjlighet att söka redaktionsstödet enligt det nya systemet. Såvitt jag förstår gäller det att åberopa betydelsen av mångfald. Om det inte går att få redaktionsstöd är det övergångsstödet som gäller. Det är en femårig avtrappning av stödet. Men det går också att söka redaktionsstödet på nytt efter ett år med övergångsstöd, prövas igen och då komma in i det nya systemet.

Sista ordet är inte sagt! Det är inte kört, och min förhoppning och tro är att regeringen ser värdet av den demokratiska funktion som tidningarna har i vårt samhälle, inte minst när man ska ta sig an förordning och föreskrifter och modifiera hela sammanhanget.

Anf. 125 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Herr talman! Ibland får man feeling de sista sekunderna.

Jag lyssnade på ett anförande som jag i stora delar instämmer i. Jag delar Roland Utbults förhoppningar om mediestödet, och jag hoppas att det kommer att falla ut rätt.

Roland Utbult satt precis som jag med i referensgruppen, och vi har gett inspel både under den tid Mats Svegfors utredde frågan och även senare. Vad vet jag? Roland Utbult tillhör också ett av regeringens partier, och jag hoppas att han har mer insyn i hur det går med förordningen än vad jag har.

Jag instämmer också i vad Roland Utbult sa när han lyfte upp vikten av mångfald bland de nationella medierna. Jag vet att ledamoten också har påpekat detta i fråga om fädagarstidningar. Sedan kommer ledamoten ändå fram till slutsatsen att mediestödsnämnden ska göra en sammanvägd bedömning. Vilka lokaltidningar ska i den sammanvägda bedömningen av lokal journalistik inte prioriteras över det andra perspektivet om mångfald?

Jag har fått höra från departementet att det alltid kommer att vara så att när en prioritering görs – och den kommer självklart att göras – ska lokal journalistik prioriteras. Punkt! Vilka kommuner tänker sig ledamoten inte ska ha medial bevakning? När ska mångfaldsmedierna få stöd?

Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Jessica Wetterling för frågan.

Vi instämmer med varandra i en hel del, och det är intressant. Vi är överens om mycket, just när det gäller den här kategorin tidningar. Det är bra.

Jag har talat om makt. Vem har makt? När det gäller den fråga jag har fått ligger den helt enkelt utanför min makt. Jag har inte möjlighet att svara på vilka kommuner det handlar om, och jag har inte ens en åsikt om en särskild kommun ska uteslutas eller prioriteras.

Jag räknar med att demokratin kommer att fortsätta fungera så att mediestödsnämnden som ska besluta om de här stöden gör det på ett korrekt sätt. Det är det svar jag kan ge, för det här är som sagt utanför mina befogenheter, känner jag.

Anf. 127 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Herr talman! Tack, Roland Utbult, för svaret!

Jag kan hålla med ledamoten. Även om det känns som att vi båda har goda avsikter med hur det nya mediestödet ska falla ut ligger det till stora delar utanför vår makt, och det är djupt olyckligt.

Ledamoten nämnde framför allt den oro som finns hos de rikstäckande, nationella nyhetsmedierna. Men de signaler jag får är att det finns minst lika stor oro hos lokaltidningar.

Ett exempel som jag tror att alla ledamöter i riksdagen har fått är från chefredaktören på Norra Halland, en tidning där det nya mediestödet troligtvis kommer att leda till en minskning på upp till 2 miljoner kronor per år redan nästa år. Och i dag vet vi inte ens när det stödet kommer att betalas ut.

Som jag nämnde i mitt anförande var det inte nationella medier jag besökte utan min lokala tidning i vår gemensamma valkrets, Härryda-Posten. Chefredaktören där vittnade om samma sak i exempelvis Partille, där man har skurit ned redan nu för att man är så osäker på hur finansieringen kommer att se ut i framtiden.

Det här handlar om redaktioner som redan i dag är väldigt små. Man ska ändå täcka dygnets alla timmar, men man gör det med mindre än fem personer – och så behöver man skära ned med 25 procent.

Den stora oron tror jag är gemensam hos alla som i dag har sökt mediestöd. Jag tror att det vore dumt att tro att det här bara gäller de rikstäckande medierna. Jag tror att den här oron finns gemensamt hos en stor del av branschen.

Anf. 128 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jamen det här är väl politik. Vi har olika engagemang här. Det finns ett stort engagemang från dig, Jessica Wetterling, för en viss kategori. Jag har fokuserat på den kategori som jag haft väldigt mycket kontakt med. Jag har varit på departementet tillsammans med företrädare för fådagarstidningarna och försökt gjuta in lite hopp om att de ska få möjlighet att överleva. Vi jobbar alltså på var sin front, du och jag. Tillsammans kanske vi kan få lite resultat här.

När det gäller fådagarstidningar, rikstidningar, nischtidningar och så vidare finns det ett förslag från Svegfors om ett övergångsstöd på fem år. Det är då en avtrappning, och efter fem år är det liksom över. Då är det slut. Här får man se till de förordningar och föreskrifter som ska komma från regeringen och så att säga korrigera det så att det inte är slutet för tidningarna.

Min förhoppning är att de ska få redaktionsstöd, men det vet vi inte i dag. Det är lite osäkert, alltihop, det är det. Men det är inte kört, och sista ordet är inte sagt.

Anf. 129 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! I dag debatterar vi det nya mediestödet, en reform som efterfrågats både av branschen och av Liberalerna under en längre tid.

Det stöd som finns i dag är dåligt anpassat till nutidens medielandskap. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag om ett nytt, modernt mediestöd.

Vi som befinner oss här i kammaren hör nog till den del av befolkningen som konsumerar nyheter i en omfattning som kanske är ganska osund för oss själva. Jag tror mig också tala för de flesta svenskar när jag säger att papperstidningen i dag är mer av ett undantag medan de digitala nyheterna är dit vi vänder oss för att bli uppdaterade. Det är tydligt att ett stöd som det vi har i dag, som bygger på tanken att nyheter bäst förmedlas på papper, har blivit omodernt. När jag öppnar tidningen morgonen efter har ju allt redan förändrats.

Jag vill börja med att påminna om att det förslag vi i dag debatterar är en produkt av ett samarbete. Det var den tidigare S-MP-regeringen som tillsatte utredningen som fick i uppdrag att föreslå förändringar av press- och mediestödet för att anpassa det till ett modernt medielandskap. Utredaren Mats Svegfors fick i uppdrag att förankra utredningens förslag hos riksdagens partier och branschen. Det gjorde han också, och nu lägger den sittande borgerliga och liberala regeringen fram ett förslag som ligger väldigt nära utredningen som S-MP-regeringen beställde.

Herr talman! Den digitala utvecklingen har revolutionerat nyhetsmedierna och den svenska tidningsbranschen. Att vi i dag nås av nyheter i realtid och att fler perspektiv än någonsin får plats i debatten är givetvis något som jag och Liberalerna gläds åt.

Men som med mycket annat finns det också en baksida. Konkurrensen mellan medie- och informationsplattformarna har hårdnat, annonsintäkterna har minskat och de yngre generationerna tycks inte vara lockade av de traditionella medierna i samma utsträckning som tidigare generationer. De får sin information från Tiktok, ett Kinaägt företag.

Många tidningar befinner sig i kris. Ett fortsatt stöd behövs för att vi ska kunna säkra mediemångfalden. Men det nya stödet måste vara anpassat till sin tid. Ett modernt mediestöd ska vara teknikneutralt, och det är det vi får med oss efter omröstningen i dag.

Regeringens förslag handlar om så mycket mer än bara ett branschstöd. De tidigaste tidningarna i Sverige var med och lade grunden för vår demokrati. Sedan dess har den oberoende pressen varit en grundpelare i den svenska demokratin. Vi lever i dag i en tid där desinformation ofta färdas snabbare än seriösa nyheter, där främmande förtryckarstater som Kina, Ryssland och Qatar vill oss illa och där inhemska intressen som lever på splittring och separatism använder desinformation för att nå sina syften. Ett exempel är kampanjen mot den svenska socialtjänsten.

I denna tid har den seriösa journalistiken och public service en enormt viktig uppgift och plats att fylla. Vårt gemensamma motstånd kräver nämligen en livskraftig mediebransch som rymmer olika röster och perspektiv, där den gemensamma nämnaren är journalistik av hög kvalitet. Med det mediestöd som snart är på plats kommer det att kunna säkras.

Dagens nyhetsförmedlare måste fortsätta att bygga demokratin stark. Att använda sin rösträtt är den yttersta demokratiska handlingen, men att kunna bilda sig en uppfattning i samhällsfrågor och kritiskt värdera nyheter och samhällsinformation är avgörande för att kunna nyttja den demokratiska rättigheten.

Vi politiker har därför en skyldighet att skapa tidsenliga förutsättningar för att säkra den mångfald av medier som en demokrati behöver. Som liberal är jag därför stolt över att vara med och få ett modernt mediestöd på plats.

Herr talman! Man brukar säga att kyrkan står mitt i byn. Men i dag är det kanske mer korrekt att säga att tidningen står i centrum för ett starkt samhälle. Finns det en stark tidning, finns det en stark lokal debatt, finns det en stärkt kommun.

Studier i USA visar betydelsen av en livskraftig lokal press. När tidningar lagts ned har det lokala engagemanget och lokalsamhället påverkats negativt.

Det stöd som regeringen föreslår har därför stort fokus på den lokala och regionala nyhetsjournalistiken. Många lokaltidningar har drabbats hårt när annonsintäkterna minskat och prenumeranterna försvunnit. Vissa har tvingats lägga ned. Andra kämpar för sin existens. Det nya stödet kommer att säkra den lokala nyhetsförmedlingen. Den är viktig. Lokal och regional nyhetsförmedling har fundamental betydelse för demokratin, men den är också viktig för att stärka lokalsamhället. Den lokala politiken behöver bevakas och granskas av lokala medier som förstår frågorna, känner läsarna och vet vilka konsekvenser både enskilda beslut och större trender kan få.

Herr talman! Jag vill också särskilt betona betydelsen av mediemångfald. Många av de frågetecken som oppositionen rest i debatten kommer att rätas ut när förordningen och myndigheternas föreskrifter presenteras. Vilka enskilda medier kommer att få stöd är inte upp till oss politiker att avgöra – det är upp till mediestödsnämnden att avgöra. Vi liberaler är stolta över den nya konstruktionen med ledamöter främst från juridiken och regeln om att man inte får vara aktiv i partipolitik, vare sig på lokal eller regional nivå eller på riksnivå. Detta säkrar armlängds avstånd, som andra många gånger har efterfrågat.

Jag vill också passa på att lyfta fram Sveriges stolta tradition av en mångfald av tidningar. Genom tidigare mediestöd har tidningar som inte har kunnat konkurrera helt av egen kraft kunnat bidra med perspektiv och mångfald. Allmänna nyhetsmedier med hög kvalitet är helt avgörande. Mindre, rikstäckande, samhällspolitiska tidningar är också av stor vikt. Dessa har tidigare fått stöd, och det måste säkras att de får det även framöver.

Slutligen vill jag också säga att jag välkomnar den utredning som regeringen nu har tillsatt, som handlar om att se över tidskrifternas situation – en utredning som fått i uppdrag att bedöma behovet av ett tidsbegränsat stöd till tidskrifter som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik för att underlätta deras anpassning till de nya digitala marknadsförutsättningarna.

Anf. 130 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Från Vänsterpartiet har vi alltså så många förslag i dagens betänkande att vi behöver vara två talare för att hinna med att berätta om allt.

Jag tänkte till att börja med fokusera på möjligheten att fatta objektiva beslut vid tilldelningen av ett nytt mediestöd. Det är centralt att ett så här viktigt stöd, som för många tidningar är avgörande för fortsatt verksamhet, är förutsägbart och inte riskerar att präglas av politiska strömningar. Den exakta ekonomiska nivån kommer att vara svår att förutse, som många talare före mig har berättat om. Men det som behöver bli tydligt är hur man kvalificerar sig. Det måste gå att sätta upp tydliga bedömningskriterier som alla bolag kan förhålla sig till.

En skrivning som kan ställa till svårigheter när det gäller detta är den om det nya demokratikriteriet, som tidigare talare också berört. I förslaget från regeringen står det att mediestöd ska kunna betalas ut till nyhetsmedier som inte väsentligt verkar mot grunderna för det demokratiska statskicket. Vad innebär då "väsentligt", är min fråga. Får man göra det lite grann, ibland? Vad innebär det? I var femte publicering, eller i en publicering om året? Och vad innebär det att verka mot grunderna? Kan man på ledarplats till exempel förespråka ett samhälle som styrs på ett helt annat sätt än dagens samhälle?

Vi i Vänsterpartiet har precis som många andra känt att det tar emot att ge högerextrema medier statligt stöd. Vi har ställt oss frågan: Ska skattebetalarna verkligen hjälpa till att finansiera krafter som vill stjälpa dagens demokratiska ordning? Men att införa ett demokrativillkor är verkligen att öppna Pandoras ask. Det är svårt att förutse effekterna av att ändra viktiga principer om tryck- och yttrandefrihet som gällt väldigt länge.

Denna oro syns också i flera av remissvaren. Min kollega Jessica Wetterling lyfte till exempel Journalistförbundets invändningar. Men också andra organisationer, myndigheter och universitet menar i sina remissvar att frågan inte har problematiserats tillräckligt vare sig i utredningen som ligger till grund för propositionen eller i regeringens förslag. Publicistklubben, exempelvis, menar att det blir väldigt svårt att göra en objektiv och opolitisk bedömning i mediestödsnämnden. Journalistförbundet lyfter upp viktiga argument om fri åsiktsbildning och pressfrihet.

Det finns redan i dag gränser uppsatta i tryckfrihetsförordningen, och överträdelser kan prövas i domstol. Det blir, menar jag, väldigt konstigt att genom mediestödsnämndens prövning införa ett parallellt spår med ett eget regelverk. Särskilt problematiskt blir det när man inte samtidigt inför en möjlighet att överklaga. Blir man underkänd i denna process och stämplad som en odemokratisk tidning har man inte möjlighet att överklaga, och det blir svårt att få upprättelse.

Från Vänsterpartiets sida menar vi att detta innebär viktiga avsteg från en ordning som fungerat väl. Vi menar också att det hade varit mycket viktigare med ett förslag för att försöka komma till rätta med aktörer som sprider hatpropaganda, genom att täppa till det hål i lagstiftningen som gör att man i dag kan publicera uttalanden men slippa åtal för hets mot folkgrupp genom att plocka ned publiceringarna inom två veckor. Där hade man kunnat göra verklig nytta i stället för att införa demokrativillkoret.

Jag ska också passa på att nämna några av de ytterligare reservationer vi har från Vänsterpartiets sida.

Vi har kikat på frågan om tidskriftsstöd. Den utredning som Robert Hannah lyfte tidigare är ett steg på vägen, men där pratas det om ett ganska begränsat stöd. Vi skulle vilja se ett permanent och långsiktigt stöd för tidskrifterna. Det finns i dag ett litet stöd för kulturtidskrifter, men det är väldigt översökt. Vi skulle vilja se att man tog ett samlat grepp kring både de tidskrifter som har nyhetsjournalistik och kulturtidskrifterna och såg till att det blir ett långsiktigt stöd.

Jag vill också lyfta frågan om minoritetsspråk, som det inte har pratats så mycket om i dag. I de föreskrifter som föreslås görs vissa undantag för nyhetsmedier på minoritetsspråk. Vi tycker att man också skulle kika på möjligheterna för redaktioner att verka över landsgränserna, eftersom vi vet att både samiska och meänkieli pratas över landsgränserna. Det är viktigt för en redaktion att kunna agera på en nordisk marknad, så att säga. Här skulle vi också vilja se en utredning.

Jag vill också påpeka att finansieringsfrågan skulle kunna lösas. Många inom branschen är oroliga för att pengarna inte ska räcka till alla syften, alla delar, alla lokaltidningar och så vidare. Vi från Vänsterpartiet har helt enkelt budgeterat för ett högre belopp. Nu när gratistidningarna kommit in i systemet och det finns många osäkerheter behöver vi skjuta till pengar. I vår budget finns det därför 500 miljoner mer än regeringen har anslagit. Vi ser att detta är ett sätt att lösa en del av dessa svårigheter.

Jag sitter med i en kommitté som jobbar med public service-frågan, så jag vill lite kort nämna demokrativillkoret även i det sammanhanget. Det finns i propositionen en jämförelse med de demokratiskrivningar som finns i regleringen av public service. Jag vill inte föregripa de diskussioner vi har där, men jag vill ändå skicka med åhörarna att det är viss skillnad mellan att sätta upp sändningsvillkor för våra gemensamt ägda bolag, Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, och att, som man gör i den här förordningen, granska och bedöma innehållet i privata nyhetsmedier. Jag tycker ändå att vi skulle kunna komma överens om att det är lite olika saker. Man kan inte direkt dra paralleller mellan ett demokrativillkor i sändningstillståndet för public service och ett demokrativillkor i det här systemet.

Slutligen, herr talman, måste jag också säga något om Sverigedemokraternas inledande anförande. Jag blev väldigt förskräckt när jag lyssnade på Victoria Tiblom. De bevekelsegrunder för ett nytt mediestöd som Sverigedemokraterna lyfter var väldigt oroväckande. Det lät faktiskt som att man vill bli av med en rad tidningar som har en röd ledarsida. Det är kanske inte så oväntat att Sverigedemokraterna är kritiska till röd politik, men jag tycker ändå att det är överraskande att man så öppet här i kammaren argumenterar för en minskad mångfald av åsikter inom pressen.

Skulle alla andratidningar på de sju, tror jag att det var, orter som räknades upp här försvinna och skulle dessutom en rad av de nationella mindre vänstertidningarna ha svårt att fortsätta får vi en total dominans av högertidningar – tidningar med högerprofil på ledarsidan. Det är verkligen alarmerande att SD säger sig vilja se ett system som faktiskt riskerar att försämra den fria åsiktsbildningen.

Prot. 2023/24:30
15 november

*Ett hållbart mediestöd
för hela landet*

Från Vänsterpartiet menar vi att man, om man på allvar står upp för demokratin, också måste ge utrymme för åsikter som man inte själv delar. Den friheten måste finnas, både i medier och, förstås, här i riksdagens kammare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 8 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU4

Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike (prop. 2023/24:11) föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

*Redovisning av
AP-fondernas
verksamhet
t.o.m. 2022*

§ 9 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2022

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU6

Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2022 (skr. 2022/23:130) föredrogs.

Anf. 131 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Vänsterpartiet har i detta ärende ett särskilt yttrande där vi redovisar de förslag som vi tidigare motionerat om för att AP-fondernas innehav ska vara hållbara på riktigt. Vi delar inte regeringens bedömning att fonderna har ansvarsfulla investeringar och att Sjätte AP-fonden och Sjunde AP-fonden har infriat förväntningarna på hållbarhetsarbetet.

Låt mig ge några exempel på de innehav som fonderna har eller har haft i närtid.

AP-fonderna har exempelvis innehav i tre fossilgasprojekt i Cabo Delgado i norra Moçambique. Dessa gasfyndigheter upptäcktes för cirka 20 år sedan. Det är ett av de största fossilgasfynden som har upptäckts i världen, och man började direkt att planera för en stor havsbaserad gasplattform. På fastlandet i närheten av staden Palma byggs även en anläggning för att omvandla gasen till flytande form och en hamn för att kunna exportera gasen. Fossilgasfynden har så klart lockat många utländska företag.

Såväl Första–Fjärde AP-fonden som Sjunde AP-fonden har innehav i företag som ingår i gasprojektet. Tredje AP-fonden, Fjärde AP-fonden och Sjunde AP-fonden investerar både i företag som leder fossilgasprojektet i Cabo Delgado och i deras finansiärer och slutkunder, medan Första AP-fondens och Andra AP-fondens portföljer är begränsade till finansiärerna och slutkunderna. Totalt uppgår AP-fondernas innehav i företag med kopplingar till fossilgasprojektet i Cabo Delgado till över 25 miljarder svenska kronor.

Gasindustrin i Cabo Delgado har varit katastrofal för landet och för dess befolkning. Över 500 familjer, fiskare och jordbrukare, har tvingats bort från sina hem och har förlorat sin försörjning redan innan själva utvinningen startat. Ytterligare omkring 2 000 familjer kan komma att drabbas framöver. I exploateringens spår har svåra väpnade konflikter blossat upp och förvärrats. Över 700 000 människor är på flykt i området, och många har dödats.

Om gasen utvinns kommer det att medföra oåterkalleliga skador på unik och känslig natur, såsom korallrev och mangroveträsk, och medföra stora utsläpp av växthusgaser som driver på den globala uppvärmningen. Moçambique är redan ett av de länder som drabbas hårdast av klimatförändringarna.

AP-fondernas innehav i dessa företag kan inte bedömas som hållbara när det gäller vare sig mänskliga rättigheter eller miljö.

Ett annat exempel är Texaco, ett företag som nu ägs av Chevron. Texaco har bedrivit verksamhet i Ecuador. Där är mark och vattendrag drabbade av oljeutsläpp, och ursprungsbefolkningen som lever där har drabbats av flera svårigheter på grund av att de inte längre kan bada i floden, dricka vattnet eller bruka marken. Flera har också drabbats av sjukdomar. Vatten- och jordprover visar på höga nivåer av tungmetaller, och detta kan kopplas till tusentals fall av cancer, missfall och missbildningar. Enligt organisationen Amazon Watch har de som lever här förlorat 95 procent av sina förfäders marker till följd av föroreningarna. Texacos, det vill säga Chevrons, oljeutsläpp i Ecuador brukar kallas för Amazonas Tjernobyli. Chevron har lämnat Ecuador utan att åtgärda den miljökatastrof man orsakat, trots flera domar i ecuadoriansk domstol.

De flesta AP-fonder har inte längre investeringar i Chevron, men Sjunde AP-fonden har det fortfarande. AP-fonderna brukar försvara sina innehav med att man genom innehavet kan påverka företag i positiv riktning. Jag har tidigare frågat – utan att få svar – hur man genom sitt innehav påverkar till exempel den saudiska diktaturens statliga oljebolag Saudi Aramco, som är världens största fossilbolag och det bolag som har släppt ut mest koldioxid genom historien. Jag undrar nu hur man genom sitt innehav i Chevron påverkar Chevron att ta sitt ansvar för Amazonas Tjernobyli och sanera.

Problemet med saneringen är att det skulle gå emot AP-fondernas uppdrag att den ekonomiska avkastningen går före hållbarheten. AP-fondernas vinst blir i detta sammanhang viktigare än att ursprungsbefolkningen i Ecuador ska kunna leva på sin mark och viktigare än att området rensas från olja och tungmetaller.

Gasprojektet i Moçambique, det saudiska oljebolaget Saudi Aramco och Chevron är de investeringar jag har nämnt nu. I tidigare debatter har jag tagit upp andra investeringar som man inte kan betrakta som hållbara.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än utskottet i detta ärende, men frågan om AP-fondernas hållbarhet är för viktig för att man bara ska lägga ärendet till handlingarna. Jag vill därför avsluta med att uppmana AP-fonderna att se över sitt innehav, lyssna på befolkningen i de länder som drabbas av miljökatastrofer och på allvar göra det som man säger sig göra: Ställ krav på företagen, ta fajten med saudiska staten, med Chevron, med företagen bakom gasprojektet och med alla andra företag som sysslar

med tveksam verksamhet, inte minst med de diktaturer där fonderna har statsobligationer!

Våra pensionspengar borde investeras i hållbar utveckling och inte i miljökatastrofer och diktaturer.

Anf. 132 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut om att lägga skrivelsen om AP-fondernas verksamhet under 2022 – som vi nu diskuterar – till handlingarna.

Det är i detta sammanhang viktigt att påminna sig om att AP-fondernas uppdrag är att förvalta fondmedel för alla Sveriges löntagare och att bidra med största möjliga nytta till pensionssystemet – inkomstpensionssystemet och premiepensionssystemet. Denna förvaltning ska ta sin utgångspunkt i hög avkastning, långsiktighet och trygghet för att värna våra löntagares pensioner.

Det finns få andra politiska reformer eller system som är så viktiga för den sociala hållbarheten i Sverige som att vi har ett offentligt åtagande kring pensioner som fungerar. Många andra länder som inte har denna typ av system men som likväl spenderar och lägger skattepengar på pensioner behöver avsätta upp till en fjärdedel av alla de pengar de tar in från skattebetalarna till pensioner.

Här har vi i stället ett fondsystem som kan gå in och täcka upp och bidra med det. Vi kan alltså lägga våra skattepengar på mycket annat också. Det är väldigt värdefullt. Sedan fyrtioålisterna började gå i pension har intäkterna från pensionsavgifter nämligen minskat kraftigt, samtidigt som utgifterna har ökat. Därför är det helt avgörande att vi har dessa buffertfonder.

Det övergripande målet behöver fortsatt vara hög avkastning till låg risk för att trygga höga pensioner för våra pensionärer i dag, i morgon och under lång tid framöver.

Fonderna bör inte ha näringspolitiska mål, anser vi, utan ska ta hänsyn till miljö och etik i sin placeringsverksamhet. Det bör vara fonderna själva som sätter upp mer specifika mål, så som de gör i dag. Dessa mål kan och ska få variera eftersom fonderna har valt olika fokusområden och inriktningar. Att verksamheterna får se ut på olika sätt och är självständiga från varandra är också ett sätt att minimera risken för oss alla. Annars kunde vi ha alla i en och samma fond.

Under 2022 uppgick resultatet från våra buffertfonder till -160 miljarder kronor efter kostnader. Man har ändå kunnat bidra med cirka 19 miljarder till pensionssystemet, därför att man har gått med vinst under majoriteten av de år som vi har haft detta system. Under förra årets verksamhetsår, alltså 2021, gjorde man rekordvinster – 20 procent, bara för att ta ett exempel.

Med detta vill jag tacka AP-fonderna för deras verksamhet.

Anf. 133 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag vill passa på nu när Ida Drougge valde att göra ett inlägg. Jag märkte att ledamoten har tittat lite grann på vår motion och att hon svarade på saker som jag inte nämnde.

Jag vill börja med att uppmana alla som lyssnar och även ledamoten Ida Drougge att googla på Chevron och Ecuador och titta på de bilder som

dyker upp. Det är oljeutsläpp som bara ligger där och som gör att urinvånarna i regionen inte kan leva där.

För ett par veckor sedan träffade jag två representanter för en organisation som jag tror har 30 000 medlemmar och som jobbar för att området i Ecuador ska saneras. De frågade hur de ska kunna förklara för sina barn att de inte får bada i floden därför att det är livsfarligt. De pratade naturligtvis om mycket annat också, och det var detta som gjorde att jag beslutade mig för att gå upp i denna debatt och berätta vad det är för företag som svenska AP-fonder har innehav i.

Man säger att det viktigaste är att värna svenska pensioner. Jag håller med om att det är viktigt att värna våra pensioner och att ha så hög avkastning som möjligt, men detta måste ske utan att människor i andra länder drabbas av miljöförstöring, drivs från sina hem och så vidare. Min fråga till ledamoten är därför: Är det verkligen rätt att svenska pensionspengar ska gå till miljöförstöring och till att fördriva människor från deras hem?

Anf. 134 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är rätt att det inte är politiken som ska fatta beslut om placeringar. Det är rätt att det är våra självständiga fonder som ska göra den typen av bedömningar och avvägningar. Det är också rätt att fonderna ska granskas och ifrågasättas och att fonderna utvecklar sin resultatrapportering.

Det är i dag svårt att få en samlad bild av resultaten inom hållbarhetsområdet, exempelvis, och därför behöver fonderna utveckla den typen av rapportering. De behöver säkert också ändra sina placeringar och göra mycket förändringar, men jag anser inte att det är vi i politiken som via ändrade placeringsmål ska göra den typen av bedömningar.

Det här är viktigt, för även om politiken kan vara långsam ibland och man kan tycka att den tar alltför lång tid är opinionen ibland ryckig, även om jag på intet sätt menar att det är så i det fall som Ilona tar upp. Vi kan ta kärnkraften som exempel, eller biogas eller andra teknikslag som kan öka vår hållbarhet. Där kan det vara ryckigt i opinionen, och därför bör det inte vara politiken utan fonderna själva som baserar besluten på dem.

Anf. 135 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Tack, Ida Drougge, för svaret! Jag reagerar lite grann på det där med att riksdagen inte ska bestämma över placeringar. Det stämmer att det är fonderna själva som beslutar om placeringarna, men riksdagen har fattat beslut om vissa riktlinjer, till exempel att placeringarna ska vara miljömässigt hållbara, eller hållbara, men att det inte får gå ut över lönsamheten.

Vi ser hur fonderna tolkar detta lite olika. Vissa fonder har avvecklat hela sitt innehav i fossil industri, förutom då man stöder finansiärer. Man har avvecklat dem som utvinner. Andra fonder behåller sitt innehav därför att de menar att de kan gå in och påverka.

Nu har jag två följdfrågor. Den ena är det som jag har ställt frågor om: På vilket sätt påverkar våra svenska AP-fonder det saudiarabiska företaget Chevron och de diktaturer som de finansierar med statsobligationer? På vilket sätt påverkar våra AP-fonder för att det ska bli bättre? Det är väldigt svårt att få svar på detta från AP-fonderna, men ledamoten kanske har ett svar.

Prot. 2023/24:30
15 november

*Redovisning av AP-
fondernas verksamhet
t.o.m. 2022*

Eftersom det är riksdagen som sätter målen och ramarna för våra fonder har riksdagen möjlighet att påverka vilken typ av placeringar man kan och får göra. Min andra fråga till ledamoten är därför: Är ledamoten beredd att diskutera formerna och ramarna för AP-fonderna?

Anf. 136 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag har inte tillgång till några andra källor än vad ledamoten själv har.

Skälet till att jag ville påpeka att det inte ska vara riksdagen som styr fondernas placeringar är att ledamoten ställde frågor om konkreta placeringar. Det var med anledning av detta som jag gav mitt svar.

Att fonderna kan göra och gör olika tolkningar behöver ses i ljuset av att fonderna har olika fokusområden och har olika mer detaljerade mål för hur de ska nå dessa mål, och de kan nås på olika sätt. Beroende på vilken kompetens man själv har i sin förvaltning och vilka mätinstrument man använder och har tillgång till kan man också påverka de olika aktörer som man investerar i i olika stor utsträckning. Och då måste fonderna få göra olika val.

Jag tycker att det i sig inte är särskilt konstigt eller ens felaktigt, utan det är naturligt och också ett motiv till att vi har olika fonder och inte en. Hade vi haft färre fonder hade vi kunnat ha en lägre förvaltningskostnad, vilket hade varit effektivt. Men nu har vi valt att inte ha det, och det är bland annat för att man ska kunna ha olika fokusområden, agera på olika sätt, sprida risker och ha självständighet.

Jag hoppas att detta till en del i alla fall var svar på frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU4
Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet (prop. 2022/23:144)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Fortsatt giltighet av lagen om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24: UbU4
Fortsatt giltighet av lagen om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa (prop. 2022/23:145)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU3
Utökad rätt för elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan
att läsa nationella minoritetsspråk (prop. 2022/23:132)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.21 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 november

FiU14 Ändrade belopp i euro i försäkringsrörelselagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU2 Ekonomiska sanktioner mot terrorism

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Beviskrav vid frysning av tillgångar)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

276 för utskottet

20 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 14 KD, 13 MP, 12 L, 1 -

För res.: 20 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

JuU3 Vissa frågor om justitieråd och om advokater

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU2 Ledarhundar

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V, C)

Votering:

256 för utskottet

40 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 14 KD, 13 MP, 12 L, 1 -

För res. 1: 20 V, 20 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Punkt 2 (Lagens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

243 för utskottet

13 för res. 3

40 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 1 -

För res. 3: 13 MP

Avstod: 20 V, 20 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU6 Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

233 för utskottet

63 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 60 M, 20 V, 20 C, 14 KD, 13 MP, 12 L
För res.: 62 SD, 1 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Prot. 2023/24:30
15 november

KU3 Ett hållbart mediestöd för hela landet

Punkt 1 (Lag om mediestöd)

1. utskottet
2. res. 1 (S)

Votering:

169 för utskottet

94 för res. 1

33 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 14 KD, 12 L, 1 -

För res. 1: 94 S

Avstod: 20 V, 13 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Punkt 4 (Främjande av mediemångfald i hela landet)

1. utskottet
2. res. 5 (MP)

Votering:

284 för utskottet

12 för res. 5

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 20 V, 20 C, 14 KD, 1 MP, 12 L, 1 -

För res. 5: 12 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Rasmus Ling (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Möjlighet att överklaga mediestödsnämndens beslut)

1. utskottet
2. res. 7 (V, MP)

Votering:

263 för utskottet

33 för res. 7

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 14 KD, 12 L, 1 -

För res. 7: 20 V, 13 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 4 L

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU4 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2022
Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU4 Fortsatt giltighet av lagen om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU3 Utökad rätt för elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan att läsa nationella minoritetsspråk
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse
2023/24:34 Redogörelse för det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd första halvåret 2023

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 november

2023/24:170 Nedläggningshotet mot filmarkivet i Grängesberg
av *Sofie Eriksson* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:171 Oseriösa aktörer på arbetsmarknaden

av *Adrian Magnusson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:172 De mänskliga rättigheternas ställning

av *Elsa Widding* (-)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:173 WHO:s befogenheter

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2023/24:30
15 november

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 november

2023/24:248 Regeringens inställning till den svenska modellen
av *Teresa Carvalho* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:249 Regeringens relation till den svenska modellen

av *Sofie Eriksson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 15 november

2023/24:210 Västra stambanans kontaktledningsupprustning

av *Patrik Jönsson* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 53 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 121 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.21 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
§ 1 EU-politisk partiledardebatt	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (S)	4
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD)	6
Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V)	7
Anf. 6 MUHARREM DEMIROK (C)	9
Anf. 7 EBBA BUSCH (KD)	10
Anf. 8 PER BOLUND (MP)	11
Anf. 9 JOHAN PEHRSON (L)	12
Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	14
Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	14
Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	15
Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	15
Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	15
Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	15
Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	16
Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	16
Anf. 19 MUHARREM DEMIROK (C) replik	16
Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	17
Anf. 21 MUHARREM DEMIROK (C) replik	17
Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	17
Anf. 23 PER BOLUND (MP) replik	18
Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	18
Anf. 25 PER BOLUND (MP) replik	18
Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	19
Anf. 27 MAGDALENA ANDERSSON (S)	19
Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	20
Anf. 29 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	20
Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	20
Anf. 31 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	21
Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	21
Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	21
Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	22
Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	22
Anf. 36 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD) replik.....	22
Anf. 37 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	22
Anf. 38 EBBA BUSCH (KD) replik	23
Anf. 39 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	23
Anf. 40 JOHAN PEHRSON (L) replik	23
Anf. 41 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	23
Anf. 42 JOHAN PEHRSON (L) replik	24
Anf. 43 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	24
Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD)	24

Anf. 45	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	25	Prot. 2023/24:30
Anf. 46	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	25	15 november
Anf. 47	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	26	-----
Anf. 48	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26	
Anf. 49	MUHARREM DEMIROK (C) replik	26	
Anf. 50	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26	
Anf. 51	MUHARREM DEMIROK (C) replik	27	
Anf. 52	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	27	
Anf. 53	PER BOLUND (MP) replik	27	
Anf. 54	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	28	
Anf. 55	PER BOLUND (MP) replik	28	
Anf. 56	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	28	
Anf. 57	JOHAN PEHRSON (L) replik	29	
Anf. 58	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	29	
Anf. 59	JOHAN PEHRSON (L) replik	29	
Anf. 60	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	30	
Anf. 61	NOOSHI DADGOSTAR (V).....	30	
Anf. 62	EBBA BUSCH (KD) replik	30	
Anf. 63	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	31	
Anf. 64	EBBA BUSCH (KD) replik	31	
Anf. 65	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	31	
Anf. 66	JOHAN PEHRSON (L) replik	32	
Anf. 67	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	32	
Anf. 68	JOHAN PEHRSON (L) replik	32	
Anf. 69	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	33	
Anf. 70	MUHARREM DEMIROK (C).....	33	
Anf. 71	EBBA BUSCH (KD) replik	33	
Anf. 72	MUHARREM DEMIROK (C) replik	34	
Anf. 73	EBBA BUSCH (KD) replik	34	
Anf. 74	MUHARREM DEMIROK (C) replik	34	
Anf. 75	EBBA BUSCH (KD).....	35	
Anf. 76	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	35	
Anf. 77	EBBA BUSCH (KD) replik	36	
Anf. 78	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	36	
Anf. 79	EBBA BUSCH (KD) replik	36	
Anf. 80	MUHARREM DEMIROK (C) replik	37	
Anf. 81	EBBA BUSCH (KD) replik	37	
Anf. 82	MUHARREM DEMIROK (C) replik	37	
Anf. 83	EBBA BUSCH (KD) replik	38	
Anf. 84	PER BOLUND (MP) replik	38	
Anf. 85	EBBA BUSCH (KD) replik	38	
Anf. 86	PER BOLUND (MP) replik	39	
Anf. 87	EBBA BUSCH (KD) replik	39	
Anf. 88	PER BOLUND (MP).....	39	
Anf. 89	MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	40	
Anf. 90	PER BOLUND (MP) replik	41	
Anf. 91	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	41	
Anf. 92	PER BOLUND (MP) replik	42	
Anf. 93	Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik	42	
Anf. 94	PER BOLUND (MP) replik	43	
Anf. 95	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	43	

Anf. 96 PER BOLUND (MP) replik	44
Anf. 97 MUHARREM DEMIROK (C) replik	44
Anf. 98 PER BOLUND (MP) replik	45
Anf. 99 EBBA BUSCH (KD) replik	45
Anf. 100 PER BOLUND (MP) replik	46
Anf. 101 JOHAN PEHRSON (L) replik	47
Anf. 102 PER BOLUND (MP) replik	47
Anf. 103 JOHAN PEHRSON (L)	48
Anf. 104 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	48
Anf. 105 JOHAN PEHRSON (L) replik	48
Anf. 106 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik	49
Anf. 107 JOHAN PEHRSON (L) replik	49
Anf. 108 MUHARREM DEMIROK (C) replik	49
Anf. 109 JOHAN PEHRSON (L) replik	49
Anf. 110 MUHARREM DEMIROK (C) replik	50
Anf. 111 JOHAN PEHRSON (L) replik	50
Anf. 112 PER BOLUND (MP) replik	50
Anf. 113 JOHAN PEHRSON (L) replik	51
Anf. 114 PER BOLUND (MP) replik	51
Anf. 115 JOHAN PEHRSON (L) replik	51
Anf. 116 TREDJE VICE TALMANNEN	52
§ 2 Justering av protokoll	52
§ 3 Meddelande om särskild debatt om åtgärder för att motverka barns och ungas kopplingar till kriminella nätverk.....	52
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	53
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	54
§ 6 Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken.....	54
Civilutskottets betänkande 2023/24:CU6.....	54
Anf. 117 MARTIN WESTMONT (SD).....	54
(Beslut fattades under § 14.)	55
§ 7 Ett hållbart mediestöd för hela landet	55
Konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU3	55
Anf. 118 VICTORIA TIBLOM (SD).....	55
Anf. 119 IDA KARKIAINEN (S).....	57
Anf. 120 SUSANNE NORDSTRÖM (M)	59
Anf. 121 JESSICA WETTERLING (V)	61
Anf. 122 MALIN BJÖRK (C).....	64
Anf. 123 JAN RIISE (MP).....	66
Anf. 124 ROLAND UTBULT (KD).....	68
Anf. 125 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	70
Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	70
Anf. 127 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	71
Anf. 128 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	71
Anf. 129 ROBERT HANNAH (L).....	72
Anf. 130 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	74
(Beslut fattades under § 14.)	76
§ 8 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike	76

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU4	76	Prot. 2023/24:30
(Beslut fattades under § 14.).....	76	15 november
§ 9 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2022	76	-----
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU6.....	76	
Anf. 131 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	76	
Anf. 132 IDA DROUGGE (M)	78	
Anf. 133 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....	78	
Anf. 134 IDA DROUGGE (M) replik.....	79	
Anf. 135 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....	79	
Anf. 136 IDA DROUGGE (M) replik.....	80	
(Beslut fattades under § 14.).....	80	
§ 10 Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet	80	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24:MJU4	80	
(Beslut fattades under § 14.).....	80	
§ 11 Fortsatt giltighet av lagen om vissa register för forskning		
om vad arv och miljö betyder för människors hälsa.....	80	
Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU4	80	
(Beslut fattades under § 14.).....	80	
§ 12 Utökad rätt för elever i gymnasieskolan och anpassade		
gymnasieskolan att läsa nationella minoritetsspråk	81	
Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU3	81	
(Beslut fattades under § 14.).....	81	
Ajournering.....	81	
Återupptaget sammanträde.....	81	
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 november	81	
FiU14 Ändrade belopp i euro i försäkringsrörelselagen.....	81	
JuU2 Ekonomiska sanktioner mot terrorism	81	
JuU3 Vissa frågor om justitieråd och om advokater.....	81	
SoU2 Ledarhundar.....	82	
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde.....	82	
CU6 Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem		
som skadas i trafiken	82	
KU3 Ett hållbart mediestöd för hela landet	83	
SkU4 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike.....	84	
FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m.		
2022.....	84	
MJU4 Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet.....	84	
UbU4 Fortsatt giltighet av lagen om vissa register för		
forskning om vad arv och miljö betyder för människors		
hälsa.....	84	
UbU3 Utökad rätt för elever i gymnasieskolan och		
anpassade gymnasieskolan att läsa nationella		
minoritetsspråk	84	
§ 15 Bordläggning.....	84	
§ 16 Anmälan om interpellationer.....	84	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	85	
§ 18 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	85	

